

5. Ensenyament

5.1. PREESCOLAR

Els estàndars utilitzats en l'estudi de la C M B són els següents:

Taxa d'escolarització:	65%
Dotació de m ² de sòl per plaça	10
Alumnes per aula	30
Places gestió pública	65%

Segons aquests estàndars obtenim els resultats del quadre núm. 1. Aquest ens presenta, en principi, la situació actual del Preescolar en el barri, per passar posteriorment al càlcul d'uns indicadors que ens permeten treure les següents conclusions:

a) L'excessiu nombre d'alumnes/aula a l'escola pública (40), si es compara amb l'estàndar proposat (30); l'escola privada, en canvi, ofereix una situació molt més correcta (29).

b) Encara és més greu la comparació de metres quadrats per alumne. La situació és d'1,2 m²/alumne a l'escola pública quan el correcte seria 10 m². La privada presenta un aspecte més degradat, fent excepció de l'escola del c/ Tormenta, doncs de les cinc escoles existents, tres estan ubicades en edificis que comparteixen la seva funció d'escola amb pisos de vivendes (vegis quadre núm 2).

c) La participació de l'escola pública en el total de nens escolaritzats és un 39,3%, molt inferior a l'estàndar: 65%. Això denota la poca atenció que a aquest ensenyament li dedica el Ministeri d'Educació i Ciència.

Tot seguit, el quadre núm 1 proporciona la població del barri amb una edat entre els 2 i 5 anys: 1.114; la demanda de places segons la taxa d'escolarització del 65%: 725. A partir d'aquí, ja es pot calcular el dèficit segons els mètodes 1 i 2 (M₁ i M₂) que han sigut explicats en el capítol d'estàndars, així com el dèficit funcional.

El quadre acaba calculant la demanda de sòl (producte del dèficit de places per 10 m² de superfície per plaça), i les aules de nova creació que corresponen al sector públic (dèficit de places dividit per 30 alumnes/aula).

QUADRE Nº 1

PREESCOLAR	sector públic	sector privat	total
<u>Situació actual</u>			
Alumnes	240	370	610
Aules	6	13	19
Superfície sòl	295 m2	(1)	
<u>Indicadors</u>			
Alumnes/aula	40	29	32
M2 sòl/alumne	1,2	(1)	
Places gestió pública	39,3%		
<hr/>			
Població: 2 - 5 anys			1.114
Demanda places (65%)			725
<hr/>			
Dèficit places (M1)	75	40	115
Dèficit places (M2)	232	-117	232
Dèficit funcional	60	52	112
<hr/>			
Demanda sòl (M1)	750 m2	400 m2	1.150 m2
Demanda sòl (M2)	2.320 m2		2.320 m2
Demanda sòl (f)	600 m2	520 m2	1.120 m2
<hr/>			
Dèficit aules (M1)	3		
Dèficit aules (M2)	9		
Dèficit aules (M1 + f)	5		
Dèficit aules (M2 + f)	11		
<hr/>			
=====			
<p>(1) De les cinc escoles privades que compten amb preescolar, tres estan instal·lades en edificis de pisos de vivendes, i les altres dues es calcula una superfície de sòl: Monges (c/Tormenta) 220 m2. Academia Española (c/ Almirall Aixada) 64 m2 (veure quadre nº 2).</p>			

QUADRE Nº 2

PREESCOLAR					
ESCOLES	Nº d' alum.	Nº d' aules	alum. aula	Sup. sòl.	m2 sòl alumnes
<u>Públiques</u>					
C. N. Verge del Mar	123	4	31	225	1,8
C. N. Lepanto	117	2	59	70	0,6
	<u>240</u>	<u>6</u>	<u>40</u>	<u>295</u>	<u>1,2</u>
<u>Privades</u>					
Academ. Espanola	60	2	30	64	1,06
Monges (c.Tormenta)	160	4	40	220	1,4
Parròquia Cervelló	50	2	25	pis	
Guarderia Sta. Llúcia	25	1	25	pis	
Parvulari Bugs Bunny	75	4	19	pis	
	<u>370</u>	<u>13</u>	<u>29</u>		
Total	<u>610</u>	<u>19</u>	<u>32</u>		

Una consideració important a fer a les xifres del quadre nº 1, és la de l'edat preescolar. Si enlloc de ser de 2 a 5 anys, fos de 4 a 5 anys, quedant els 2 i 3 a càrrec de les Guarderies (veure sector assistencial), treballariem sobre unes bases més reals que les proposades en l'estudi de la C M B. Això representa que el Preescolar sols compregui l'etapa de parvulari, i per tant hem cregut oportú modificar els estàndars en els següents aspectes:

Taxa d'escolarització: 100%
Places gestió pública: 80%

D'acord amb aquests nous estàndars el càlcul del dèficit seria el del quadre nº 3. Les diferències entre aquest i el quadre nº 1, són poc sensibles, degut a que si bé s'ha disminuït la població a considerar, s'ha augmentat la taxa d'escolarització i la participació de l'escola pública.

Segons el nostre criteri, l'actuació del sector públic hauria de respondre als següents punts:

Actuació immediata: Crear un centre exclusiu de preescolar amb quatre aules.

Superfície necessària: 1.200 m²

Actuació posterior: Set aules més de preescolar. Part d'aquestes aules podrien formar con junt d'un nou centre d'E.G.B. (veure apartat corresponent).

Superfície necessària: 2.100 m²

QUADRE Nº 3

PREESCOLAR	Sector Públic	Sector Privat	Total
<u>Situació actual</u>			
Alumnes	240	180	420
Població: 4-5 anys			557
Demanda de places			557
Dèficit places (M ₁)	109	28	137
" " (M ₂)	206	-69	206
" funcional	60		
<hr/>			
Demanda de sòl (M ₁)	1.090	280	1.370
" " " (M ₂)	2.060		
" " " (f)	600		
<hr/>			
Dèficit aules (M ₁)	4		
" " (M ₂)	8		
" " (M ₁ + F)	6		
" " (M ₂ + f)	10		
=====			

5.2. E. G. B.

En aquest cas els estàndars són els següents:

Població:	6 a 13 anys
Taxa d'escolarització:	100 %
Alumnes per aula:	30
Superfície per plaça	12 m ² de sòl
Places gestió pública	80 %

Els resultats de la seva aplicació figuren en el quadre nº 4. Com en el cas de Preescolar, el quadre indica en primer lloc la situació actual dels equipaments, després els indicadors d'aquesta situació els quals ens permeten afirmar que:

a) La dotació d'alumnes per aula a l'escola pública és correcte, 27 alumnes, i que inclús està per sota de l'estàndar adoptat que és de 30 alumnes. En canvi l'escola privada compta amb 38 alumnes per aula, circumstància que dona lloc a l'existència d'un important dèficit funcional.

b) Igualment greu que pel Preescolar és la situació dels m² per alumne. L'escola pública disposa de 1,42 m² de sòl per alumne quan n'hauria de tenir 12. L'escola privada, amb les excepcions de La Salle i les monges, està per sota de l'escola pública. Hi ha dues escoles privades situades en edificis de vivendes i, per tant, sense pati (veure quadre nº 5).

c) La participació de l'escola pública en el total escolaritzat és sols del 46,4%, en tant que la que proposem és del 80%. No és d'extranyar, doncs, que el dèficit més important sigui conseqüència, precisament, de la seva poca participació en el conjunt de places escolars (dèficit segons mètode 2).

QUADRE Nº 4

E. G. B.	Sector públic	Sector privat	Total
<u>Situació actual:</u>			
Alumnes	1.058	1.221	2.279
Aules	39	32	71
Superfície solar	1.505	(1)	
Alumnes/aula	27	38	32
m2 sòl/alumne	1,42	(1)	
Places gestió públic.	46,4%		
Població 6-13 anys			2.525
<u>Demanda de places</u>			2.525
Dèficit places (M ₁)	197	49	246
" " (M ₂)	962	- 716	962
" funcional (f)		256	256
Demanda de sòl (M ₁)	2.364	588	2.952
" " " (M ₂)	11.544		11.544
" " " (f)		3.072	3.072
<u>Actuació sector públic:</u>			
Dèficit d'aules (M ₁)	7		
" " (M ₂)	32		
=====			
(1) De les cinc escoles privades d'E.G.B., dues estan instal·lades en edificis de vivendes i per les altres tres calculem les següents superfícies:			
	<u>Sup. de solar</u>	<u>Sup. per alumne</u>	
Academia Barceloneta	192 m2.	0,62 m2	
La Salle	1.340 m2	3,04 m2	
Les monges	1.537 m2	4,80 m2	

QUADRE Nº 5

E. G. B.	Alumnes	Aules	Alum. Aula	Superf. solar	Superf. alumne
<u>Escola Pública:</u>					
C.N. Verge del Mar	590	24	25	975	1,65
C.N. Lepanto	468	15	31	530	1,13
Suma:	<u>1.058</u>	<u>39</u>	<u>27</u>	<u>1.505</u>	<u>1,42</u>
<u>Escola privada:</u>					
Academia Barceloneta	301	8	38	192	0,62
Academia Española (1)	100	3	34	pis	
Ntra. Sra. del Rosari (1)	60	2	30	"	
La Salle Barceloneta	440	11	40	1.340	3,04
St. Joan Baptista (monges)	320	8	40	1.537	4,80
Suma:	<u>1.221</u>	<u>32</u>	38	-	
Pública i privada:	<u>2.279</u>	<u>71</u>	32		
=====					
(1) No van facilitar dades, les xifres són estimades.					

La proposta que fem per l'actuació del sector públic a partir de les dades del quadre nº 4 és:

- Creació de 32 aules d'E.G.B., o sigui 2 centres de 16 aules cada un.
- Superfície de sòl: 15.240 m²
- Incluits dins d'aquesta superfície hi comptem 6 aules de Preescolar, tres en cada centre d'E.G.B.

Al considerar si l'actuació del sector públic ha de ser immediata o no, ens inclinem pel segon, doncs, la part més important del dèficit, 25 aules, es produeix per tal de conseguir arribar al 80% de participació del sector públic en el total de places escolars del barri.

El dèficit que resulta de buscar la diferència entre població i places escolars sols és de 7 aules, que representen una mica més de 200 nens, els quals considerem escolaritzats fora del barri, circumstància que difícilment es modificarà a curt termini. Es per això que pensem que la dotació de nous

centres d'E.G.B. és ajornable, i que en canvi existeix una necessitat urgent d'equipar els centres que ja funcionen. Sols una política encaminada a prestigiar l'escola pública pot modificar a fons la situació d'inferioritat que en el barri té la mateixa.

Creiem, doncs, que l'actuació immediata del sector públic, tan per Preescolar com per E.G.B., ha de ser:

- Ampliació de l'espai escolar existent per dotar a l'escola pública de: menjadors, activitats auxiliars, camps i pistes per practicar l'esport, etc.
- Realitzar obres per rehabilitar els edificis i millorar les instal·lacions.

5.3. B. U. P.

Els estàndars que s'han fet servir són:

Població	14 - 17 anys		
Taxa d'escolarització	80 %	{	BUP 70%
			FP 30%
Dotació de m ² per plaça	15		
Places gestió pública	80%		

En el quadre nº 6, es pot observar quina és la situació actual: No existeix cap centre públic de B.U.P., i de privat només n'hi ha un (veure quadre nº 7). Per tant, el dèficit resultant és, quasi en exclussiva, atribuïble al sector públic. Un altre aspecte a remarcar és la importància del dèficit total: 630 places.

La nostra proposta per a l'actuació del sector públic es:

Actuació immediata: Un centre de B.U.P. de 315 places amb cursos de dia i de nit, el què possibilitaria l'assistència de més de 600 alumnes.

Superfície necessària: 4.725 m².

QUADRE Nº 6

B. U. P.	Sector públic	Sector Privat	Total
<u>Situació actual:</u>			
Alumnes		120	120
Superfície solar		240	
Població: 14-17 anys			1.340
<u>Demanda de places</u>			750
Dèficit de places	600	30	630
=====			

QUADRE Nº 7

Centres de B. U. P.	<u>Places</u>	<u>Superfície de sòl (1)</u>
La Salle Barceloneta	120	240
=====		
(1) La xifra de la superfície de sòl s'ha estimat en funció del nombre de places existents		

5.4. FORMACIÓ PROFESSIONAL

Per aquest tipus d'ensenyament els estàndars són:

Població:	14 - 18 anys		
Taxa d'escolarització	80 %	} FP	30%
Superfície per plaça	15 m ²		
Places gestió pública	80 %		

En el següent quadre nº 8 podem observar l'existència de 100 places d'escolarització privada i cap de pública (veure també el quadre nº 9), el que ens situa en una posició semblant a la de B.U.P. El dèficit és atribuïble en la major part al sector públic, pel qual formulem la següent proposta:

Actuació immediata: Un centre de F.P. de 240 places
Superfície necessària: 3.600 m²

Malgrat haver calculat independentment el dèficit de BUP i FP, opinem que ambdòs ensenyaments haurien de fusionar-se i constituir un mateix tipus de centre docent.

QUADRE Nº 8

FORMACIÓ PROFESSIONAL	Sector públic	Sector privat	Total
<u>Situació actual:</u>			
Alumnes		100	100
Població: 14 - 18 anys			1.690
<u>Demanda de places</u>			406
Dèficit de places	245	61	306
=====			

QUADRE Nº 9

Centres de F. P.	<u>Places</u>	<u>Superfície de sòl</u>
La Salle Barceloneta	90	480 (1)
Sant Pere Pescador (P.P.O.)	10 (2)	130
	<u>100</u>	
=====		
<p>(1) La superfície de sòl de La Salle dedicada a F.P. s'ha estimat en funció del nombre de places.</p> <p>(2) Aquest centre propietat dels treballadors portuaris, dona classes de F.P. i es calculen en uns 10 els alumnes residents al barri.</p>		

6. Equipaments culturals i civic-socials

La repressió cultural patida en el transcurs dels quaranta anys de dictadura ens ha transmès una trista herència. Una de les seves manifestacions és la pràctica inexistència d'equipaments destinats a activitats socio-culturals, quan en l'època de la república eren nombrosos els ateneus, casinos cooperatives, etc., dedicats a promoure aquest tipus d'activitats als barris i pobles de tot Catalunya.

A la Barceloneta es pot constatar l'existència d'alguns d'aquests locals que han pogut sobreviure al feixisme, però que precisament només han pogut fer això: sobreviure. La major part del seu espai està arrendat a persones que els utilitzen com a negoci i per tant, el seu possible aprofitament depèn de que puguin ser recuperats per la seva funció cultural i social.

Creiem, doncs, precis que l'actuació del sector públic en aquest camp es porti a dos nivells, un encaminat a recuperar els locals existents, i el segon destinat a cobrir el dèficit que es calcula a continuació.

6.1. BIBLIOTEQUES

Els estàndars són:

- superfície per habitant: 0,06 m² de sostre
- participació de la gestió pública: 100 %

Sobre la població de 27.000 habitants, ens dóna una superfície necessària de 1.620 m² de sostre.

Per calcular el dèficit restarem d'aquesta quantitat l'espai de la biblioteca de la Caixa de Pensions (aproximadament uns 120 m²):

Dèficit: $1.620 - 120 = 1.500$ m² de sostre.

En aquest cas el dèficit coincideix amb la superfície

estàndar que l'estudi de la C M B creu ha de tenir un centre dedicat a biblioteca.

La nostra proposta és:

Un centre destinat a biblioteca amb una superfície de 1.500 m² i 15.000 volums.

6.2. MUSEUS

Aquests equipaments no són considerats de nivell local sinó general, o sia que l'àmbit més correcte per calcular les necessitats d'espai, seria el de Barcelona.

No obstant, existeix una vella aspiració de la gent del barri de disposar d'un museu dedicat a explicar la història i els trets que més caracteritzen a la Barceloneta. L'ideal seria destinar-hi un dels pocs edificis que en el barri es conserven segons la seva inicial construcció.

6.3. ALTRES EQUIPAMENTS CULTURALS I CIVIC-SOCIALS

En aquesta mena de calaix de sastre hi incluïm les següents institucions i entitats:

Culturals

Fundacions, patronats, ateneus, arxius, hemeroteques, sales d'exposició, auditoris, etc.

Cívic-Socials

Associacions de veïns, de comerciants i industrials, etc.
Els estàndars de la CMB per ambdós subsectors són:

Superfície de sotre per habitant: 0,4 m²

Participació de la gestió pública: 70 %

Això representa:

Espai necessari: $27.000 \times 0,4 = 10.800$ mts² de sostre, si a aquest espai li deduïm l'existent, que hem calculat aproximadament en 1.470 m² de sostre, més uns 100 m² de la Sala d'Exposicions, en construcció, de la Caixa de Pensions, tenim:

Dèficit: $10.800 - 1.570 = \underline{9.230}$ m² de sostre

La participació del sector públic per absorbir el dèficit és 70 % de 9.230:

6.400 m² de sostre

6.4. PROPOSTA DE CONJUNT

Al principi apuntàvem les conseqüències de 40 anys de dictadura. La pràctica inexistència de vida cultural en el barri ha representat per molta gent, principalment la més jove, la impossibilitat d'una formació cultural, el què ha portat com conseqüència un escàs interès per tot tipus de manifestació teatral, musical, de lectura, etc. Es per això que pensem que si bé és molt important reequipar la Barceloneta dels elements materials que li calen per a redreçar tota mena d'activitats culturals, també és important que el procés sigui gradual i dut en paral·lel amb una adequada política educativa d'infants i d'adults.

En definitiva, proposem:

1. Crear centres culturals que formin part dels equips d'ensenyament, aprofitant els edificis de l'escola pública existents.
2. En els de creació imminent (preescolar, BUP i FP), dotar-los d'espais culturals. Ambdues solucions suposen: creació de biblioteques públiques, auditoris, sales d'exposicions, etc.
3. Recuperar els locals que en altres temps complien una funció cultural, per a convertir-los en ateneus, llocs de reunions, de manifestacions populars, teatre, cinema, concerts, etc.

En aquest apartat també incluríem aquells locals que poden ser destinats a aquestes activitats i que ara per ara estan buits o utilitzats indegudament.

CÍVIC-SOCIAL (RELIGIOS)

L'existència de tres edificis destinats al culte religiós, dues esglésies catòliques i una evangelista, així com la suma de les seves superfícies, permeten afirmar que la situació actual d'aquests equipaments és correcte tant si es fa referència als estàndars de la CMB, com els del Pla Director de l'Àrea Metropolitana.

7. Assistencial

7.1. GUARDERIES

Com ja apuntàvem en el sector d'ensenyament preescolar, si adoptem els estàndars de la CMB hauriem de considerar dins les guarderies els nens de 0 a 2 anys, però el que es desprèn de la situació de l'escola pública és que el preescolar sols comprèn nens de 4 a 6 anys.

En principi ens inclinem per estudiar les necessitats assistencials de guarderies a partir dels infants de 0 a 3 anys, considerant com a vàlids els mateixos estàndars de la CMB que són:

Taxa d'escolarització:	40%
Participació del sector públic:	60%
Superfície de sòl per plaça:	7 m ²

Sabent que la població entre 0 i 3 anys de la Barceloneta és de 950 nens, podem ja fer els càlculs per arribar a conèixer el dèficit existent:

Places a escolaritzar: 40% de 950 =	380 places
Participació del sector públic: 60% de 380=	228 places
Superfície sòl necessària =	<u>1.596 m²</u>

Per solucionar part d'aquest dèficit, l'Ajuntament cedeix un solar vora el Passeig Marítim de quasi 1.000 m², i té pressupost de 21 milions de ptes. per la seva construcció el que representa 1/3 del seu cost.

S'està en negociacions amb l'Administració Central perquè es pugui acabar de cobrir el cost de l'obra així com el seu manteniment.

Queda, doncs, un dèficit d'uns 600 m² per cobrir.

Abans d'acabar amb el tema de les guarderies volem insistir amb el que ja deiem al parlar de l'ensenyament:

NO ÉS SUFICIENT QUE ES CREIN NOVES PLACES, CAL, A LA VEGADA, DOTAR-LES DELS MITJANS QUE PRECISEN:

- EQUIP PEDAGÒGIC
- MENJADORS
- DORMITORIS
- PRIMERES CURES
- HORARIS ADEQUATS, etc.

7.2. ASSISTENCIAL VELLS

Els equipaments que creiem necessaris per als vells de la Barceloneta, suposant una població de més de 65 anys de 3.900 persones, són:

1. Una Residència
2. Un hospital de dia
3. Un hospital de crònics
4. L'adequació dels baixos de tres illes
5. Un menjador
6. Llars per a vells.

1. Proposem aplicar els següents estàndars:

Taxa de residència (població de més de 65 anys):	7%
Superfície per plaça:	40 m ²
Participació del sector públic:	100 %

D'acord amb aquestes xifres, i tenint present que no hi ha cap Residència, resulta que el dèficit és:

Dèficit de places:	273
Demanda de superfície:	<u>10.920 m²</u>

Pensem que en una primera etapa una residència de 80 places seria suficient si aquesta es destinés als vells que tenen dificultats per fer els treballs de la casa, la cura de la roba, etc. Per tant la nostra proposta és:

<u>Actuació immediata:</u>	1 residència de 80 places Superfície necessària: <u>3.200 m²</u>
<u>Actuació posterior:</u>	Cobrir 193 places, amb una superfície de: <u>7.720 m²</u>

2. L'Hospital de dia podria ubicar-se a la planta baixa de la Residència i en ells es faria la rehabilitació necessària i els serveis mèdics adequats. El Cap de l'Hospital seria un metge municipal especialitzat en geriatria fent equip amb els treballadors socials del barri: assistents socials, treballadors familiars, ATS, etc. (model Bolònia).

3. Els vells de la Barceloneta haurien de comptar amb totes les places que té el Sanatori Marítim de Sant Josep, que són 60. El Sanatori Marítim actualment depèn per tots els efec

tes d'una congregació religiosa. Els vells amb malalties cròniques podrien anar al Sanatori encara que s'hauria de buscar la forma de financiació o de conveni amb la Seguretat Social.

4. Si a això s'hi afegís l'adequar els baixos de tres illes repartides entre les seccions censals 6 i 9, les 13 i la 2, perquè és on hi ha més densitat de població vella, creiem que es donaria una resposta important al problema dels vells. Amb prioritat aquestes vivendes podrien estar ocupades per persones amb malaltia de tipus circulatori i motor però que es valen per elles mateixes. Aquesta proposta representa una superfície d'uns 1.000 m².

5. També és necessari un menjador que podria instal·lar-se a la planta baixa dels locals de la Cooperativa La Fraternitat. Aquest menjador destinat a fer un menjar especial pels vells, també podria fer un servei de cuina pels que viuen sols i estan malalts (malalties esporàdiques).

6. Llars de Vells: el dèficit actual d'aquest equipament és de 4.900 m² de sòl. No és possible donar una resposta total a aquesta necessitat, per això donem unes suggerències, tenint en compte: les llars que existeixen, el sòl lliure i les possibilitats que creiem hi ha d'habilitar locals del barri per aquest canvi.

L'actual llar de vells "Hogar del Jubilado" és un servei de la "Dirección General de Servicios Sociales, organismo dependiente del Ministerio de Sanidad y Seguridad Social". El local té 890 m² de superfície i l'utilitzen 400 persones el que dóna una superfície per persona de 2,25 m² que segons els estàndars de l'O.M.B. és totalment insuficient. Cal fer notar que aquesta llar ha de respondre a les necessitats dels jubilats del districte I. És evident que les persones de la Barceloneta tenen l'avantatge sobre els que viuen en altres barris del mateix districte municipal, però és necessari que aquesta llar sigui pels jubilats de la Barceloneta. Actualment el "Hogar del Jubilado" té 5.100 socis, xifra totalment desproporcionada si tenim en compte els objectius que ha de tenir una llar.

Hi ha a la Barceloneta 3.900 persones de més de 65 anys i es calcula que utilitzen la llar un 30% de persones; a la Barceloneta hi farien falta 1.170 places, i si comptem que per cada persona hi són necessaris 5 m² (CMB) la superfície que s'hauria de destinar a llars de vells és de 5.860 m².

Entre l'"Hogar" i l'edifici que l'Ajuntament pot oferir per aquest servei (Escola Verge del Mar) calculem que hi ha actualment destinats 950 m² i en queden per cobrir 4.900 m², dels quals 2.940 li corresponen al sector públic.

És impossible demanar aquesta superfície per llars de vells i pensant també que és millor que els vells es trobin amb ambients més familiars proposem completar aquest dèficit amb:

- a) Una llar de 250 places en el solar de la Maquinista, i calculant a 5 m² per plaça, necessitariem 1.250 m² de sòl. Podria, tal vegada, en el mateix edifici, construir-se la Residència, la llar i l'Hospital de dia.
- b) Adequar el primer pis dels locals de la Cooperativa La Fraternitat per llar (es podria instal·lar un ascensor a la planta baixa, que seria la planta destinada a menjador).
- c) Fer un local en els locals de les Monges de la Caritat del carrer Tormenta, on actualment s'hi reuneixen els vells per fer treballs manuals.
Així els llocs de reunió dels vells del barri quedarien repartits i es podria fer un treball molt més humà i segurament molt més econòmic.

7.3. ASSISTENCIAL SUBNORMALS

Segons les últimes dades, el nombre de subnormals a tot l'Estat Espanyol és de 407.040, xifra que representa el 1,16% de la població. (1)

Tenint en compte la piràmide d'edats de la Barceloneta i no existint cap cens de subnormals del barri, acceptariem l'índex de subnormalitat que dona la CMB i que és molt baix. La CMB agafa com índex de subnormalitat el 0,7% de la població, o sia que suposa per la Barceloneta uns 189 nens subnormals.

Es molt difícil fer un cens dels nens subnormals del barri. La resposta a aquesta necessitat s'ha trobat en altres barris quan un grup de pares de nens subnormals s'ha reunit per trobar solució al seu problema.

La tendència actual seria no separar, en la mesura que sia possible, els nens subnormals dels altres. És evident que això exigeix una pedagogia adequada i que els mestres tinguin pocs nens a les classes.

Pensem que l'antic col·legi de les Dames podria fer una primera experiència d'escola especial. Una vegada el treball fos iniciat i els pares hi prenguessin part, es podria veure quina solució seria millor pel barri. Això podria iniciar-se molt ràpidament ja que una escola sense possibilitats d'espai verd és totalment inadequada per aquests infants; sols si es comença un treball es pot conèixer el dèficit real i donar-li una resposta.

Aquest edifici podria servir per a Escola d'Adults del barri, una vegada estudiada la situació dels nens subnormals.

Existeix a la Barceloneta un taller protegit:

Taller Escola Aspanias, situat al carrer Grau i Torres, 25; hi treballen 110 persones. Poden ingressar-hi a partir dels 16 anys (després no tenen límit); hi admeten homes i dones; C. I.: 51-70 lleugers, 36-50 moderats; regeix l'externat.

(1) Dades de les Primeres Jornades Nacionals d'Assistents Socials.

8. Esportiu i espais lliures

ESPORTIU

	Superfície de sòl
Hem considerat com equipament esportiu existent:	
Piscina municipal (C.N. Barceloneta):	2.100 m ²
Piscina i instal·lacions del C.N. Atlètic:	1.300 m ²
Camps de fútbol del Passeig marítim:	4.600 m ²
	<hr/>
Total:	8.000 m ²

Altres espais del barri on es practica l'esport no els in-
cluïm bé perquè hi figuren en altres sectors (p.e.: la Plaça de
Poeta Boscan, com espai lliure, la pista de la Salle dins l'e-
quipament escolar), bé perquè no disposen d'instal·lacions o
són de caràcter general (p.e.: les platges, banys, etc.).

L'estàndar adoptat de 1 m² per habitant ens indica que
són 27.000 m² els que haurien de ser destinats a l'esport. El
dèficit doncs, és de:

$$\text{Dèficit: } 27.000 - 8.000 = 19.000 \text{ m}^2$$

L'estudi de la CMB considera que la participació del sec-
tor públic ha de ser de l'ordre del 60 %, el què representa una
superfície de 11.400 m².

Abans de formular una proposta concreta d'absorció de dè-
ficit creiem interessant donar una sèrie d'orientacions sobre
la gestió de l'esport i la finalitat i utilització de les instal-
lacions.

a) Les actuals instal·lacions esportives, piscines i camps
de futbol, haurien de ser d'ús públic, sempre respectant un ho-
rari pels entrenaments dels clubs respectius.

La utilització de les instal·lacions ha de ser oberta a
tothom. No obstant, pensem que el principal cost de manteniment
d'aquestes instal·lacions correspon a les persones que les uti-
lizten, el què representa el pagament d'una tarifa (entrada)
que en cap cas ha de ser prohibitiva. En aquest sentit, creiem
oportú l'existència d'una tarifa reduïda pels joves i el ser-
vei gratuït pels escolars.

El possible dèficit que les entitats esportives tinguin com conseqüència d'aquesta política, hauria de ser absorbit pels organismes públics (Municipi, Delegació d'Esports...)

b) Amb les entitats privades dels banys de la platja de la Barceloneta s'hauria de buscar formes de cooperació per arribar a disposar d'algunes hores d'ús públic.

c) La gestió de les instal·lacions esportives, ens referim a les de caràcter públic, ha de ser realitzada pels mateixos veïns del barri, mitjançant les organitzacions esportives, les quals han de garantir el seu funcionament democràtic i l'absència d'afany de lucre.

d) Es pot crear algun tipus d'activitat esportiva en benefici del barri, a partir d'utilitzar part de les platges del Passeig Marítim (patí a vela, atletisme de promoció, etc.), sempre respectant l'accés directe i l'ús públic. En aquesta mateixa línia, pensem s'haurien de suprimir totes les barres actuals.

e) Les instal·lacions esportives de nova creació han d'anar molt lligades a l'equipament escolar.

f) Les noves instal·lacions han de permetre la utilització de diverses especialitats de l'esport i un elevat nombre d'hores de pràctica esportiva. L'equipament esportiu hauria de garantir un mínim de pràctica esportiva de 30 minuts setmanals per persona.

g) La idea de l'equipament esportiu ha d'anar molt lligada a la dels espais lliures. L'esport pot ésser practicat, de forma no convencional, en espais lliures amb un mínim d'equipament.

Tenint present el que hem dit fins ara i pensant en les limitacions d'espai que a curt termini se'ns presenten, proposem el següent:

Actuació immediata:

1 ó 2 poliesportius tipus B, superfície total:
1.600 m²

Actuació posterior: 1 camp tipus A, de 9.800 m²

Instal·lacions tipus A: Especialitats d'atletisme, beisbol, futbol, hoquei herba, rugbi i tennis.

Instal·lacions tipus B: Especialitats bàsquets, handbol hoquei herba i hoquei patins, patinatge, voleibol...

Sols ens queda afegir que l'equipament esportiu previst pel Pla director de l'Àrea Metropolitana a nivell local considera les següents instal·lacions:

Tipus A: 1 camp cada 12-15.000 habitants
tamany de 6.000 a 9.000 m²

Tipus B: 1 pista cada 12-15.000 habitants
tamany de 1.500 a 2.000 m²

Tipus C: 1 instal·lació cada 15-20.000 habitants
tamany de 2-3.000 m²

Les instal·lacions tipus C es refereixen a piscines. No els hem considerat doncs ja hi ha una piscina municipal.

ESP AIS LLIURES

L'elecció d'un estàndar que resolgui la necessitat social d'espais lliures en el cas concret d'un barri és una tasca una mica arriscada. Adoptar els 5 m² que determina la llei és, en el nostre cas, un tant inviable, doncs, caldria resoldre quina part ens pertoca dels diferents parcs urbans i comarcals que existeixen, i quins són els criteris d'accessibilitat en aquests espais verds.

L'únic estàndar que disposem que desagrega en capítols el concepte d'espai lliure, és el de l'Oficina Tècnica del Pla de l'Àrea Metropolitana, que diu:

	<u>Superfície per habitant</u>	
	<u>Mínima</u>	<u>Màxima</u>
Joc de nens	2 m ²	3 m ²
Verd immediat	1,6 m ²	2 m ²
Parc de barri	4,7 m ²	7 m ²
Esportiu	1,5 m ²	2 m ²

Considerant que l'esportiu ja l'hem tractat i que com a parc de barri podriem comptar amb el de la Ciutadella (?), ens quedaria com espai lliure de tipus local, i acceptant les superfícies mínimes per raons evidents de manca d'espai:

Joc de nens	2 m ²	
Verd immediat	1,6 m ²	
Estàndar a utilitzar:		<u>3,6 m² per habitant</u>

Aquest estàndar aplicat sobre els 27.000 habitants ens dona una superfície necessària de 97.200 m².

Segons el Pla Comarcal disposem de:

Plaça Sant Miquel	2.025 m ²
Plaça Poeta Boscan	3.600 m ²
Almirall Cervera	400 m ²
Passeig Nacional	15.000 m ²
Passeig Marítim	24.000 m ²
Total	<u>45.000 m²</u>

De l'anterior llista hem excluït els següents espais que el Pla Comarcal considera com a verd actual: c/ Ginebra 4.650 m² (?), c/ Alegria, 800 m² (?), parking de camions 5.000 m² (?). Els interrogants indiquen la nostra perplexitat pel què es qualifica com espai verd actual. Si més no, ja hem incluït tota la resta d'espais, els quals també és molt discutible la seva qualificació.

Acceptant tot l'anterior, ens trobem amb el següent:

$$\text{Dèficit: } 97.200 - 45.000 = \underline{52.200 \text{ m}^2}$$

En aquest cas no indicarem com ha de ser absorbit el dèficit ja que considerem que aquesta operació és inseparable del conjunt de la remodelació. Qualsevol operació del sector públic en el barri ha de contemplar la dotació de nous espais lliures.

Al què si volem referir-nos és a la utilitat que se'n pot treure de l'ús social de l'espai. En aquest sentit el barri ens ofereix dos exemples clars com són el cas de la Plaça Poeta Boscan, amb la seva pista d'espai de joc d'esport, i el Passatge de la Cadena que amb un mínim d'acondicionament permet la pràctica d'esbarjo i de joc de petanca.

És en aquesta línia que considerem s'hauria de plantejar aquest espai, convertint-lo per tant en lloc de relació social, joc per a nens, pràctica recreativa-esportiva, d'esbarjo pels vells...

9. Resultats de l'estudi

9.1. EL DÈFICIT FÍSIC

A l'estimar el dèficit de cada sector dels equipaments, hem deixat molt clar quina part d'aquest dèficit era atribuïble a l'actuació del sector públic. Arribat el moment de presentar una visió de conjunt i analitzar-la, ho fem exclusivament amb aquesta part del dèficit, i per tant no incluïm el que correspon, o és atribuïble, al sector privat.

Fet aquest aclariment, passem a oferir un quadre resum dels diferents dèficits sectorials:

	Superfície de sòl en m ²
MERCATS MUNICIPALS	1.500
SANITAT (Ambulatori)	1.200
ENSENYAMENT	
Preescolar	3.300
E G B	15.240
B U P	4.725
F P	3.600
	26.865
CULTURAL i CIVIC-SOCIAL	
Biblioteca	1.500
Museus	200
Varis	6.400
	8.100
ASSISTENCIAL	
Guarderies	1.596
Tercera Edat	15.060
Subnormals	1.500
	18.156
ESPORTIU	11.400
	67.221
DEFICIT EQUIPAMENTS	
ESPAIS LLIURES	52.200
	119.421

Una primera comparació d'aquestes xifres amb les que el Pla Comarcal preveu com a zones de transformació d'us de sòl industrial a equipaments (17-7) i zona verda (17-6), ens permet considerar el següent:

a) Els 17-7, que són els terrenys de la Maquinista i Catalana destinats a equipaments, representen una superfície de 48.550 m², el què suposa que sols poden absorbir el 72 % de l'actual dèficit de 67.221 m².

b) Els 17-6, terrenys de la Catalana destinats a zona verda, suposen 12.600 m²., als quals caldria afegir la zona del parking de camions, 5.000 m², o sia un total de 17.600 m². Si considerem que el dèficit és de 52.200 m², la previsió del Pla Comarcal sols cobreix un 34% d'aquest dèficit.

Es fa evident, doncs, la necessitat de que el planejament urbà destini zones per dotar al barri de l'espai precís per resoldre l'anterior situació, i per solucionar la més que previsible manca d'espai que resultarà de remodelar la vivenda segons les indicacions d'aquest mateix informe.

Cal pensar en nous espais aprofitables tals com:

El Passeig Marítim, les zones portuaries en desús, certes instal·lacions de la platja (antic casino dels banys de Sant Sebastià), espais de la Renfe, etc...

També té un interès indubtable comparar els dèficits estimats amb els resultats de l'enquesta efectuada a 500 famílies del barri (veure part corresponent de l'informe).

La necessitat més sentida és la d'espai lliure i equipament escolar, segueix a continuació el sanitari i l'assistència a vells.

Aquesta expressió popular coincideix plenament amb una ordenació dels dèficits segons la seva importància:

Espais Lliures:	43%
Ensenyament:	22%
Sanitat:	Hospital de zona (veure capítol corresponent)
Assistencial Vells:	12,5%

Després seguiria l'esportiu, molt lligat a la idea d'espais lliures, i el cultural.

9.2. PROPOSTA GLOBAL PER L'ACTUACIÓ DEL SECTOR PÚBLIC

En els següents quadres detallem una proposta que tant en els aspectes de noves realitzacions com en els de millora adequació, transformació d'ús, etc... considerem d'urgència, i per tant ha d'ésser empresa a curt termini.

En els quadres també es determina quina proporció del dèficit existent és absorbida en cas de realitzar-se el contingut de la proposta. Això té una clara intencionalitat i és de terminar la feina que a mig termini cal efectuar. En aquest sentit les xifres són clares, es resol un 31% del dèficit, queda per resoldre el 69%.

S E C T O R	P R O P O S T A	Absorció de deficit		Déficit Total
		m ²	%	
MERCATS MUNICIPALS	<ul style="list-style-type: none"> - Adaptació de l'actual mercat municipal a concepcions més modernes de distribució. - L'adaptació del mercat hauria d'absorbir el déficit d'espai estimat per la funció de venda. - La modernització s'hauria d'acompanyar d'un control de preus, pes i qualitat dels productes. 	200	13%	1.500
SANITAT	<ul style="list-style-type: none"> - Reconversió de l'Hospital Municipal Ntra. Sra. del Mar en hospital de zona. - Adaptació del Sanatori Marítim St. Josep per geriatria al servei del barri (veure Assistencial), coordinat amb l'hospital de zona. - Ambulatori de l'I.N.P. coordinat amb l'hospital de zona. - Transformar el Dispensari en la línia indicada en l'apartat d'orientacions sanitàries. - Aconseguir que a la Barceloneta sempre hi hagi una farmàcia de guàrdia. - Tramitar el carnet de beneficència en el mateix barri. - Programa de depuració de les aigües i neteja de les platges. 	1.200	100%	1.200
ENSENYAMENT	<p><u>Preescolar</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Un centre exclusiu de quatre aules <p><u>Preescolar i E. G B</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Per les escoles públiques existents: <ul style="list-style-type: none"> . Ampliació de les seves instal·lacions: menjadors, activitats auxiliars, pràctica de l'esport, etc. . Fer obres de rehabilitació dels edificis i millorar les instal·lacions actuals. 	1.200	36%	3.300

S E C T O R	P R O P O S T A	Absorció de déficit		Dèficit Total
		m2	%	
ENSENYAMENT	<u>E G B</u> (veure explicació en el capítol corresponent)			15.240
	<u>B U P i F P</u>			
ASSISTENCIAL	- Un centre que englobi ambdós ensenyaments, o bé un de cada especialitat.	4.725	100%	4.725
	- Una guarderia de 150 places. Hauria d'incorporar servei de menjador, sala de dormir, etc.	3.600	100%	3.600
	- Una residència de vells de 80 places.	1.000	63%	1.596
	- Un hospital de dia (Junt amb la residència)	3.200	29%	10.920
	- Una llar de vells (" " ")			
	- Transformar el Sanatori Marítim de St. Josep en assistencial per vells amb malalties cròniques			
	- Adquisició dels baixos de tres illes del barri dels vells amb malaltia de tipus circulatori i motor, però que es valen per ells mateixos.	1.000		1.000
	- Situar, en diferents locals del barri, diverses llars pels vells.			2.940
	- Situar-hi un menjador			200
	- Iniciar una primera experiència d'assistència escolar especial per a subnormals			1.500

S E C T O R	P R O P O S T A	Absorció de dèficit		Dèficit Total
		m ²	%	
CULTURAL i CIVIC-SOCIAL	- Una biblioteca de 15.000 volums al servei de les escoles i dels veïns en general.	1.500	100%	1.500
	- Creació d'un museu sobre història i característiques del barri.	200		200
	- Un centre cultural i social d'activitats múltiples	1.500	23%	6.400
	- Recuperar els locals que en altre temps complien una funció socio-cultural, i aquells que poden realitzar aquesta funció i estan buits o utilitzats indegudament.			
ESPORTIU	- Construir una o dues pistes poliesportives	1.600	14%	11.400
	SUMA DELS EQUIPAMENTS	20.925	31%	67.221
ESP AIS LLIURES	52.200
	SUMA EQUIPAMENTS I ESP AIS LLIURES	119.421

9.3. L'OPERACIÓ MAQUINISTA

La proposta explicitada en els anterior quadres s'efectua pensant que una part important del dèficit físic pot ésser solucionat en els recuperats terrenys de la Maquinista. Dels 20.925 m2 d'actuació immediata, sols 18.525 m2 es pensa poden ubicar-se a la Maquinista, en tant que els restants 2.400 m2 corresponen a operacions a realitzar en la zona residencial i d'equipaments existents.

Així, doncs, si centrem la nostra atenció sobre els 18.525 m2, podem arribar a una serie de conclusions en la línia apuntada en les diferents propostes sectorials.

1) Considerem que els equipaments a instal·lar a la Maquinista poden reduir-se a dos grans blocs:

- a) Ensenyament - Cultural - Esportiu
- b) Assistencial - Sanitari

2) La reducció en dos grans blocs pot racionalitzar al màxim l'espai disponible i aconseguir un cert estalvi d'aquest espai.

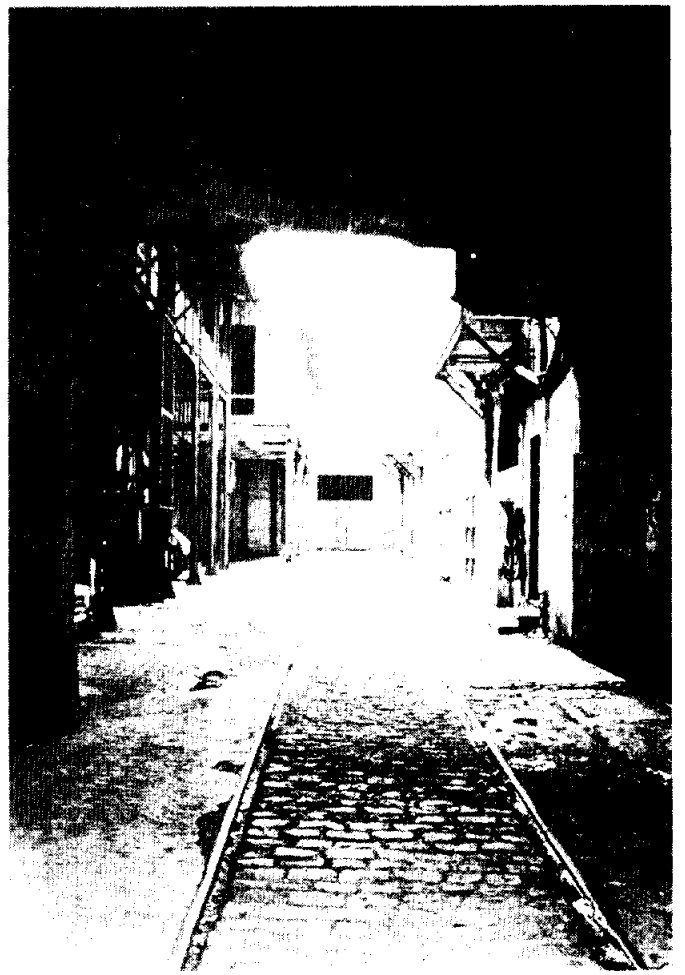
3) Els centres de B.U.P. i Formació Professional poden constituir una sola unitat.

4) Els equipaments culturals, assistencial i sanitari poden ser ubicats en edificis d'utilització múltiple d'acord amb el que s'indica a l'analitzar cada sector. Alguns d'ells, si quedès per absorbir part del dèficit, podrien ser instal·lats en els baixos de les noves vivendes a construir. Això ho justifiquem pel fet que part del dèficit d'aquest sector és estimat en superfície de sostre i no de sòl.

Fetes les anteriors consideracions, passarem a definir una proposta concreta pel que hem denominat "Operació Maquinista":

	Superfície de sòl en m2.
ENSENYAMENT-CULTURAL-ESPORTIU	9.300
BUP i FP (5.000)	
Preescolar(1.200)	
Cultural (1.500)	
Esportiu (1.600)	
ASSISTENCIAL-SANITAT	3.200
Suma. . . .	12.500 m2

Les xifres incluídes dins el parèntesi hi són purament a títol indicatiu.

9.4. CONCLUSIONS

Del conjunt del treball sobre equipaments socials se'n desprenen unes conclusions que, tot seguit intentem resumir:

1) S'ha de conseguir un equilibri a l'hora de distribuir els espais destinats a la remodelació de la vivenda, es pais lliures i equipaments.

2) La remodelació ha de ser d'iniciativa pública i realitzada en el conjunt del territori que comprèn el barri. Ha de fer nous equipaments i a la vegada millorar els existents. S'han de recuperar els locals no utilitzats, o utilitzats inadequadament.

3) L'actuació del sector públic ha de contemplar la participació dels veïns, tant en el seu planejament, com en l'execució i gestió.

4) Per cobrir tot el dèficit d'equipaments cal realitzar les determinacions del Pla Comarcal en el que fa referència a les transformacions d'ús (17-7). Ens referim a la recuperació dels terrenys de Catalana de Gas.

5) En matèria d'equipament cal superar els enfoccs tradicionals i preveure realitzacions innovadores. Es en aquest sentit que apuntem solucions com les d'agrupar equipaments, reorientar la utilització de determinats serveis i espais, etc...

VI. L'ESPAI GASTRONÒMIC, LA INDÚSTRIA I EL COMERÇ, A LA BARCELONETA.

Aquest treball ha estat realitzat per:

Graciana RAMAZZINI, geògrafa.

Mercè TATJER MIR, geògrafa.

V I. L ' E S P A I G A S T R O N O M I C
L A I N D U S T R I A I E L
C O M E R Ç A L A B A R C E L O N E T A

1. INTRODUCCIO
 - 1.1 Consideracions metodològiques.
 - 1.2. Fonts i bibliografia.
- 2.
2. VALORACIO DELS ESTABLIMENTS COMERCIALS I DE SERVEIS
 - 2.1 Els establiments d'ús quotidià.
 - 2.2. Establiments d'ús freqüent.
 - 2.3. Establiments d'ús poc freqüent.
 - 2.4. Establiments especialitzats.
 - 2.5. Valoració dels serveis.
3. L'ESPAI GASTRONOMIC
 - 3.1. La cuina "mítica" i la cuina "racional".
 - 3.2. Valoració dels establiments gastronòmics.
4. L'ESPAI INDUSTRIAL. LES ACTIVITATS ARTESANALS I ELS MAGATZEMS.
 - 4.1. Valoració dels establiments industrials i artesanals.
 - 4.2. Localització dels establiments industrials i artesanals.
 - 4.3. L'evolució dels establiments industrials.
 - 4.4. Els magatzems.
5. DISTRIBUCIO DELS USOS DEL SOL I DELIMITACIO DEL CENTRE DEL BARRI.
6. CONCLUSIONS

1. Introducció

Un Pla de Remodelació pot afectar als habitants de la Barceloneta respecte a la seva vivenda, però també els pot afectar respecte a la possible alteració d'aquells usos no residencials destinats a la reproducció de la seva força de treball, tals com establiments comercials al detall, equipaments i serveis.

Hi ha, també, a la Barceloneta un conjunt d'activitats industrials, artesanals y de magatzement així com serveis hotelers especialitzats que es dediquen a la producció de béns d'ús i consum, els quals, si bé no estan destinats directament als habitants del barri aconsegueixen una certa importància econòmica o estan marcadament influïdes per uns factors favorables de localització que presenta la Barceloneta.

Per tant, també aquelles persones que, a un altre nivell socio-econòmic estan vinculades a aquestes activitats (com a propietaris o empleats d'aquests establiments) podrien trobar-se igualment afectats per una futura remodelació. D'aquí deriva l'interés pel coneixement exacte dels usos del sòl no destinats a vivenda.

En aquesta part del treball ens ocuparem en detall de tres d'aquests tipus d'activitats: la comercial, la industrial i la de serveis -en especial els d'hoteleria (bars, restaurants, establiments de tapes), ja que en una altra part s'ha efectuat un estudi complet dels equipaments culturals, sanitaris, d'esplai... El text següent se centrarà en dos aspectes: en primer lloc realitzarem una valoració dels establiments comercials, industrials i de serveis en funció d'una tipologia establerta, en segon lloc s'analitzarà la localització i distribució dels usos del sòl delimitant els centres i els carrers comercials.

1.1. ALGUNES CONSIDERACIONS METODOLÒGIQUES

a) Classificació dels establiments.

Dintre de cada un dels tres tipus d'ús que estudiarem cal assenyalar-hi l'existència d'establiments de diferent categoria en funció de l'espai ocupat, de la seva importància

econòmica, o del tipus de mercaderia o servei oferit. Per la qual cosa s'han intentat establir dintre de cada un d'ells unes diferències jeràrquiques en relació amb la seva major o menor importància espacial o econòmica i amb el seu grau d'utilització per part dels habitants del barri.

Les activitats i els usos del sòl de tipus comercial al detall són les que, en principi, haurien d'estar més vinculades a l'ús residencial. Per tant, dins d'aquestes hem cregut necessari distingir-hi dos grans tipus d'establiments. Uns que venen productes d'ús quotidià -alimentació essencialment- (els convenience goods de la terminologia anglosaxona) i que es localitzen generalment al costat de les vivendes; i altres, la especialització dels quals és menys freqüent i fins i tot estranya o especialitzada (durable goods o shopper goods). El predomini d'un i altre tipus ens podria indicar, encara que de forma indirecta, el lloc que el conjunt d'establiments comercials de la Barceloneta ocupa en l'organització comercial barcelonina. Utilitzant la terminologia clàssica proposada per Brian Berry, es tractaria de determinar si el centre comercial de la Barceloneta és únicament de tipus quotidià (convenience center) o en canvi també és de tipus veinal (neighborhood center), cobrint gran part de les necessitats de consum de béns durables de la població resident a la Barceloneta. Evidentment, una classificació exacta hauria de passar per enquestes sobre preferències, freqüències i hàbits de compra, la qual cosa no és possible en el marc del present treball.

Tenint en compte totes aquestes qüestions hem distingit tres tipus d'establiments comercials al detall, en funció de la seva freqüència d'ús i de les característiques dels productes que oferien al consumidor.

Els tres tipus considerats són:

- Ús quotidià: S'hi han inclòit bàsicament els establiments d'alimentació al detall, així com supermercats i cooperatives de consum. Comprèn també bodegues i licoreries, llevat d'aquelles que per incorporar servei de bar, queden relegades a l'apartat d'hosteleria.
- Ús freqüent: Es contempen aquí aquells establiments d'ús més o menys freqüent però que impliquen una certa regularitat de consum. Segons aquest criteri tenen cabuda aquí: pastisseries, xurreries, farmàcies, droguereries i algú servei personal com perruqueries i barberies.
- Ús poc freqüent: Dins d'aquest s'hi han diferenciat dos subtipus en funció del valor dels articles i d'una especialització més acusada. En el subtipus I s'hi ha inclòit els establiments de confecció, sabateries, merceries, bugaderies i tintoreries, i papereries-joguineries.

El subtipus II comprén establiments d'òptica, fotografia, música, articles esportius, marroquineria i mobles i decoració.

A més d'aquests tres tipus se n'ha establert un quart denominat "Establiments especialitzats", tenint en compte que els bens oferits no estan destinats a la població del barri. Es tracta d'establiments estretament vinculats a activitats marítimes i portuàries -venda d'efectes navals, motors mariners, etc.- i d'altres destinats a la venda d'articles d'importació, tendes de confecció especialitzada i establiments de venda al detall i a l'engròs de peix congelat.

També, dins dels "Establiments de gastronomia" s'hi han considerat diversos tipus d'establiments, en aquest cas basat en el tipus de servei ofert i en la importància en l'ocupació del sòl.

S'han distingit set subtipus:

1. Restaurants de categoria amb salons.
2. Restaurants de categoria.
3. Restaurants de la platja.
4. Bars típics de tapes.
5. Snacks, Frankfurts, Cerveseries.
6. Bars de barri, bodegues.
7. Establiments estacionals.

La importància dels serveis d'hosteleria així com dels establiments especialitzats ens definiria dins de la Barceloneta una àrea especialitzada de tipus gastronòmic, portuari o de productes d'importació com els definits per Brian Berry en el seu treball sobre la distribució del comerç al detall.

Dintre dels serveis personals i financers no s'han establert diferències notables donat el reduït nombre i el seu ús exclusiu per als habitants i comerciants del barri.

Pel què fa als establiments industrials s'ha utilitzat la mateixa classificació de la C.U.B. en 12 branques de l'activitat, de manera que pogués apreciar-se l'evolució de les indústries localitzades en el barri.

b) Delimitació dels usos del sòl

La delimitació dels usos del sòl per a caracteritzar les àrees comercials, industrials o de serveis d'hosteleria existents dins de la Barceloneta s'ha realitzat mitjançant dos tipus de plànols . Uns, en els que s'hi ha realitzat una localització dels diferents tipus d'establiments a nivell de parcel·la catastrat; i altres en els que s'hi ha realitzat una elaboració de la informació per a determinar les densitats d'ocupació comercial per carrers i per seccions censals.

1.2. FONTS I BIBLIOGRAFIA

La font bàsica utilitzada per a la realització del treball ha estat l'"Arxiu d'indústries particulars" de l'Ajuntament de Barcelona, mitjançant un llistat procedent del Centre Ordenador Municipal, de juny de 1977. (Apèndix nº 1).

Aquest arxiu es refereix, a més a més de les indústries, a establiments comercials i de serveis, financers (Bancs, Caixaes d'Estalvi), culturals i alguns personals tals com perruqueries, farmàcies, etc.

Per cada un dels establiments comercials i industrials en funcionament en el municipi barceloní s'hi dóna informació sobre les següents variables:

1. Identificació (nombre d'expedient)
2. Nombre de propietaris o raó social.
3. Domicili productiu (carrer i nº)
4. Districte municipal.
5. Barri de districte municipal
6. Activitat segons I.N.E. (classificació 1953)
7. Situació dins de l'edifici.
8. Localització segons zona.
9. Estat de l'expedient.
10. Data d'alta (any, mes, dia)
11. Categoria (compatible amb la vivenda)
12. Superfície en m².
13. Motiu de la revisió.
14. Data de l'última revisió.

Aquesta font, tot i essent considerada bastant complerta i exacta, resultà, en el nostre cas, bastant incomplerta (al voltant d'un 55% d'establiments en funcionament no hi estaven relacionats); i en menor proporció errònia (no havien estat posats al dia els canvis d'activitat de nombrosos locals). Per altra part, era bastant freqüent que no figuréssin algunes dades, en especial la superfície ocupada per l'establiment.

Degut al qual es completà la informació facilitada per l'Arxiu amb el treball de camp, que va permetre una comprovació directa de cada establiment, facilitant-nos la classificació exacta d'alguns d'ells que venien productes quelcom diferents a l'activitat declarada. També ens assegurà una cobertura exhaustiva de tot el barri. El treball de camp es realitzà entre novembre i desembre de 1977, éssent causa de que alguns establiments de tipus estacional (geladeries, balnearis) es trobessin tancats.

En aquests moments es disposa d'un fitxer, creiem que complert, de tots els establiments comercials, industrials i de serveis existents a la Barceloneta.

S'han utilitzat també algunes fonts publicades que han servit de referència de complement per a conèixer l'evolució del nombre i tipus d'establiments. Es tracta de l'estudi "Cens d'empleu i establiments de la ciutat de Barcelona", basat en dades de Mutualitats Laborals, de 1964, i realitzat dintre del Pla Director de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i editat per la Comissió d'Urbanisme, la informació del qual és molt detallada tant a nivell d'espai -barri de districte- com a nivell de sectors d'activitat. Altres treballs consultats han estat: la Publicació del Gabinet Tècnic de Programació de l'Ajuntament de Barcelona sobre "El consum i la distribució d'aliments a Barcelona" de l'any 1967, que conté dades referides a 1964-65, i els llistats del C.O.M. i P.R.E.P.O.U., "El sistema urbà barceloní. Estat 1970", en el que es facilita la relació d'empleus i establiments existents a la Barceloneta -àrea 5- el 1969. L'"Estudi sobre el comerç minorista d'alimentació", març 1976 (anàlisi d'una enquesta) realitzat pel Gabinet Tècnic de Programació i la Delegació de Serveis Municipals, ens ha aportat dades recents sobre el nombre total d'establiments i la seva distribució per tipus, en el conjunt de Barcelona.

També hem de fer esment d'un treball sobre els establiments existents a la Barceloneta, amb informació desglossada a nivell de barri, realitzat per un grup d'assistents socials, el 1975, mitjançant treball de camp.

2. Valoració dels establiments comercials i de serveis.

2.1. ESTABLIMENTS D'ÚS QUOTIDIÀ

A finals de 1977 hi havia en el barri 97 establiments comercials d'ús quotidià, el què representa el 12% del total barceloní. La Taula nº 1 ens mostra la seva distribució segons el producte ofert. Destaca en ella la importància dels comerços de queviures, que suposen gairebé la meitat d'aquest grup d'establiments, apareixent-hi a continuació, per importància numèrica, les carnisseries-tocineries, les lleteries i les pollastreries-verduleries. Aquesta distribució és similar a la que apareix en el conjunt de Barcelona, segons la taula nº 4 de l'"Estudi sobre el comerç minorista d'alimentació", el 1976.

Taula nº 1 ELS ESTABLIMENTS COMERCIALS D'ÚS QUOTIDIÀ				
	Nº establ. 1964-65(1)	Hab. (2) nº establ.	nº establ. 1977	Hab.(3) nº establ.
Pollastreries-Verduleries	11	3.215	9	2.997
Olis i sabons	1	35.374	2	13.488
Queviures	58	609	39	691
Carnisseries-Tocineries	19	1.861	14	1.926
Peixeteries	3	11.791	5	5.395
Lleteries-Granjes	24	1.473	13	2.075
Fleques	8	4.421	10	2.697
Bodegues	-	-	5	5.395
T o t a l	124	285	97	278

L'existència d'un estudi portat a cap per l'Ajuntament (1) de Barcelona, amb dades dels anys 1964-65 ens permetrà valorar l'evolució general d'aquest tipus d'establiments, que a l'oferir articles de primera necessitat són els que més acusen els canvis de la població. Efectivament, la pèrdua de més de 8.000 habitants en el barri (35.374 habitants el 1960 en front de 26.976 el 1975) ha suposat en primera instància una disminució d'establiments de tipus queviures en general, podent-se aventurar que han desaparegut els menys especialitzats, o, per dir-ho

(1) Font: Ajuntament de Barcelona, Gabinet Tècnic de programa ció: "El consum i la distribució dels aliments a Barcelona", 1967, taula 57-1.

(2) 35.374 habitants a la Barceloneta, el 1960

(3) 26.976 habitants a la Barceloneta, el 1974

d'una altra manera, els que es podien denominar "de barri". La disminució és d'un 30%, passant de 58 a 39. Incloum en aquesta última xifra, el 1977, alguns establiments que presenten certa especialització, com són, per exemple els torradors i degustació de cafès (en nombre de quatre), tendes de productes de règim (una, al voltant del mercat) i xarcuteries més especialitzades, tipus mantegueries (tres en total) (1).

En quant a característiques dels establiments hem de destacar l'absència d'autoserveis i de supermercats, degut segurament a l'estructura de la propietat dels establiments i sobretot al tamany de les parcel·les. Hi ha únicament un auto servei de la cadena Spar, de 30 m², i dues cooperatives de consum. Una d'elles, la Cooperativa La Fraternitat, té a la seva disposició un local de vendes de 180 m².

En canvi hem de senyalar que dintre de les botigues de queviures apareix un establiment únic en el barri per les seves característiques i exemple típic de tenda de queviures de barri o poble, en vies de desaparició que associa la venda de queviures amb bar i revenda de pa (c/ Juicio, nº 12).

Un altre tipus d'establiment que també ha disminuït notablement (quasi un 50%) són les granges-lleteries i, en menor grau, les tocineries-carnisseries. Han registrat, en canvi un augment en el nombre d'establiments, les fleques i les peixeteries. Entre aquestes n'hi ha alguna (per exemple, una situada al carrer de Sant Miquel, nº 92-94) que presenta un alt grau d'especialització i varietat, sens dubte amb el caràcter pescador de la Barceloneta, i que sembla proveir a sectors de població no perteneixents al barri. Igual passa amb alguna fleca, que sembla tenir certa importància, com es ara a ca l'Escursell.

Pel que fa a la disminució d'establiments hem d'assenyalar que es tracta d'un fet paral·lel al que ha succeït en el conjunt de la ciutat, donat que el comerç detallista d'alimentació ha experimentat en cinc anys 1971-1976 un descens de 2.000 establiments.

Per a mesurar el grau teòric d'abastiment de la població de la Barceloneta hem establert un índex que posa en relació el nombre d'habitants amb el nombre d'establiments.

Els índex més alts apareixen per al grup "Olis i sabons", bodegues i peixeteries i el més baix per a queviures. La comparació d'aquests índex amb els de 1964 és interessant, ja que ens mostra clarament que la disminució del nombre d'establiments ha estat paral·lel a l'índex de disminució de població. Efectivament els índex es mantenen quasi iguals per a queviures, carnisseries, havent fins i tot millorat la resta, llevat de les lleteries i les granjes.

(1) Les botigues de queviures s'han reconvertit, transformant-se en comerços d'ús poc freqüent (papereries, ocelleries) o en bars.

En línies generals podem afirmar que, malgrat de disposar d'un menor nombre de tendes d'alimentació, la població es troba millor proveïda, fet que pot també explicar-se per una possible millora del nivell de renda, donat que cas de mantenir-se pel 1977 els índex d'habitants per establiment de 1964, la disminució d'establiments d'aquest tipus hauria d'haver estat molt més gran.

Una altra qüestió a tenir en compte es si es pot considerar ben proveïda la Barceloneta respecte a un model establert.

Evidentment la resposta depèn de molts factors (classe social, ingressos, hàbits de consum), però com a primera apreciació hem prèns com referència els índex mitjos de Barcelona, el 1974-75.

La comparació entre el nombre d'habitants per establiment a Barcelona i a la Barceloneta, mostra que ambdues xifres estan molt pròximes (252 hab./ establiment a Barcelona, davant de 270 a la Barceloneta). Per tipus d'establiments hem de senyalar que les diferències són escasses, fent excepció de les fleques, pollastreries-verduleries i carnisseries-tocineries. El nombre d'habitants per fleca és 2.700 a la Barceloneta i de 3.500 a Barcelona, la qual cosa demostra que en el nostre barri hi ha un millor proveïment de pa, tal vegada en funció d'una major demanda. En canvi en pollastreries-verduleries l'augment d'habitants proveït per cada establiment és més alt que en el conjunt de la ciutat, pel que es pot pensar en una pitjor cobertura de la demanda, o en un menor consum d'aquests productes; igual situació es produeix en els establiments de carnisseries-tocineria.

Junt a les anteriors consideracions hem de senyalar que el mercat municipal amb els seus 352 llocs de venda d'alimentació contribueix al proveïment del barri, encara que sense aconseguir arribar als estàndars proposats per la C.M.M. (veure "Estudi sobre els equipaments", en el que s'han calculat els dèficits existents a la Barceloneta).

2.2. ESTABLIMENTS D'ÚS FREQUENT

Segons la classificació realitzada trobem a la Barceloneta 73 establiments d'aquest tipus. Dintre dels quals el grup més nombrós el componen les perruqueries i barberies, tal com mostra la taula n° 2. Segueixen en importància les farmàcies i les adrogueries i perfumeries.

TAULA Nº 2 ELS ESTABLIMENTS COMERCIALS D'ÚS FREQUENT

	Nº d'establ. 1977	hab. 1977 Nº d'establ.
Xurreries	3	8.992
Pastisseries	5	5.395
Farmàcies	9	2.997
Adrogueries-Perfumeries	9	2.997
Estancs	5	5.395
Travesses i loteria	3	8.992
Diaris	4	6.744
Perruqueries	24	1.124
Barberies	10	2.697
Herboristeria	1	26.976
Total	73	369

Destaca també, a la taula anterior, el reduït nombre de llocs de venda de diaris (quatre quioscs en total) que reflexa, evidentment, el baix consum i lectura dels mateixos.

En general, els establiments inclosos en aquest tipus són, en quant a productes oferits i en quant a les seves característiques morfològiques, de tipus mig, sense presentar cap mena d'especialització.

2.3. ESTABLIMENTS D'ÚS POC FREQUENT

a) Subtipus I

La taula nº 3 ens mostra la distribució dels establiments inclosos dins d'aquest subtipus.

TAULA nº 3. ESTABLIMENTS COMERCIALS D'ÚS POC FREQUENT

	Nº d'establ. 1977	hab. 1977 nº d'establ.
Confecció	32	834
Sabateries	12	2.248
Reparació de calçats	7	3.853
Tintoreries-bugaderies	16	1.686
Papereries-Joguineries	13	2.075
Joguineries	7	3.853
Ferreteries-electricitat	8	3.372
Floristeries-Ocelleries	4	6.744
Merceries-Llanes	14	1.926
Brodats	3	8.992
Xatarreries	1	26.976
Buidador	1	26.976
Total	118	228

Un grup representatiu el componen les botigues de confecció i gèneres de punt, així com les sabateries. Respecte a les primeres, que es presenten en nombre de 32, cal tenir en compte que estan compreses aquí tant les tendes de gènere de punt i novetats en sentit ampli, com les sastreries i tendes de confecció més sensibles a la moda o més especialitzades en relació a un públic concret. Destaquen per exemple tres establiments destinats a moda infantil i dues sastreries amb articles de confecció per a senyors així com una corseteria de certa qualitat en el carrer Atlàntida. En general, es tracta de botigues que associen tot tipus d'articles confeccionats i de qualitat mitja, o, en tot cas, molt variable.

Tanmateix, les sabateries, llevat d'una (calçats Cubedo), es presenten sovint associades a espadenyeries, venent articles de mitjana qualitat. Ambdós tipus d'establiments no tenen incidència en el mercat barceloní, i tenen com clientela habitual als propis habitants del barri.

Una especial atenció mereix el grup de bugaderies-tintoreries, que es presenten en nombre considerable (16, en total), i prou repartides per tot el barri. La raó fonamental de la seva importància és deguda a l'estructura antiga i al tamany reduït de les vivendes predominants a la Barceloneta, així com al sistema d'abastiment d'aigua d'aquestes, que es realitza per dipòsits individuals i no per aigua corrent. La inclusió d'aquest grup dins del subtipus d'establiments d'ús poc freqüent és degut al caràcter poc freqüent d'utilització de les tintoreries. Tenint en compte que ambdues activitats acostumen a anar unides en els establiments, no s'ha cregut oportú separar-les.

Amb l'expressió de Papereries-joguineries es denominen les Papereries que a més a més ofereixen joguines, llibres i, a vegades, diaris i revistes. Dues mereixen destacar-se: la papereria La Garba, que té cert caràcter especialitzat i modern per llurs articles (joguines educatives, llibres de ciències humanes i polítiques, etc.); i la papereria del carrer Escuder nº 8, l'única amb caràcter de llibreria.

En el grup de merceries-llanes hi destaquen tres establiments especialitzats en venda de llanes per a labor, essent les altres les típiques merceries associades a productes cosmètics, perfumeries i bisuteria.

Sobressurt entre les ferreteries, la del Passeig Nacional nº 28 (Ferreteria Bras) l'única de certa envergadura i dimensions, especialitzada també en la venda de material elèctric.

b) Subtipus II

La diferència fonamental entre aquest subtipus i l'anterior vé donada, en general pel valor dels articles i per una especialització més acusada.

TAULA nº 4. ESTABLIMENTS COMERCIALS D'ÚS POC FREQUENT. II

	nº d'establ. 1977	hab.1977 nº d'establ.
Òptiques-Fotografia	7	3.853
Joieries	2	13.488
Mobles i decoració	13	2.075
Electrodomèstics	1	26.976
Artícles de pell	2	13.488
Artícles esportius	1	26.976
Basars	8	3.372
Objectes de regal	3	8.992
Filatèlia	1	26.976
Accessoris per a motos i automòbils	2	13.488
Gasolinera	1	26.976
Total	41	658

Tal com pot apreciar-se en l'anterior taula, hi ha a la Barceloneta 41 establiments d'aquest tipus, distribuïts en onze grups.

Destaquen les òptiques (en nombre de dos) i tres laboratoris fotogràfics, a més a més d'una botiga de material fotogràfic i musical, i una rellotgeria de reduïdes dimensions (10 m²) i escassa importància. Ben diferenciats d'aquestes són els basars comprenent en aquest nombre aquelles botigues d'articles d'importació, bàsicament petits electrodomèstics, material fotogràfic, màquines de calcular, encenedors i material de parament. Aquests s'instal·laren a la Barceloneta fa alguns anys, impulsats per l'auge de què fruien els de la veïna Plaça de Palau. Segons sembla, aquest tipus d'establiment no va donar els resultats esperats, amb la qual cosa no solament la iniciativa no va prosperar sinó que avui en dia alguns han desaparegut i altres han derivat cap a comerços de tipus veïnal, amparant-se fins i tot baix el rètol de novetats. Un exemple de basar fracassat n'és el del nº 4 del carrer Maquinista (basar Marruecos). Dels que romanen se'n parlarà més extensament al tractar dels establiments especialitzats.

El grup de Mobles-decoració és el més nombrós. D'un total de 13 establiments solament dos estan dedicats a la venda de mobles, i un tercer està especialitzat en mobles de cuina.

La resta són tres botigues de venda de papers pintats dues tendes especialitzades en làmpares, una en marcs i quadres, tres en materials per a la construcció (ceràmiques i terrassos) i una matalasseria que ven també mobles i accessoris infantils.

Encara que d'escassa importància pel valor de la mercaderia i per la superfície ocupada (4 m²), val la pena anomenar l'existència de una filatèlia, per ésser l'únic establiment d'aquesta mena existent al barri. Pel mateix motiu cal anomenar també els dos establiments de venda d'accessoris per a motos i automòbils.

Importants per la qualitat dels seus articles són, en canvi, dos establiments d'articles de pell i un d'articles esportius.

Finalment, hem de destacar també la presència d'un sol establiment dedicat a la venda d'electrodomèstics.

2.4. ESTABLIMENTS ESPECIALITZATS

S'han considerat com a tals 19 establiments, la relació dels quals figura a l'Apèndix nº 3.

La Taula següent ens indica la seva distribució segons el tipus de producte oferit.

TAULA nº 5. ELS ESTABLIMENTS COMERCIALS ESPECIALITZATS.

	<u>Nº d'establiments</u>
Activitats marítimes-portuàries	14
Efectes navals	2
Artícles de pesca	2
Pintures marines	2
Motors marins	3
Reparació de vaixells	2 (1)
Cordes, veles	3
Confecció	1
Basars	3
Congelats de peix	1
Total	<hr/> 19

(1) Un d'ells és l'empresa Tarela que posseeix locals destinats a indústria metàl·lica

Catorze establiments estan en relació amb activitats marítimes i de reparació, manteniment i construcció d'embarcacions, tractant-se d'establiments mitjans en relació amb la flota pesquera del baix Barcelona i amb embarcacions esportives. Entre aquests establiments també hi trobem dues delegacions de fàbriques de pintura com Sigma Coatings S.A. i Internacional S.A., Companyia Espanyola de Pintures.

En quant a la seva localització és interessant senyalar que la majoria d'establiments d'aquest tipus es troben al Passeig Nacional, el qual conserva d'aquesta manera la seva tradicional funció.

Pot destacar-se també l'escassa importància també dels basars que fa algun temps es començaren a instal·lar al barri i que, com ja hem comentat a l'apartat 3b, a anat menys en quant a la seva especialització, dedicant-se actualment a la venda d'objectes de regal, decoració per a la llar, etc., però gairebé exclusivament per a una clientela local, llevat de tres d'ells. Això no exclou, per altra banda, l'existència de locals no oberts al públic, en pisos o en darrerabotigues que venguin aparells electrònics d'importació o de contraband...

L'establiment de conservació i venda de peix congelat Catamar -propietat de Mercè Cervantes Sánchez- està situat al carrer Almirall Aixada nº 18, i ocupa un local de 120 m².

Es dedica a la venda a l'engròs i al detall de peix congelat, proveïnt a particulars i també a col·legis i menja dors d'empreses. Un altre establiment semblant podria ésser un local del carrer Balboa, M, en el que hi figura un establiment de peix propietat de Jaume Flamarich S.L., important assentador de peix.

Per últim hem d'anomenar un establiment de confecció (Che-Jeans) d'instal·lació molt recent, dedicat exclusivament a la venda de prenes de vestir de tipus texà. Fins el 1971 hi havia en el mateix local una indústria d'equadernació.

2.5. VALORACIÓ DELS SERVEIS

L'estudi sistemàtic i complet dels serveis existents a la Barceloneta es realitza amb detall en una altra part d'aquest treball. No hem volgut, no obstant, passar per alt unes determinades activitats que tenen relació amb tema desenvolupat en aquesta part. Efectivament, moltes vegades és difícil discernir entre establiments merament comercials, que ofereixen bàsicament mercaderies, d'aquells establiments que ofereixen serveis, però que en certs aspectes participen de la funció comercial.

Aquest és el cas, creiem, dels serveis que hem recollit en aquest apartat i que són bàsicament els financers i alguns de tipus personal. El criteri seguit per a la seva inclusió o no és doncs, d'ordre purament formal, ja que hem tingut en consideració solament aquells que ofereixen els seus serveis en forma d'establiments o oficines obertes al públic. Els establiments de servei d'hosteleria i gastronomia s'estudiaran en el següent apartat pel seu caràcter específic i per la seva importància.

TAULA nº 6. SERVEIS FINANCERS I PERSONALS

	nº d'establ. 1977	hab.1977 nº d'establ.
Caixes d'estalvi	4	6.744
Bancs	5	5.395
Gestories	1	26.976
Agències de viatges	1	26.976
Agències de transport	3	8.992
Asseguradores	1	26.976
Auto-escoles	2	13.488
Enderrocaments i excavacions	1	26.976
Banys	4	6.744
Cinemes	2	13.488
Salons esportius	3	8.992
Total	27	999

Dels 27 establiments considerats ara, una tercera part pertanyen al sector financer. Més concretament es tracta de cinc sucursals de bancs (Bilbao, Central, Español de Crédito, Hispano-Americano i Santander) i quatre agències de Caixes d'estalvi (Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat de Barcelona, Caixa d'Estalvis Provincial i de la Diputació de Barcelona, Caixa d'Estalvis de Sabadell i Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvi). Això ens dóna un índex global de 2.997 habitants per entitat financera. Les fonts utilitzades i el treball de camp ens permeten assegurar que l'existència d'ambdós tipus de serveis en el barri és de data molt recent existint anteriorment sols l'agència de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvi, ubicada en el Passeig Nacional i que molt recentment ha traslladat els seus locals un nou edifici adjacent.

Sense poder precisar amb exactitud la data, sabem que quatre d'aquestes entitats s'instal·laren en el barri entre 1.971-1975.

Aquestes entitats són els bancs de Bilbao, Español de Crédito i el Hispano-Americano que s'instal·laren al Passeig Nacional, i la Caixa d'Estalvis de Sabadell que s'ubicà al carrer Sant Carles nº 8. Les restants entitats s'hi instal·laren posteriorment. Val a dir al respecte que tret de la Caixa d'Estalvis de Sabadell, la Caixa d'Estalvis Provincial i el Banco Central, les altres estan ubicades al Passeig Nacional, i que això ha contribuït en gran part a la revalorització ideològica d'aquest carrer com eix principal del barri, ja que la seva instal·lació ha estat causa d'un important canvi en l'ús del sòl no residencial, doncs, s'han instal·lat

sobre antics comerços al detall o petits tallers.

Dintre del sector serveis financers s'hi ha d'incloure l'existència d'una entitat asseguradora (Assegurances Guasch), inclusió que portem a cap no sense una certa reticència, doncs sembla tractar-se, més que d'una oficina delegada, d'un agent d'aquesta companyia, resident al barri, en el carrer Grau i Torras nº 34.

Un servei clarament molt deficient en el barri, si tenim en compte el tamany de la població, és el de gestories, ja que n'hi únicament una d'ubicada al carrer Almirall Cervera nº 1. Aquí també hi té la seva oficina l'única agència de viatges (Viatges Eros) del barri.

Les agències de transport en nombre de tres, es localitzen amb preferència absoluta en el sector de l'Eixample (carrers Balboa i Pizarro). Característica comuna a totes tres és que són de tipus modest, ja que cap d'elles disposa d'amplis locals per a magatzement o de garatjos per a tancar-hi els vehicles, la qual cosa no és d'extranyar si, tal com creiem no disposen de cap de propi.

Entre els serveis apuntats val la pena considerar-s'hi l'existència de dues escoles de conduir, l'auto-escola Barceloneta ubicada al nº 17 del carrer Magatzems i l'auto-escola Costa Brava, situada al nº 1 del carrer Ginebra.

Encara que es tracti d'un servei que per les seves característiques també podria figurar en l'apartat indústries, citarem aquí una empresa d'enderrocaments i excavacions (Trilles López), l'oficina de la qual està ubicada en el nº 62 del carrer Grau i Torras.

Ens queden finalment per comentar els serveis d'esplai i oci, però abans volem cridar l'atenció sobre un fet molt important, i és l'absència a la Barceloneta de serveis personals relacionats amb el Port i les seves activitats. Més concretament ens referim a l'absència d'agències de duanes, agències de transport marítim i serveis semblants que, com és sabut, es troben localitzats preferentment en el començament de la Via Laietana i les Rambles i en el Passeig de Colom. Això sembla estar en contradicció amb la funció marítima i portuària tradicionalment atribuïda a la Barceloneta i creiem que fóra molt interessant esbrinar les causes de tal segregació, més encara si tenim en compte que alguns organismes oficials relacionats amb el port, com són la Secció de Treballs portuaris, l'Institut Social de la Marina i l'Institut d'Investigacions Pesqueres, sí que es troben ubicats a la Barceloneta.

Deixant en suspens aquesta qüestió vejem doncs els serveis d'esbarjo. Sens dubte els més importants i significatius són els banys, que en nombre de quatre, i alternant amb clubs esportius privats ocupen la primera part de la platja, des de

les estribacions del moll del Trencaones fins el Passeig marítim del General Acedo. Aquests són en ordre de successió, els banys Sant Sebastià, de la Dressana, Sant Miquel i Orientals. Es imprescindible senyalar-ne el seu caràcter estacional així com la seva importància per població atesa éssent com són els únics de tota Barcelona.

Finalment citarem els dos cinemes de barri de que disposa la població de la Barceloneta, el Cinema Marina, ubicat al carrer Ginebra nº 5 i propietat de Josep M. Belleda Suárez, i el cinema Barcino, situat al nº 48 del Carrer Maquinista; i els tres locals esportius de Salon (futbolins, billars, "tragaperras",...) que es troben ubicats, un al carrer Andreu Dòria i dos al carrer Sant Carles nº 34 i 9, respectivament. Aquest últim hem de destacar-lo per la considerable superfície de la que disposa, lleugerament superior a 150 m², éssent propietat de la Cooperativa La Fraternitat.

3. L'espai gastronòmic

3.1. LA CUINA "MÍTICA" I LA CUINA "RACIONAL"

Abans d'abordar el tema de la importància dels establiments gastronòmics de la Barceloneta i de la seva repartició en l'espai considerem oportú intentar donar una definició del què entenem per espai gastronòmic, a partir d'un estudi del mateix nom de Rolande Bonnain-Moerdyk sobre la ciutat de París. (1)

L'espai gastronòmic neix de l'oposició entre dos conceptes que, a la vegada, són complementaris: la nutrició i la celebració. A cada un d'ells correspon un tipus determinat de cuina o preparació d'aliments i uns ingredients determinats. El primer suposa la pràctica d'una cuina "racional, que tendeix cap a la indiferència i la única funció de la qual és la de restaurar el més econòmicament possible les forces vitals de l'individu" (2). Pel contrari, el segon s'associa a una cuina "mítica... destinada a satisfer certes necessitats socials de l'home i governada pels mites de la Modernitat, la Naturalitat, l'Exotisme, el Passat... (3)

L'espai gastronòmic es defineix aleshores com l'espai en que "l'home es desplaça a la recerca d'aliments introduïts en el circuit monetari, capaços de complir la funció mítica de la nutrició" (4). Els establiments gastronòmics (restaurants principalment) poden ésser definits, tanmateix, com l'equipament bàsic d'aquest espai.

Basant-nos en aquesta definició, vejem que la Barceloneta reuneix els requisits indispensables per ésser considerada com un barri capacitat per a complir aquesta funció, en base a l'alta especialització gastronòmica dels seus restaurants. Aquesta especialització del barri no és causal. Així com els establiments gastronòmics especialitzats en plats regionals i exòtics tendeixen a ocupar en les ciutats l'espai ideològicament més "bonic" (barris cèntrics i de residència burgesa) i els regionals autòctons (en el nostre cas, els

(1) Bonnain-Moerdyk, Rolande: L'espace gastronomique en "L'espace géographique", París, n° 2, 1975, pp. 113-126.

(2) Bonnain-Moerdyk, R.: Op. cit., pàg. 114.

(3) Bonnain-Moerdyk, R.: Op. cit., pàg. 114.

(4) Bonnain-Moerdyk, R.: Op. cit., pàg. 114.

restaurants de cuina típica catalana) proliferen a les rodalies de Barcelona, cumplint amb el mite d'"alimentació sana i natural, com abans", d'acord amb el seu entorn, la tradicional funció marítima-pesquera de la Barceloneta i la valoració ideològica que se'n deriva ha determinat des de fa més de cent anys la seva especialització gastronòmica en plats mariners.

Per altra banda, aquesta especialització ha estat afavorida al tenir el barri una important funció d'oci i esbarjo que en l'època estiuenca s'accentua al màxim. La platja i els serveis que se li associen (banys, balnearis, piscines) són un incentiu a l'establiment de locals gastronòmics, tant permanents com estacionals.

A rel d'aquestes consideracions podem afirmar que la Barceloneta és percebuda, tant pels veïns del barri com pels habitants de Barcelona, com un barri amb funció gastronòmica, i que aquesta valoració ha desencadenat en ell dos processos: molt important i de certa antiguetat l'un, més recent i l'abast del qual no es pot mesurar encara, l'altre.

El primer es refereix, més concretament, a l'existència de nombrosos bars especialitzats en tapes; del segon en parlarem més tard ja que des de diferents aspectes pot ésser considerat també com conseqüència del primer.

L'establiment dels bars de tapes a la Barceloneta es situa cap als anys 1960-65 i es pot posar en relació amb l'èxit i la prosperitat que aquesta activitat aconsegueix en una altra àrea molt pròxima, la de Correus, que cronològicament és quelcom anterior.

La pràctica d'anar de tapes, anteriorment quasi desconeguda a Catalunya, deriva en gran part de la tendència a la uniformització dels costums gastronòmics locals amb els d'altres regions espanyoles, mercès principalment a la immigració. L'arribada massiva d'immigrants a Barcelona procedents de totes les parts d'Espanya aporta a la cuina i a les pràctiques gastronòmiques locals tota una sèrie d'innovacions: l'exemple més clar és l'adopció de molts plats i especialitats gallegues. S'hi pot objectar que la immigració a Barcelona no es realitza únicament en aquestes dates i que anteriorment aquesta ja havia estat considerable.

Efectivament, cal subratllar també un fet molt significatiu: la conjuntura econòmica del país. L'acabament del període autàrquic va motivar en última instància una mobilització social i econòmica que va afavorir les relacions i els intercanvis i va intensificar conseqüentment els medis de comunicació en el seu sentit més ampli, amb la consegüent uniformització de les pràctiques gastronòmiques arreu on aquesta comunicació arribava. (Matitzem que amplis sectors rurals

quedaren al marge d'aquests intercanvis i després igualment de les innovacions). Afegim-hi a tot això la normalització de la circulació monetària i l'adopció de pràctiques consumístiques que arribaven de fora: tenim tots els requisits necessaris per a la implantació d'unes pràctiques gastronòmiques de "celebració", com és l'anar de tapes.

Tornant a la Barceloneta, vejem doncs que la veïna àrea gastronòmica de Correus, especialitzada en tapes, (no oblidem que, en gran part, la immigració es dirigeix als barris antics i que la Barceloneta és un focus important de recepció), actua de polaritzador per a la implantació en el barri de locals especialitzats, atrets també, sens dubte, per la tradicional funció gastronòmica marinera del barri, ja esmentada.

Actualment, la Barceloneta se'ns presenta com una àrea de doble especialització gastronòmica: per una banda, la marinera tradicional, i, per altra, la de les tapes ja profundament arrelada també.

Amb això la valoració ideològica de la Barceloneta com espai gastronòmic s'ha vist consolidada, i n'és aquesta, creiem, la causa principal de l'altre procés que abans alludiem. Aquesta segon procés és la captació per part del barri d'un altre tipus d'establiments gastronòmics especialitzats. Més concretament ens referim a la instal·lació recent de restaurants típics regionals: els gallecs en primer lloc, capde vanterers d'aquesta última tendència, i la recent instal·lació d'un restaurant típic basc, de luxe, (Aitor), que no té més d'un any d'existència.

Vejem, doncs, que els establiments gastronòmics tendeixen a instal·lar-se preferentment en aquells llocs o àrees on ja hi ha una tradició o especialització gastronòmica, per les facilitats de públic i per la valoració ideològica que se'n deriva.

Per altre part, considerem prematur avançar la tesi de que l'última tendència abans apuntada -la instal·lació de restaurants típics regionals- pugui arrelar a la Barceloneta, ja que hi ha també altres factors de valoració de l'espai que tant a nivell subjectiu com col·lectiu poden ésser determinants a l'hora de decidir la ubicació d'un establiment gastronòmic. No és objecte d'aquest treball teoritzar sobre aquests factors, ni tampoc intentar preveure l'evolució, però considerem que aquesta tendència ha de tenir-se en compte pels canvis que, per bé o per mal, en una perspectiva de futur pot aportar el barri.

Finalment cal una última matització: fins ara hem parlat de l'espai gastronòmic conformat per aquells establiments que practiquen una cuina de "celebració" i que impliquen una determinada pràctica mítica de la nutrició. No és la nostra

intenció, per descomptat, passar per alt els establiments gastronòmics que estan en relació amb la funció més racional de la nutrició, per la importància que també aquests tenen en el barri..

Aquests establiments són, per altra banda, tots els associats al ram de l'alimentació al detall (dels que aquí no en parlarem ja que ho hem fet ja en una altra part d'aquest treball) i, per altra, aquells bars i snacks d'ús veïnal que comporten un altre tipus de pràctica social i que sols en ocasions participen de la pràctica mítica de la nutrició. En parlar de la valoració dels establiments gastronòmics tractarem més detalladament aquest tema, ja que la seva importància numèrica i la seva influència social i econòmica en el barri ho mereixen.

3.2. VALORACIÓ DELS ESTABLIMENTS GASTRONÒMICS

Segons es pot veure a la Taula nº 7, els establiments gastronòmics de la Barceloneta aconseguixen la gruixuda xifra de 140, la qual cosa ens dona un índex de 192 habitants per establiment; índex que sols és superat pels establiments comercials en conjunt.

Matitzem que dos dels establiments aquí incluits no són propiament gastronòmics. Ens referim al subtipus 0: l'Hostal Marina, propietat de Marina Folch, ubicat al carrer del Mar nº 16 i les dependències del qual donen al Passeig Nacional, i a una modesta pensió situada a l'eixample. La inclusió d'ambdós està justificada pel fet de pertànyer al ram d'hosteleria.

a) Els establiments de celebració.

La diferència establerta en l'apartat anterior sobre els establiments gastronòmics de celebració i els que compleixen la funció més racional de la nutrició queda també evident en la taula nº 7. Els primers corresponen als subtipus 1, 2, 3 i 4, la qual ens dóna un total de 31 establiments, xifra elevada i que a la vegada dóna un índex de 870 habitants per establiment.

TAULA Nº 7. ESTABLIMENTS GASTRONÒMICS I D'HOSTELERIA

	nº d'establ.	hab./ establ.
0. Hostals, Pensions	2	13:488
1. Restaurants de categoria amb salons	4	6.774
2. Restaurants de categoria	11	2.452
3. Restaurants de la platja	8	3.372
4. Bars típics de tapes	8	3.372
5. Snacks, Frankfurts, cervesseries	7	3.853
6. Bars de barri, bodegues	88	306
7. Establiments estacionals	12	2.248
Total	140	192

El subtipus 1 (restaurants de categoria amb salons) inclou quatre establiments. El restaurant Barceloneta, de tres forquilles, propietat de Frances Bara, està ubicat en el nº 70 del Passeig Nacional i disposa d'una superfície de 310 m². També en el Passeig Nacional, en el nº 66; s'hi troba el restaurant Cal Joanet (antigament Restaurant del Port), perteneixent a Jaume Pascual i que disposa de 320 m² de superfície. Pertany també a aquest subtipus el restaurant Can Solé, de tres forquilles, que és propietat de Josep Homs Solé, i està ubicat al carrer de Sant Carles nº 4; i el Restaurant Can Costa, de la mateixa categoria que l'anterior, situat al carrer del Juicio, que, amb més de 400 m² de superfície i quatre pisos, és el de major superfície. Aquest pertany a Josep Costa Oller, també propietari del Restaurant El Deporte, que es troba al mateix carrer, però que per les seves característiques està inclòs en el subtipus de Restaurants de la platja.

Aquests quatre establiments esmentats tenen en comú, a més de les dimensions, que els permet disposar de salons per a celebracions especials com bodes, comunions, etc., una llarga tradició i una gran fama com establiments especialitzats en cuina típica marinera.

Dintre del subtipus restaurants de categoria, hi trobem 11 establiments de característiques ja més dispars, donat que presenten gradacions en al seva categoria i no tenen una única especialització. Dintre dels de cuina marinera hi destaca per la seva antiguetat el restaurant Farell, situat al nº 6 del Passeig Nacional i pertanyent a Pancràs Farell, establiment antany molt famós per un plat denominat "Mar i montanya" que li era característic. També de cuina marinera en són el restaurant Siempreviva, el restaurant Perú -propietat de Manuel Gil Folch i parent de la mestressa de l'Hostal Marina ja esmentat- i el restaurant Àncora, tots tres ubicats al Passeig Nacional, encara que aquest últim tingui la seva entrada pel carrer Almirall Cervera nº 2.

Amb un caràcter més marcat de marisqueria trobem el restaurant El Sheriff, que, ubicat en el nº 18 del carrer Ginebra, té a la seva disposició un local de 120 m², compost de planta baixa i soterrani. Aquest establiment, indubtablement de certa categoria, té exposició i venda de peix i marisc a l'entrada, la qual proporciona-li un marcat caràcter mariner i el fa un dels establiments més típics de la Barceloneta. Una altra marisqueria de qualitat és el restaurant El Cenachero, situat al carrer Almirall Cervera nº 27, i que disposa de 70 m² a més d'un entresolat.

Dintre d'aquest subtipus hi tenen cabuda també tres establiments gastronòmics especialitzats en cuina regional: dos dels quals, el Restaurant Rias do Miño, situat al carrer Almirall Cervera nº 31 i el Restaurant Pañol, ubicat al carrer Maquinista nº 42, són típicament gallecs; i l'altre, el restaurant Aitor, ofereix els plats típics de la cuina basca al carrer Carbonell nº 6. Per descomptat que tots tres ofereixen també plats mariners a l'incloure aquestes dues cuines regionals receptes a base de peix i marisc.

Finalment, dintre d'aquest subtipus cal destacar-hi el Mesón Salamanca, ubicat en el nº 32 del carrer Almirall Cervera que, a més de restaurant té un ampli local dedicat a bar de tapes, amb una superfície total de poca cosa més de 200 m².

Amb el nom de Restaurants de la platja designem un altre subtipus d'establiments gastronòmics de característiques peculiars. Es tracta de restaurants que presenten una destacada uniformitat, tant pel tipus de cuina que ofereixen -que és la marinera en el sentit més estricte- com pel tamany, l'aspecte i la morfologia dels seus locals. Es comuna a totes elles la seva ubicació, a la vora de la platja i amb entrada pel carrer Juicio. Aquests establiments, que originàriament foren berenadors estacionals del què conserven la forma i les característiques, actualment són veritables restaurants oberts tot l'any que ofereixen l'exotisme de la seva ambientació marinera (exposició de peix i marisc a l'entrada, visibilitat total de la cuina i amplis finestrals oberts al mar) com principal recurs per a la captació de clients. Són 8 establiments en total i la seva categoria oscil·la entre les dues i les quatre forquilles. En ordre de successió són els següents: Hawaï, El Deporte (anteriorment esmentats), María, Costa, Azul, Catalunya, Las dos hermanas, Mar y Playa, i Aurora. La importància, dintre del total d'establiments gastronòmics de la Barceloneta, és en ells destacada. Prova d'això és que la Guia de Barcelona de 1975 en cita set d'aquests (veure apèndix nº 3 i 4).

L'últim subtipus comprès dintre dels establiments gastronòmics de celebració és el denominat "Bars típics de tapes", dels que ja hem explicat anteriorment el perquè de la seva presència a la Barceloneta. Vejem ara la seva importància i característiques. Es tracta de vuit establiments quelcom dispersos en quant a superfície ocupada ja que oscil·len entre els 30 i 120 m² aproximadament. En tots ells hi predominen les tapes marineres (no oblidem que és aquesta l'especialitat gastronòmica més típica de la Barceloneta), juntament amb altres de

més genèriques que, derivades a vegades de cuines regionals, estan ampliament difoses (aquest seria el cas, per exemple, de les "patatas braves").

En canvi, un caràcter diferenciador és la major o menor (o nul·la fins i tot) assiduitat per part dels veïns del barri.

Amb clara excepció d'un sol establiment d'aquest tipus, concretament Can Ganassa, creiem que el veïnat del barri no acostuma a freqüentar aquests locals per a practicar l'anar de tapes, de celebració, o ho fa en comptades ocasions. La raó de que, en canvi, a Can Ganassa consegueixi atraure la població del barri, radica, creiem, en la seva antiguetat i tradició i en la seva ubicació a les proximitats de l'església, ja que això favoreix la pràctica de l'aperitiu a la sortida de missa els diumenges al dematí.

Creiem també que si la població del barri freqüenta aquest tipus de locals no ho fa per una funció específica dels mateixos (és dir, l'anar de tapes per celebració), sinó que els utilitza en la seva funció més genèrica de bar (que a més té tapes), i en determinats moments del dia. Això resulta de dues consideracions. Per una banda, la pràctica de l'anar de tapes com funció mítica de celebració acostuma a portar-se a cap únicament en determinades hores de determinats dies (tardes i nits de dies festius i vigílies) i és únicament en aquestes ocasions quan aquests locals són ocupats per gent externa al barri. En canvi, aquests establiments romanen oberts tots els dies de la setmana: això és senyal de que, a més d'algun visitant ocasional "a destemps", aquests bars tenen també vida en i per al barri. La seva funció específica de celebració, més que desaparèixer en aquests intervals, es redueix en termes veïnals, ja que si el què es practica no és unes tapes de celebració en el seu sentit més estricte, bé és cert que a un altre nivell existeix una pràctica del "vi i una tapa" més quotidiana, molt arrelada en certs sectors socials de la població.

Tot això ens permet establir una important diferenciació entre aquests establiments: per una banda a Can Ganassa, ja esmentat, d'utilització pròpiament veïnal; per altra banda els que alternen, segons dies, veïns i clients externs al barri (la gran majoria); i finalment els que solament serveixen a la població exterior i que els dies feiners acostumen a estar tancats. Més concretament, aquests últims són el bar Can Ramonet, ubicat al carrer Maquinista nº 17, i el bar Can Ros, situat al nº 7 del carrer Almirall Aixada. Ambdòs tenen en comú, a més de la característica ja esmentada, el fet d'oferir un aspecte molt semblant en la decoració interna i externa dels seus locals, i la superfície, doncs, ambdòs disposen d'aproximadament 120 m² cada un. Els seus propietaris són respectivament Ramon Vall Laura i Ramon Cid Martínez.

Dels cinc establiments restants que hem definit d'alternància de funció en destaca el bar Casa Alcalde, propietat

de Francesc Alcalde Pla, que disposa d'un local de 120 m² i que està ubicat al carrer Almirall Aixada n° 12, ja que ofereix una gran varietat de tapes elaborades; dos bars d'un mateix propietari situats al Passeig Nacional en els números 48 i 53 respectivament, especialitzats en tapes marineres tal com el seu nom indica (El rey de la gamba) i finalment uns altres dos de característiques semblants, el bar La Bombeta, ubicat al carrer Maquinista n° 3, propietat de Carles Rigol Ventura i que disposa d'uns 120 m² i el bar Maristany, bastant més petit i situat en el n° 6 del Passeig Nacional.

b) Els establiments de funció nutritiva.

No menys importants són, per altra banda els altres establiments que hem definit de funció nutritiva més racional, en primer lloc pel seu nombre (95 en total, comprnent els subtipus 5 i 6) i en segon lloc per la incidència que tenen al barri.

Un subtipus d'escassa importància és el que comprèn Snacks, Frankfurts i Cerveseries, ja que el seu nombre no és elevat (set en total) i acostuma a tectar-se d'establiments petits. Aquest subtipus comprèn dos snacks, un ubicat al Passeig Nacional n° 12 i l'altre en el n° 34 del carrer Baluart, ambdòs de dimensions molt reduïdes (18 i 20 m², respectivament); dos establiments denominats Frankfurt -les característiques generals dels quals són amplament conegudes ja que apareixen en altres punts de Barcelona-, un a la cruïlla dels carrers Maquinista i Baluart, o sia, en les proximitats del mercat, un altre en el n° 3 del carrer Almirall Cervera. Les seves dimensions respectives són de 60 i 35 m².

Amb el nom de Cervesseries hem catalogat dos establiments situats al carrer de Balboa, respectivament en els n° 6 i 10. El primer és un establiment de certa qualitat, amb una ambientació marcadament típica en el seu estil i que disposa d'aproximadament 35 m²; el segon és un bar que reuneix també servei de "xarcuteria".

Finalment hem inclòs aquí, per les seves característiques, el bar de la Clínica Barceloneta, encara que cal matitzar que es tracta d'un establiment d'utilització restringida als visitants de la clínica, i que per tant no té quasibé repercussió en el conjunt del barri.

Les característiques dels establiments incluïts en el subtipus 6 són força disperss, doncs hi ha grans variacions tant en l'aspecte com en la superfície ocupada i en els serveis que ofereixen. Seria pràcticament impossible i no gaire

útil, per altra banda, descriure un per un els 88 locals que aquest subtipus agrupa, però creiem oportú donar unes característiques generals.

Es tracta d'establiments de gestió familiar i d'ús veïnal preponderant (d'aquí la denominació Bars de barri), sense característiques clares de distinció dels molts que n'hi ha a tota Barcelona. Un gran número d'ells (21, concretament) tenen servei de bodega explícit en els seus rètols, tot i que es de suposar que el seu nombre és més gran, ja que sovint aquest servei va associat a aquest tipus de bars. Altres associen també servei d'àpats econòmics. També les seves dimensions són molt variades, ja que oscil·len entre els 12 m² i els 80 m² aproximadament, encara que per les característiques parcel·làries de la Barceloneta i el règim de propietat siguin més freqüents els de 30 i 60 m². Aquests últim sovint disposen de dues entrades per carrers diferents.

Sens dubte al que més destaca d'aquests establiments és el seu elevat nombre, ja que són 88 en total, el què ens dona un índex de 306 habitants per bar. Podem considerar que aquesta abrumadora xifra pot ésser el resultat d'una pràctica social molt extesa en certs sectors de la població, com és el de prendre cafè i la copa al bar o reunir-se amb els amics després del treball per a jugar a les cartes o al dòmino, però creiem que encara que aquesta pràctica pugui estar molt extesa al barri, ella sola no consegueix donar raó del perquè n'hi hagi tants. Se'ns acut una doble explicació al respecte: per una banda que la funció d'esbarjo de la platja de la Barceloneta és un incentiu a la proliferació d'aquests bars que a l'estiu augmenten la seva clientela habitual (sobretot els pròxims a la platja o a les vies d'accés a ella); per altra creiem que la funció gastronòmica del barri en la seva vessant "tapes de celebració" en tenen molt la culpa. Efectivament molts d'aquests bars destaquen aquesta especialització als seus aparadors i rètols, encara que la realitat és que no conseguixen integrar-se no més que molt de tant en tant en el conjunt de bars que detenten aquesta especialització. Diguem que l'auge de les tapes ha estat el reclam perquè molts bars obrissin les portes, tancant-les posteriorment, o han derivat cap altres serveis, com és ara el dels àpats econòmics, a l'estar el barri ja suficientment equipat.

c) Els establiments estacionals.

Finalment ens referirem a l'últim subtipus que hem denominat Estacional. Com el seu nom indica, es tracta d'establiments oberts sols durant l'època estiuenca. D'un total de dotze, vuit estant en estreta relació amb la funció d'esplai de la platja, doncs es tracta de berenadors i quioscs situats vora seu, més concretament al final del carrer Almirall Aixada, i que en l'època en que ha estat realitzat aquest estudi (novembre i desembre) presentaven un lamentable estat d'abandó, encara, això sí, amb portes i finestres tapiades.

Els quatre establiments estacionals restants són les típiques geladeries-orxateries que a més de vendre productes de marca tenen elaboració i producció pròpia. Tres d'aquestes estan ubicades al carrer Almirall Cervera, en els nº 22, 24 i 25 respectivament, i l'altra al carrer Vinaroç nº 31. Val la pena destacar aquí la distribució concentrada que tenen, explicable si es té en compte que estan instal·lades a la principal via d'accés a la platja.

4. L'espai industrial. Les activitats artesanals i els magatzems.

4.1. VALORACIÓ DELS ESTABLIMENTS INDUSTRIALS I ARTESANALS

Segons la font utilitzada, completada amb el treball de camp, hem localitzat a la Barceloneta 66 establiments dedicats a activitats de tipus industrial o artesanal. S'ha de tenir en compte que aquesta xifra s'ha de considerar aproximada ja que és difícil realitzar una classificació exacta de l'activitat d'un local no podent distinguir en alguns casos entre activitat industrial pròpiament dita, magatzematge o simplement reparació. Aquest és el cas, per exemple, de l'empresa Kolster Ibèrica, que ocupa diferents locals en les antigues instal·lacions de la Maquinista.

Cal tenir en compte, per altra banda, que no s'han considerat els establiments industrials localitzats fora del casc urbà de la Barceloneta, quedant exclusius per tant els tallers Nuevo Vulcano així com les dressanes Cardona i Viudes.

La distribució dels establiments industrials per grups d'activitat es poden veure a la taula nº 8, i una relació dels més importants a l'apèndix nº 5.

TAULA Nº 8. ELS ESTABLIMENTS INDUSTRIALS I ARTESANALS SEGONS GRUP D'ACTIVITAT.

Alimentació		1
Molins arrocers	1	
Pell i confecció		2
Curtits i adoberia	2	
Fusta i mobles		17
Fusteries de taller	14	
Indústria del tapissat	3	
Paper		7
Tipografia	6	
Gravadors	1	

(segueix)

Química		3
Adhessius	1	
Magatzematge prod. químic.	2	
Materials		1
Abrassius mecànics	1	
Metallúrgia		30
Construccions metàl·liques	3	
Maquinària no elèctrica	8	
Aparells elèctrics	2	
Reparació automòbils	13	
Reparació Ràdio-Tv.	4	
Energia		1
Gas	1	
Diversos		4
Articles mat. plàstics	1	
Tallers de bijuteria	1	
Tallers de joieria	2	
TOTAL		66

Segons les dades exposades hem de senyalar que per nombre d'establiments ocupa el primer lloc el sector metallúrgic que amb 30 establiments representa quasi la meitat de nombre total. Tal vegada la incurssió dels tallers de reparació d'automòbils i de ràdio-televisió pugui engruixir les xifres. Malgrat el qual segueixen destacant els establiments dedicats a la fabricació de construccions metàl·liques, motors, fabricació de motllos i peces de precisió, troquels, etc.; també s'hi inclou una serralleria.

Els establiments es troben ubicats en locals de mitjana superfície (al voltant dels 100 m²). Dins d'aquest grup hi destaca per la seva importància en l'ocupació del sòl Kolster Ibèrica i Ciervo Industrial. La primera ocupa varis locals dins de les antigues instal·lacions de la Maquinista. Ciervo Industrial és propietat de Rossend Estragués Soro. Les seves instal·lacions ocupen un total de 3.504 m² de superfície construïda, repartides en quatre edificis diferents: dos són de la seva propietat (Balboa nº 30 i Balboa nº 29-33), i poseeix a més locals de lloguer en els edificis de plantes industrials dels carrers Pinzón nº 1-3 i Guiter nº 51. Aquesta empresa es dedica a la fabricació de materials de decoració i aparadors (làmpares, maniquís) i aparells d'il·luminació i fanals per a la indústria naval. Compta a més a més amb un magatzem situat al Passeig Nacional.

En el segon lloc d'importància hi apareix el grup de "Fusta i Mobles", amb un total de 17 establiments. Dels quals 14 són fusteries de taller i 3 estan dedicats a la fabricació i reparació de cortines i tapisseries. Les fusteries són de tipus quasi artesanal, ja que es dediquen fonamentalment a la fabricació de mobles i a treballs de reparació. La seva escassa importància ve també palesa per la superfície que ocupen, estant situats sobre locals de petites dimensions, amb una mesura de 45 m².

Un tercer sector important el constitueix el grup de "Paper i Arts Gràfiques" que compta en el barri amb 7 establiments. Dels quals 6 corresponen a tipografies i 1 a un gravador. En general es tracta d'establiments instal·lats en locals de superfície mitja -al voltant dels 100 m²- encara que pot semblar, algun local, molt petit (com la Impremta Miralles, que disposa només de 25 m²).

Una excepció la constitueixen tres impremtes: Gràfiques Wollenberg, l'establiment de J.M. Viñas Roig que ocupen una superfície de 150 i 500 m² respectivament, y les Gràfiques L. Gandia, amb 121 m². En quant a la seva localització cal senyalar que, llevat d'una, totes es troben en illes singulars o a l'eixample de la Barceloneta.

En els restants sectors, i malgrat la seva menor importància numèrica és on es troben els establiments de major importància (l'Apèndix nº 5 dona la relació i les característiques dels principals establiments). Es tracta del sector "Energia", on s'hi troba incluída Catalana de Gas i Electricitat, que ocupa una superfície de 10.000 m², i del sector "Materials" en el que hi apareix la indústria Abrassius Mecànics Ralo, propietat de Rafael Andreu Magri, amb un solar de 784 m².

Dintre del sector "Química" hi apareixen tres establiments: Polirubi S.A., Química Ibèrica i Mac-Mor S.A. Aquests tres establiments es troben ubicats en un mateix edifici de plantes industrials situat al carrer Ginebra nº 41-43 (otambé 69, segons l'antiga numeració) propietat de Catalina Ciervo Soler i Maria Ciervo. Polirubi S.A. es propietat de Jaume Casanovas Boniquet, està dedicada a la fabricació de cintes adhesives i ocupa dues plantes amb un total de 800 m² de superfície construïda. Les altres dues empreses ocupen una planta cada una de 300 i 400 m² respectivament, no podent-se precisar per ara, si es tracta de locals dedicats a magatzems o a fabricació. (L'Arxiu d'Indústries Particulars els qualifica de magatzems de maquinària industrial i productes químics -adobs- respectivament).

Per últim ens hem de referir al sector "Diversos" que engloba un taller de bijuteria i dos de joieria; i al sector "Pell i confecció", dins del qual hi hem incluit activitats

artesanals tals com un taller de guarnicioneria i un altre de dedicat a la fabricació d'odres i botes anomenat El Burgalès.

Respecte a l'establiment incluit dintre del grup "alimentació", sabem que es tracta d'un local de 64 m², però no coneixem amb exactitud si està dedicat a la venda de molins arrocers a la molduració d'aquest cereal.

4.2. LOCALITZACIÓ DELS ESTABLIMENTS INDUSTRIALS

L'anàlisi del plàn 1 on es troben localitzats els establiments industrials ens senyala diferents aspectes d'interès. En primer lloc, la dispersió dels establiments per tot el barri, no existint per tant en aquests moments un veritable sector industrial.

La dispersió d'establiments no és obstacle, per altra banda, per que s'apreciïn alguns sectors buids així com algunes concentracions. La seva distribució per zones concèntriques de cent metres de radi centrades en un punt situat junt al mercat ens mostra com les indústries i tallers no tenen una localització central, ja que sols hi apareixen cinc establiments en un radi de cent metres a l'entorn del mercat, zona que es distingeix per un intens ús comercial del sòl. A les altres dues coroness'hi situen 55 establiments, quedant fóra d'elles solament cinc establiments industrials. Apart de la zona que rodeja el mercat hi ha altres buids. Un el formen el grup d'illes compreses pels carrers Atlàntida, Maquinista, Passeig Nacional i Ginebra, on solament hi hem localitzat una fusteria de taller. Aquesta àrea és una de les de major fragmentació parcel·lària amb fortes densitats de població i una ocupació comercial del sòl força intensa. Un altre el forma el primer troç del Passeig Nacional (entre els carrers Balboa i Sant Carles).

També hem de senyalar una certa concentració d'establiments en la cruïlla dels carrers Ginebra, Pinzón i Balboa, degut, tant a la presència de les dues indústries més importants, Ralo i Ciervo Comercial, com a l'existència de dos edificis de plantes industrials i a diferents locals de la Maquinista ocupats per establiments.

4.3. EVOLUCIÓ DELS ESTABLIMENTS INDUSTRIALS

Intentarem ara esbossar quina ha estat l'evolució de l'es-
pai industrial de la Barceloneta els darrers quinze anys. Les
dades disponibles són diverses, no oferint sèries que per-
metin una comparació rigurosa, pel què els hem prèss solament com
punt de referència.

La taula següent ens mostra l'evolució del nombre d'esta-
bliments industrials en quatre moments: 1964, 1970, 1975 i
1977.

Taula nº 9. EVOLUCIÓ DELS ESTABLIMENTS INDUSTRIALS

Any	Fonts	nº d'establ.	nº d'empl.
1964	C.U.B. Cens d'empleus i establ.	141-88	4.461-4.125
1970	P.R.E.P.O.U. Sistema urbà Barcelon.	140	919
1975	Treball de camp	85	-
1977	AYTO. Arxiu d'ind. particulars Treball de camp	66	-

Excluit: Alimentació i Constructores

Destaca a la taula el manteniment del nombre d'empreses
entre 1964 i 1970, període en el que únicament desapareix una
indústria davant el fort descens de nombre de llocs de treball.
L'empresa desapareguda és la Maquinista Terrestre i Marítima,
el desmantellament de la qual el 1964 va repercutir de forma
intensa en el descens del nombre total d'empleu, tot i que es
pot pensar també en la disminució de treballadors d'altres
empreses.

Comparant les dades de 1970 amb les de 1975 i 1977 s'a-
precia de forma clara un fort descens en el nombre d'establí-
ments.

Malgrat les dades, una anàlisi més detallada ens mostra
que, en realitat, la disminució no ha estat tan forta, ja que
el 1964 apareixen incluídes com activitats industrials del
sector alimentació les fleques i confiteries. Si descomptem
aquests establiments, la xifra es redueix a 120, amb la qual
cosa la diferència ja es menor. Per altra part, el 1964 apa-
reixen 38 petites empreses constructores que ni el 1975 ni
el 1977 figuren, tal vegada per tractar-se de petits contrac-
tistes residents al barri, o per tractar-se d'algun error.
(l'Apèndix nº 9 ens mostra la distribució d'establiments per
sectors. Comparar amb la taula nº 8).

Si suprimim aquests dos sectors -alimentació i constructors- el nombre d'establiments queda reduït per a 1964 a 82, xifra pràcticament coincident amb la de 1975, encara que superior a la de 1977. Es pot afirmar, amb bastanta certesa, que el nombre d'establiments industrials ha experimentat en tre 1964 i 1977 un descens de l'entorn d'un 20%.

Els sectors que han experimentat una major disminució han estat Pell-confecció i Metallúrgia amb 13 i 6 establiments menys; els restants sectors són Paper i arts gràfiques amb quatre, Química amb tres, Tèxtil amb dos i Materials amb un establiment menys.

La desaparició d'establiments industrials tèxtils ha tingut importància en l'empleu que pot oferir al barri, ja que una d'aquestes empreses, dedicada a la confecció, tenia cer ta importància ocupant a 69 persones.

En quant al sector metallúrgic, els sis establiments desaparescuts podrien estar en relació amb el desmantellament de la Maquinista Terrestre i Marítima que pogué seguir-se del tancament i trasllad de tallers i petites indústries tècnicament complementàries a ella.

També hem de senyalar que el descens del nombre d'establiments industrials ve confirmat pel treball de camp, ja que un bon nombre de tallers metallúrgics que figuraven com tals fins 1971 al llistat de l'Arxiu d'indústries particulars havia desaparegut reconvertint-se en comerços d'ús no quoti dià o en bars, o simplement apareixien els locals buïds.

4.4. ELS MAGATZEMS

Es freqüent trobar a la Barceloneta locals destinats a magatzems, en alguns casos degut a la reduïda superfície dels establiments que no poden estatjar al mateix temps venda i magatzement. Efectivament, alguns bars (Can Ramonet, Can Majó) poseeixen magatzems d'aquest tipus que acostumen a estar pròxims a l'establiment. Pel mateix motiu s'explica la localització d'aquests al voltant del mercat (càmeres frigorífiques de varies carnisseries del mercat, magatzement de caixes de fruita i verdura). Aquest tipus de magatzems té una superfície mitja del voltant de 40 m².

Hi ha també alguns magatzems en relació amb algun establiment industrial, com el cas esmentat d'un magatzem de Ciervo Industrial situat al Passeig Nacional.

Per últim i donada la seva importància ens referirem al magatzem d'olis Autran que ocupa un local de 1.000 m² de superfície, éssent l'edifici de propietat familiar.

Dintre d'aquest grup hi hem incluí també un garatge, ja que es dedica exclusivament a l'aparcament, sense activitat mecànica o de reparació.

Hem censat al voltant de 10 locals destinats a magatzems, xifra inferior a la real, ja que en molts casos a l'estar tan cats els locals i sense retolar exteriorment resulta difícil conèixer el seu ús.

5. Distribució dels usos del sòl i delimitació del centre del barri.

El pla nº 1 indica la distribució puntual dels establiments comercials de la Barceloneta segons la tipologia establerta, així com dels serveis de tipus privat -considerats en aquesta part- i de les indústries i tallers.

S'hi poden destacar diferents aspectes: per una banda, la distribució quasi-perifèrica de les indústries i tallers (tal com hem senyalat ja a l'apartat 2 del capítol IV), per altra, la desigual repartició dels establiments comercials, que presenten àrees de forta concentració.

Destaca sobretot l'absència d'establiments de tipus quotidià d'alimentació al Passeig Nacional, la qual cosa ens indica un major grau d'especialització i un superior valor ideològic d'aquest carrer respecte a altres del barri. Això ens ve confirmat també per l'existència d'una major concentració de serveis (principalment els financers) i d'establiments de tipus especialitzat.

No obstant, per a una millor aprehensió de la distribució de l'espai dels diferents tipus d'establiments hem considerat oportú elaborar varis plànols.

El pla nº 1 ens mostra la densitat d'establiments comercials per 100 m. de carrer. Això ens permetrà, a més d'establir el grau d'ocupació del sòl, reconèixer i individualitzar el centre i els eixos comercials.

Un primer fet a destacar és que pràcticament tots els carrers perpendiculars al Passeig Nacional apareixen avui en el plànol, ja que els establiments comercials tendeixen a instal·lar-se en els xanfràs dels carrers. L'estructura parcel·lària i les característiques morfològiques del barri són en última instància les responsables de tal distribució, ja que aquests carrers són veritables eixos de penetració al barri i és lògic que els establiments comercials s'hi ubiquin, per les aventatges d'accessibilitat que això comporta.

Es pot senyalartambé que la real importància del Passeig Nacional com eix comercial queda quelcom desdibuixat per dos motius. El primer és que, degut a que aquest carrer presenta una sola façana edificada, la longitud considerada per a ela

borar el plànol ha estat reduïda a la meitat (50 mts.) de la utilitzada per la resta de carrers, mantenint la mateixa classificació; el segon és que el Passeig Nacional alberga establiments més especialitzats (venda de mobles, per exemple), que necessiten una major superfície, la qual cosa impedeix que no hi hagi la forta densitat que es registra en altres carrers, on hi predominen els establiments petits o de tipus mitjà. Cal considerar també que aquí el tamany de les parcel·les és més gran que a la resta del barri.

Les densitats més grans es troben als carrers Maquinista i Escuder, destacant també els carrers Almirall Cervera, Almirall Churruca, Andreu Dòria i Sant Carles, així com en algun troç dels carrers Atlàntida i Baluart.

Si a aquest punt comparem aquest plànol amb el nº 3 (distribució dels establiments comercials per seccions censals) veurem unes correspondències que ens permetran definir l'existència d'un centre comercial a la Barceloneta, que estaria ubicat aproximadament a l'entorn del mercat i comprendria les seccions censals nº 6,7,9,10,11,13 i 15. Tanmateix quedarà definida una perifèria en forma d'arc, en general pitjor proveïda comercialment.

L'anàlisi del plànol nº 4 (Distribució dels usos del sòl no residencial per seccions censals) ens confirma l'existència d'un centre on l'ús comercial del sòl és clarament predominant, i ens defineix unes àrees perifèriques on altres usos detenten la primacia.

Destaca en primer lloc l'especialització gastronòmica de les seccions nº 1 i 2, que agrupen tots els establiments gastronòmics pròxims a la platja; així com una gran importància de l'ús industrial del sòl a les seccions censals nº 12 i 17, importància que ens ve donada no sols per la superfície ocupada (ja que s'hi troba la Maquinista Terrestre i Marítima i la Catalana de Gas), sinó també pel nombre d'establiments industrials.

Finalment, el plànol nº 5 ens mostra la localització i la distribució dels establiments gastronòmics de la Barceloneta a nivell de parcel·la catastral.

En una primera aproximació destaca una quasi homogenia repartició d'aquests per tot el barri, encara que una anàlisi més detallada posa de manifest l'existència d'alguns buïds relatius i també d'algún sector de concentració.

Els buïds més importants poden apreciar-se en el sector comprès entre els carrers Andreu Dòria, Alcanar, Sant Carles i Sòria, àrees d'intensa ocupació residencial dels baixos, així com en el sector comprès entre els carrers Mediterrani i Ginebra fins els terrenys ocupats per Catalana de Gas i la

Maquinista Terrestre i Marítima, que a més a més de ser un àrea de força ús industrial del sòl comprèn també dos col·legis de considerable extensió.

Trobem també buids relatius en alguns troços del Passeig Nacional i els carrers Maquinista i Escuder, buids explicables si es té en compte que aquests carrers són importants eixos comercials (veure plànol nº 2), i que aquesta funció, afavorida per la proximitat del centre comercial, és suficientment potent com per desplaçar la gastronòmica..

Pel contrari, les àrees de major concentració es localitzen fonamentalment en tres eixos. El primer és el que corre paral·lel a la platja des del carrer de la Dressana fins als banys Orientals, el segon està representat pel carrer Almirall Cervera, i el tercer és el Passeig Nacional.

Vejem que en els dos primers casos la funció d'esbarjo de la platja és responsable en última instància de la distribució interna dels establiments gastronòmics del barri, donat que si en el primer cas aquests es troben en els seus immediats voltants, en el segon es localitzen estratègicament en la principal via d'accés a la platja, disfrutant així dels beneficis d'una fàcil individualització i accessibilitat.

Pel seu costat, el Passeig Nacional alberga un considerable nombre d'establiments gastronòmics, sobretot els denominats de celebració, que es concentren principalment en el seu primer troç i en l'últim. Els establiments gastronòmics de celebració del Passeig Nacional són els més antics del barri i els que gaudeixen de més tradició i nomenada, la qual cosa consolida, sens dubte el valor ideològic d'aquest carrer.

Respecte a la localització puntual dels establiments gastronòmics hem de senyalar que degut a les característiques morfològiques i parcel·làries del barri també aquests s'instal·len preferentment en els encreuaments dels carrers, i tenen l'entrada i els rètols en els carrers que hem definit com eixos de penetració, la qual cosa els permet una major visibilitat des de l'exterior així com un més fàcil accés.

Això resulta cert particularment per als establiments gastronòmics de celebració, amb l'única excepció del restaurant basc Aitor i els ubicats al Passeig Nacional.

6. Conclusions

L'anàlisi dels usos del sòl i de la valoració dels establiments comercials, industrials, gastronòmics i de serveis realitzat a les pàgines anteriors ens ha permès d'arribar a algunes conclusions (veure taula nº 10).

Taula nº 10. RESUM PER TIPUS D'ESTABLIMENTS

	nº d'establ.	%
Establiments d'ús quotidià i freqüent	170	33,0
Establiments d'ús poc freqüent i especialitzats	178	34,6
Serveis (incluït Hosteleria)	167	32,4
Total	515	100

1. La distribució dels establiments comercials i de serveis dintre dels tres grups considerats ens indica una igual importància numèrica d'aquests, amb un lleuger predomini dels establiments d'ús poc freqüent i especialitzats (34,6%).

Ara bé, cal considerar que el primer grup (establiments d'ús quotidià i freqüent, que representen un 33% del total) no comprenen els 352 llocs de venda d'alimentació del mercat de la Barceloneta, amb el que la seva importància i el grau real de proveïment de la població queda en part encobert.

En resum creiem que en l'apartat comercial de la Barceloneta, comparant amb els mòduls existents per al conjunt de Barcelona, cobreix bé les necessitats de la població resident en quant a establiments d'alimentació encara que no aconsegueix els estàndars proposats per la Comissió Municipal Metropolitana. Per la seva part, les necessitats més elementals de béns durables d'ús i consum personal i per a la casa i decoració apareixen relativament ben coberts, ja que, com hem vist els tipus d'establiments que cobreixen aquesta demanda (confecció, sabateries, merceries, etc.) són els més ben representats dins del tipus "Ús poc freqüent". Hi destaca, no obstant la poca importància quantitativa i qualitativa d'establiments que ofereixin productes més directament de consum -sols hi ha una botiga d'electrodomèstics, per exemple- o que presentin una certa especialització -boutiques infantils, boutiques de senyora, òptiques, ortopèdiques, etc.-. Les úniques excepcions serien la sabateria Cubedo i la botiga de confecció texana Che Jeans, i algunes botigues de confecció.

Per altra part, vejem que els serveis presenten un elevat percentatge (32,4%), degut a que han estat incluíts els establiments d'hosteleria i gastronomia. (Hem de recordar al respecte que dels 140 establiments de gastronomia existents sols un 68% atén directament les necessitats de la població del barri, ja que els establiments de celebració estan dirigits cap a un públic que ultrapassa amplement els límits de la Barceloneta).

Si restem doncs al sector serveis els establiments gastronòmics, la importància d'aquest grup queda enormement disminuïda, quedant reduïda a 27 establiments, en els que hi destaquen els bancs i caixes d'estavi, i els centres d'esbarjo (cinemes, establiments de banys). Els serveis amb una certa especialització tipus agències de viatges, administradors de finques, entitats asseguradores, gestories, etc. estan pràcticament absents.

2. Per la importància dels establiments gastronòmics podem considerar la Barceloneta com un vertader espai gastronòmic de celebració, o dit en una altra terminologia, una àrea especialitzada en gastronomia. Efectivament, entre els 140 establiments d'aquest tipus hi trobem 15 restaurants de categoria (esmentats tots ells a la secció de restaurants de la Guia de Barcelona), més vuit de menor categoria juntament amb altres tants establiments importants dedicats a tapes. La importància numèrica dels bars -80 en total- contribueix a definir aquesta àrea, malgrat que la majoria estiguin al servei de la població resident.

3. Les característiques físiques i d'empleu dels establiments comercials ens permeten parlar de minifundisme comercial i de comerç tradicional. Efectivament, la majoria dels establiments comercials no superen els 60 m², adaptant-se a l'estructura parcel·lària. Tampoc s'han introduït al barri els moderns sistemes de vendes com autoserveis, supermercats o cadenes de productes de neteja i perfumeria a baixos preus.

L'estructura del empleu quasi de tipus familiar - amb una mitja de 3 empleats per establiment, el 1970- i la coincidència entre petits propietaris d'immobles i propietaris de petits comerços contribueix a reforçar la imatge d'un comerç de tradició familiar en mans d'una petita burgesia de barri, tan característica en els barris tradicionals barcelonins.

4. Predomini de la petita indústria. Entre les 66 empreses industrials existents actualment en el casc urbà de la Barceloneta únicament cinc tenen una certa importància (Catalana de Gas i Electricitat, Ralo, Ciervo Industrial, Gràfiques Wollenberg i els tallers gràfics propietat de J.M. Viñas

Roig). La resta d'establiments són tallers i petites indústries predominantment del sector metallúrgic i fusta i mobles, instal·lades en locals de 100 m² com a màxim. En conjunt la mitja d'empleu per establiment era el 1970 de 6,5, dada que reflexa clarament l'estructura artesanal del sector.

Queden fòra d'aquestes consideracions els tallers Nuevo Vulcano i diferents dressanes situades al moll Nou i al del Rellogge, que no hem inclòit en el nostre treball per estar dintre de la zona portuària.

5. La dinàmica dels últims deu anys sembla apuntar cap a un lent i tímid procés de canvi d'usos del sòl, que suposaran un increment dels usos comercials i de serveis en detriment dels usos industrials i del comerç menys especialitzat. Alguns fets semblen provar aquesta afirmació: obertura de sucursals bancàries en els últims set anys, transformació del comerç quotidià d'alimentació en comerç d'ús poc freqüent, desaparició d'indústries (Maquinista, diferents tallers mecànics, algùn taller de confecció, fusteries) i per últim, manteniment i certa expansió de la funció gastronòmica (obertura d'un restaurant basc, varis Frankfurts i algùn snack).

Els fets esmentats en primer lloc poden relacionar-se amb canvis que ha experimentat la població resident -com la disminució del nombre d'habitants, relatiu a l'augment de la renda, cobrament de pensions de jubilació a través de bancs- mentres que els dos últims es situen a un altre nivell, ja que s'insereixen dins d'un canvi de funció de la Barceloneta, juntament amb altres àrees del "casc antic" de Barcelona d'intensa industrialització al llarg del segle XIX, està experimentant. Aquest canvi es troba a la vegada en relació amb una distribució de funcions dintre de l'aglomeració barcelonina, que suposaria, en el cas de seguir les condicions actuals, una afirmació i increment de les funcions terciàries i de serveis d'aquestes àrees. Així la Barceloneta presentaria una certa especificitat, amb especialització gastronòmica i d'esbarjo predominant.

EXPED.	RAZON SOCIAL	DOMICILIO	CTO.BA.	ACTIV.	SIT.	ZON.IN.	EST.EPP.	F.ALTA	CAT	P.EX	SUFER	PC.F	F.LL.F
1-055490	JUAN SABATE	CONSEJO DE CIENTO	0139	0604	351300	2	14	00	291207	5	00100	2	700915
1-056370	JOSE CARAMERAS SA	DIPUTACION	0415	0402	351300	2	14	00	150115	5	01000	2	661021
1-038581	JOSE BALMES SANS	EVARISTO ARNUS	0047	07XX	351300	2	C2	00	460206	2	00200	1	761115
1-043443	TALLERES SANDEZ S A	AV J ANT P RIVERA	0099	0706	351300	4	02	00	520607	2	01075	1	710504
1-013420	CASTELL TOLO ANTONIA	LEPANTO	0311	1201	351300	2	14	11	740116	3	00120	4	740116
1-029588	SAMUEL SEBAS	MARQUES SENTMENAT	0020	0704	351300	9	02	00	570623	5	99999	C	700919
1-025569	TALLERES TREM SL	PEDRO IV	0119	1000	351300	5	17	11	470225	3	00255	4	751128
1-025398	METALURGICA INDUSTRIAL	PUJADAS	0107	1006	351300	5	17	11	470122	3	01250	4	751104
1-040339	JOSE CURAT	RAMON Y CAJAL	0077	0816	351300	2	01	00	600528	2	00020	1	650405
1-025034	MIR AGUT JUAN	SALETA	0037	0703	351300	4	14	11	480721	3	00295	4	761122
1-058688	SERAFIN CLOVERO BENITO	SAN ERASMO	0010	0509	351300	2	01	00	670428	5	00058	2	670408
1-022416	CLEMENTE HERRERO ISIDORA	SANTA CAROLINA	0095	1202	351300	4	14	06	650728	3	00477	2	711127
1-024061	FR MIRET ROIG	SENECA	0008	0804	351300	9	C1	00	560302	5	99999	2	560302
1-023792	CALVO ROSA JO	TAULAT	0171	1008	351300	3	14	11	680213	3	00116	4	680213
1-021552	PASTOR NAVARRO JUAN	TEODORO LLORENTE	0014	1202	351300	4	G3	11	521230	3	00065	4	560417
1-039156	ANGEL VALERO RODRIGUEZ	CALABRIA	0050	0204	351400	2	14	00	660425	2	00050	1	650608
1-070281	ZAFRA MOLI NA ANTONIO	CASANOVAS	0044	0908	351400	2	06	11	760520	2	00105	4	720515
1-057347	VALENTINA NASARSE	CUNDE ASALTU	0163	0201	351400	2	C1	00	500513	5	00030	4	710216
1-071826	RULL VIDAL ROGELIO	DOS DE MAYO	0316	1201	351400	9	J4	11	710120	3	00105	4	731003
1-026091	LUIS ROBERT MITJANS	EMARNACION	0039	0816	351400	2	01	00	310504	5	00045	1	651005
1-023101	JOSE CONSTANTI MATEU	GALILEU	0108	1104	351400	2	C1	00	530418	5	00032	2	640416
1-024355	CADENAS Y HERRAJES SA	JUAN DE AUSTRIA	0057	1003	351400	4	17	00	560525	5	00727	2	660516
1-060658	ALBORS NAVARRO ROBERTO	LUCHANA	0003	1006	351400	4	17	11	681128	3	00025	4	681128
1-024318	DOMINGO GARCIA MARTINEZ	PALLARS	0359	1010	351400	9	C4	00	560605	9	00120	C	560605
1-039684	RAMON ROGASALBAS	RUISELLON	0374	1201	351400	9	02	00	600706	5	00032	4	600706
1-023634	ANITA EXPOSITO MARTINEZ	SAGUNTO	0065	0706	351400	2	14	00	530812	2	00100	1	561218

Nom o raó social	Adreça
Expromar. F. Pons Femenias (reparació i desbastellament de naus)	Passeig Nacional, 52
YAMOSA. Iots i motors marins	Passeig Nacional, 50-51
Agapit Blasco. Veles i transport	Passeig Nacional, 49
Martínez Torrús. Articles pesca	Passeig Nacional, 63
Successors de Manuel Ayza (Articles de pesca)	Passeig Nacional, 37
Internacional S.A. Cía española de Pinturas	Passeig Nacional, 38-39
Sigma Coatings S.A. (pintures marines)	Atlàntida, 57
Gàndara i Cia. Efectes navals	Passeig Nacional, 74
Fills de M. Martí i Ventosa (efectes navals i pintures)	Passeig Nacional, 22
Filats Donados	Almirall Churruca, 9
Cordilleria Garriga	Passeig Nacional, 26
Ramon Giralt i Miracle Motors marins	Balboa, 2
CATAMAR. Venda al major i al detall de peix congelat	Almirall Aixada, 18
Confeccions Che-Jeans	Sant Carles, 26
Vda. de R. García	Pontevedra, 51
Basar Rams	Maquinista, 56
Basar Ramsons	Dr. Giner i Partagàs, 71-73
Basar	Almirall Cervera, 7

ESTABLIMENTS GASTRONÒMICS ESMENTATS A LA "GUIA DEL OCIO" - APÈNDIX Nº 3 -

NOM	Nº de forquilles	LOCALITZACIÓ	PREU
Aitor		Carbonell, 5	
Barceloneta	3	Passeig Nacional, 70	500 a 700
Can Costa	3	Juicio s/n	800 a 1.000
El Deporte	3	Juicio s/n	700
Solé	3	Sant Carles, 4	800 a 1.000

TAPES

El Rey de la Gamba Passeig Nacional

MARISQUERIES

Can Costa

Can Solé

Font: "Guía del Ocio". "La semana de Barcelona". 30 a 5 de febrer 1978.

A P È N D I X N º 4 - RESTAURANTS ESMENTATS A LA
GUIA DE BARCELONA

NOM	Nº forquilles	Localització	Tipus
Aurora	2	Platja St. Miquel	Rest. platja
Baños S. Sebastián	3	-	
Barceloneta	3	Passeig Nacional,70	Categoria, salon
Can Costa	3	Juicio s/n	Rest. platja
Costa Azul	2	Platja St. Miquel	Rest. platja
El Deporte	3	Juicio-Maestranza	Rest. platja
Dos Hermanas	2	Platja Barceloneta	Rest. platja
Hostal Catalunya	2	Juicio s/n	Rest. platja
La Llona	3	Drassana, 4 (actualment no hi és)	
Mar y Playa	2	Juicio s/n	Rest. platja
Maria	2	Maestranza	Rest. platja
Port (Can Joanet)	4	Passeig Nacional, 66	
Rada	2	Passeig Nacional (actualment snack-bar Cisco)	
Rocamar	4	Passeig Marítim	
Siempreviva	2	Passeig Nacional	
Solé	3	Sant Carles, 4	Categoria, salon

Font: "Guía de Barcelona", 1975, Editorial Pamiás, pàg. 105.

APENDIX Nº 5 - PRINCIPALS ESTABLIMENTS INDUSTRIALS - 1977

RAO SOCIAL	data d'ober- turā	superf. solar m2	ADREÇA	Categoria
Catalana de Gas i Elec.	1968	10.000	Ginebra, s/n	4
Ciervo Industrial (R. Estragués)	1960	800	Balboa, 30	4
	1962	111	Guitart, 51	-
	-	180	Pinzón, 3-5	-
	-	-	P. Nacional, 25	-
Kolster Ibèrica	1967	1.260	Maquinista, 41	4
Olis Autran (Ferran Autran)	1942	1.000	Baluart, 30	1
Ralo S.A. (R. Andreu)	1941	784	Ginebra, 37	4
C. Gràfiques Saturn (J.M. Viñas Roig)	1965	500	Andreu Dòria, 29	
Química Ibèrica	1971	450	Ginebra, 41-43	4
Poli-Rubi, S.A.	1971	276	Ginebra, 41-43	4
Francesc Cardona (motors i equips propulsors)	1921	200	P. Nacional, 65	4
Gràfiques Wollenberg	-	144	Balboa, 14	-
J. Pinar Pérez (troquels i talladores)	1962	127	Ginebra, 31	2
Gràfiques Ll. Gandia	1955	121	Ginebra, 26 Grau Torras, 34	2
Benet Mir Jorba (Tipogr.)	1955	121	Maquinista, 25 Ginebra, 26	
Tallers Gasan. M. Sánchez (Cons.maquinaria no eléc.)	1965	107	Sant Miquel, 31	4
Josep Ayza	1960	100		2
Lorfid. Llorenç Chalé	1968	100	Andreu Dòria, 24	1
V. Valenzuela Badena (motllos, peces precis.)	1951	95	Ginebra, 28	4
M. Martí Barrionuevo (taller de joieria)	1963	84	Sant Telm, 10	2
Gràfiques Felograg. M. Pérez Samperiz	1965	64	Baluart, 100	1
Agustí Fornés (maq. no elèctrica)	1917	60	Pescadors, 17	2

APENDIX Nº 5. PRINCIPALS ESTABLIMENTS INDUSTRIALS (continuació). 1977

Domènec Talera (taller de fusteria)	1967	60	Sta. Lluïsa de Marillas, 7	1
Josep Boluda Castelló (taller de fusteria)	1963	60	Baluart, 8	1
Tarela, Vda. P. Mechón (neteja de vaixells i fusteria i construc- cions metàl·liques)	1953	40	Andreu Dòria, 32	1
Macmor	1971	-	Ginebra, 41-43	1

- S'han seleccionat els establiments amb una superfície de sòl 60 m.

Categoria:

1. Indústries sense molèsties per a la vivenda.
2. Indústria compatible amb la vivenda.
3. Indústria incòmoda admesa contigua a la vivenda.
4. Indústria incòmoda incompatible amb la vivenda.
5. Indústria nociva, insalubre o perillosa.

Font: Ajuntament de Barcelona, Arxiu d'industrials particulars, juny 1977

APÈNDIX Nº 6 - ESTABLIMENTS I EMPLEU, EL 1969. BARCELONA I BARCELONETA.

BARCELONA				BARCELONETA				
	Establ.	Empleus		Establ.		Empleus		Nº empl.
		nº	%	nº	%	nº	%	establ.
Indústria	22.551	348.111	40	140	23,6	919	15,6	6,5
Comerç	28.123	143.169	16	222	37,4	660	11,2	2,9
Serveis		380.212	44	231	40	4313	73,2	186,2
Especialitzats	322							
No qualificat	26.694							
Qualificat	9.220							
T o t a l	80.610	871.492	100	593	100	5.892	100	99,35

- Empleus per hectàrea: Barceloneta 82,98

Barcelona 109

Area Central 360

- L'empleu de la Barceloneta és el 0,7% del total de Barcelona, mentre que la població és l'1,6%.

Font: Elaboració pròpia a partir de "Sistema urbano barcelonés, 1970"

APÈNDIX Nº 7 - BARCELONETA - ÀREA 5 - P R E P O U - EMPLEU AL 1969

Tipus d'establiment	Nº d'establiments			Empleu		
	nº	% *	% **	nº	% *	% **
Comerç	222	37,43	0,78	660	11,20	0,52
Serveis no qualificats	203	34,23	0,76	3807	64,61	2,82
Serveis qualificats	27	4,55	0,92	505	8,57	0,26
Industrials	140	23,60	0,62	678	11,50	0,28
Serveis empresarials	1	0,16	0,31	1	0,01	0,00
Construcció	-	-	-	241	4,09	0,30
T O T A L	593	100		5892	100	

* Percentatge sobre totals Barceloneta

** Percentatge sobre totals Barcelona-municipi

Font: COM. P R E P O U, "Sistema urbano barcelonés". Estado 1970.

APÈNDIX Nº 8 - DISTRIBUCIÓ D'ESTABLIMENTS I EMPLEU
 COMERÇ I SERVEIS, al 1964.

GRUP	Nº establiments	Nº empleu
Comerç al major	7	62
Comerç al detall	82	237
Transports	50	82
Comunicacions	-	-
Administració pública	-	-
Banca i establiments financers	-	-
Assegurances	-	-
Immobiliàries i administració d'immobles	1	2
Serveis mèdico-sanitaris	1	11
Ensenyament	9	36
Hosteleria, bars, cafès	53	321
Cinematografia, espectac.	11	143
Serveis personals	79	113
Serveis jurídics i comercials	7	77
Magatzems, garatges	5	8
Serveis varis	3	106
T o t a l	308	1.198

Font: CUB "Censo de empleo y establecimientos de la ciudad de
 Barcelona: detalle por barrios", Barcelona, 1966.

APÈNDIX Nº 9 - DISTRIBUCIÓ D'ESTABLIMENTS I EMPLEU INDUSTRIAL, EL 1964.

- I -

Barris de districte				
	01		02	
Grup	Establ.	Empleu	Establ.	Empleu
Extractives	-	-	-	-
Alimentació	5	16	2	31
Tèxtil	-	-	-	-
Pell i confecció	3	11	1	16
Fusta	4	42	1	2
Paper i arts gràfiques	-	-	1	2
Química	-	-	-	-
Materials	-	-	-	-
Metallúrgia	7	813 *	3	12
Fabrils diversos	-	-	-	-
Construcció	4	20	4	31
Energia	-	-	-	-
T o t a l	23	902	12	94

* Tallers Nuevo Vulcano

Font: C U B "Censo de empleos y establecimientos de la ciudad de Barcelona: detalle por barrios", Barcelona, 1966.

APÈNDIX Nº 9 - DISTRIBUCIÓ D'ESTABLIMENTS I EMPLEU INDUSTRIAL, EL 1964.

- II -

Barris de districte				
Grup	03		04	
	Establ.	Empleus	Establ.	Empleus
Extractives	-	-	-	-
Alimentació	3	11	8	18
Tèxtil	1	8	1	3
Pell i confecció	1	1	8	86(1)
Fusta	3	8	6	17
Paper i arts gràfiques	3	11	3	5
Química	2	8	1	21
Materials	-	-	1	2
Metallúrgia	4	6	5	18
Fabrils diversos	-	-	1	5(2)
Construcció	11	71	9	34
Energia	-	-	-	-
T o t a l	28	124	43	209

(1) Una empresa de confecció tèxtil amb 69 empleats

(2) Taller de bijuteria

Font: C U B "Censo de empleos y establecimientos de la ciudad de Barcelona: detalle por barrios". Barcelona, 1966.

APÈNDIX Nº 9 - DISTRIBUCIÓ D'ESTABLIMENTS I EMPLEU INDUSTRIAL, EL 1964.

- III -

Barri de districte				
05			Total Barceloneta	
Grup	Establ.	Empleus	Establ.	Empleus
Extractives	-	-	-	-
Alimentació	3	10	21	86
Tèxtil	-	-	2	11
Pell i confecció	2	9	15	123
Fusta	1	7	15	76
Paper i arts gràfiques	4	33	11	51
Química	1	1	4	30
Materials	1	76(1)	2	78
Metal·lúrgia	18	2.644(2)	37	3.493
Fabrils diversos	-	-	1	5
Construcció	10	94	38	250
Energia	1	258(3)	1	258
T o t a l	41	3.132	147	4.461

(1) RALO

(2) La Maquinista Terrestre i Marítima

(3) Catalana de Gas i Electricitat

Font: C U B . "Censo de empleo y establecimientos de la ciudad de Barcelona: detalle por barrios", Barcelona, 1966.

VII. ENQUESTA: INFORME SOCIOLÒGIC.

Aquest treball ha estat realitzat per:

Joan COSTA, sociòleg.

Jaume FARRÀS, sociòleg.

V I I . E N Q U E S T A : I N F O R M E S O C I O L O G I C

1. OBJECTIU I METODOLOGIA
2. VISIO GENERAL DE L'ENQUESTA
3. LA VIVENDA
 - 3.1. Estructuració de les famílies segons el nombre dels seus membres.
 - 3.2. Distribució per edats.
 - 3.3. Dependència de la vivenda.
 - 3.4. Règim de tenència i tipus de vivenda.
 - 3.5. Preu del lloguer.
4. EL BARRI
 - 4.1. Equipament del barri.
 - 4.2. Denúncia de la seva problemàtica.
 - 4.3. Notes sobre la integració dels enquestats.
5. LA RECONVERSIÓ DEL BARRI
 - 5.1. El Pla Comarcal.
 - 5.2. Condicions i suggerències per a una alternativa al Pla Comarcal.

1. Objectiu i metodologia

Voldriem presentar els resultats d'aquesta enquesta com una aportació més amb la que pretenem enriquir el treball d'un abast molt més ampli que ha dut a terme un equip interdisciplinari sobre el barri de la Barceloneta.

Se'ns va encomanar de fer un sondeig a la gent del barri per tal de saber quina era la seva problemàtica sobre uns punts concrets, detectar a qui afectava, i qui en patia les conseqüències. Per aconseguir-ho fou llançada una enquesta a 500 famílies del barri, escollides a l'atzar.

O B J E C T I U :

A través d'aquesta enquesta preteniem fer un recull de dades que ens permetessin de copsar les actituds de diferents nuclis de la població afectada pel Pla de Remodelació i veure les alternatives, per cert molt valuoses, que proposen els mateixos habitants.

Al termini d'aquesta recerca podem oferir moltes dades i pistes a tenir en compte de cara a l'elaboració d'un pla d'alternatives, pistes i dades que han estat escoltades *del* i *en* el barri, indiscriminadament a tota la seva població. Alternatives que poden presentar-se amb la patent del suport popular perquè els mateixos enquestats, interessats o no en els problemes, en demanar-los el seu parer, s'han expressat i ho han fet lliurement.

Primerament donem una visió general dels resultats de l'enquesta, ja que això ens permetrà l'anàlisi posterior dels problemes més rellevants.

Hem reunit en el primer capítol el que hem considerat que podia aportar quelcom al problema de la vivenda i el que reflecteix la seva situació real. El BARRI és l'objecte del segon capítol; el Barri vist com a tal amb allò que hi falta i inclús allò que hi sobra, la integració dels seus habitants, etc. Un tercer capítol vol donar plenament la veu al poble: què pensa i com vol que es dugui a terme el Pla de Remodelació - si és que ho vol - i quina problemàtica veu la gent com a prioritària: la de la Vivenda o la del Barri.

M E T O D O L O G I A :

Com hem dit, vam tirar l'enquesta a nombre de 500 i va passar-se a fer porta per porta, d'acord a unes adreces que havíem sortejat anteriorment. La informació rebuda, emperò, correspon a unes 450 d'efectives, el que significa que, global --ment, l'enquesta ha estat resposta en un 90%. El 10% restant s'explica per les adreces deshabitades (16 casos), els qui s'han negat a respondre (17 casos), les que estan a mig respon dre degut a que s'han omplert a través de la informació dels veïns i les que no consten.

Cal fer notar que foren redactades unes normes ben precises de cara a tenir una pauta per si eventualment fallaven algunes de les adreces o sortien alguns dubtes mentre es feien les enquestes. Així hem pogut comptabilitzar fins a 25 els casos de les adreces sortejades que han hagut de suplir-se perquè:

1. es negaven a respondre sense o amb explicacions.
2. no volien ni obrir la porta; cal fer notar que algú ens respongué a través d'ella.
3. aquella adreça era deshabitada.
4. no s'hi veia mai ningú, encara que els veïns afirmessin que hi viuen.
5. els casos en que s'ha dit que els interessats paguen un lloguer però que viuen a un altre lloc, altres que "hi vénen només de tant en tant" o en els que hi ha tot un parament de mobles per fer veure que està habitat.

Ens ha semblat que el conjunt global de l'enquesta es polaritzava sobre la vivenda, no oblidant els problemes que té plantejats el barri, de tot ordre i en especial el del Pla de Remodelació. D'aquí ve que ens haguem aferrat tant al tipus de vivenda com al pal de paller a l'entorn del qual hem volgut fer jugar molts dels altres problemes.

Es plantejava també si oferíem les dades a seques a bé procuràvem acompanyar-les de petits comentaris. El fet de disposar d'una altra font d'informació -que anomenariem complementària- la de les observacions afegides al final de més de 300 enquestes, ens ha empès a oferir el conjunt de la informació d'una manera sincrònica per tal de que les dades facin llum a les notes marginals i aquestes a les dades fredes dels percentatges.

Finalment, volem fer esment de les causes que han fet que uns quants es neguessin a respondre. Són múltiples i molt variades. Nosaltres ens limitarem a fer un inventari d'aquells que les han volgut explicitar.

Heus ací el recull:

-*"Ah! veniu per allò del Plà Comarcal? No hi entenc res jo ... de política"*.

-*"Els senyors no són ara a casa i jo no hi arreglaria res"*.

-*"Jo no vull col·laborar amb això perquè sóc testimoni de Jehovà i la Bíblia ja tenia predestinats aquests problemes"*.

-*"No m'interessa pas de respondre això. Encara que no en sortís perjudicada!", o simplement: "no m'interessa" - i te n'a dones que amaga l'ou ple d'interessos personals. Hi ha qui no vol pronunciar-se sobre res al·legant no entendre de res ell (a). "Som vells i no ens interessa cap novetat ja". "Els canvis no més interessin als joves", deia un altre senyor.*

- L'àvia estava responent a l'enquesta i es queixava de l'educació de la gent. *"¿Perquè poner jardines?", deia, "los que había los han desirozado"*. Els joves en canvi, presents a l'entrevista, no obrien boca.

-Algú encara responia amb recel perquè tenia por que els obligariem a prendre més gent a casa seva. Vivien 2 senyores so les en 1/2 casa.

-I la senyora que parlava pels descosists fins que li vam preguntar si n'eren propietaris d'allà on vivien. Tot seguit vam perdre la informadora perquè llavors no volia parlar sense la presència del marit. *"Som grans i no voldriem ficar-nos en embolics"*.

-*"Si és igual dir, com no dir! El que hagi de ser serà igualment"*, que és com dir: tot vindrà igualment predeterminat des de dalt.

-*"Tinc massa feina i no puc entretenir-me en coses d'aquestes"*, deia un senyor que estava en el taller als baixos de la casa.

-No vull problemes ni "jaleos", o "no hi entenc jo en aquestes coses" o encara "no m'agrada opinar sobre coses així".

Un bon ventall, tanmateix, que oferim moltes vegades textualment per a respectar la forma i l'espontaneïtat en què foren dites, a la vegada que són exponent d'una realitat que no podem negligir en qualsevol intent de dur a terme una acció en el barri.

2. Visió general de l'enquesta

El nombre d'enquestes repartides era de 500. Nosaltres hem fet jugar únicament les dades d'unes 450, el què significa que l'enquesta ha estat resposta en un 90%. El 10% restant s'explica per:

- . Cases deshabitades: 16 casos . . . 3,41%
- . No volen respondre: Cap a 17 . . . 3,41%
- . Altres, mig respostes mig no, algunes pels veïns, etc.

1. Amb qui es fa l'enquesta. Normalment amb la mare (59,37%), seguit pel pare (17,18%), avis (9,15%), fill (8,25%) i família (6,02%). Total: 448 respostes.

2. <u>Membres de la família:</u>	1	46	10,00%
	2	129	28,04%
	3	102	22,17%
	4	89	19,34%
	5	53	11,52%
	6-8	31	6,73%
	més de 8	10	2,17%

Total de respostes 460

Edat dels mateixos. En general veiem una població molt envellida.

3. De 0-5 anys	89	6,11%
4. De 6-13 anys	151	10,37%
5. De 14-19 "	158	10,85%
6. De 20-60 "	738	50,69%
7. Més de 60 "	320	21,98%

T o t a l 1456

Amb les 460 enquestes aproximades hem arribat a una població de 1456 persones. Toca, dividit per 460, a 3,16 persones per família com a terme mig. En quant als extrems van des de les cases on només hi viu una persona (46 casos: 10%) fins a les que depassen les 8 (10 casos: 2,17%). Caldrà confrontar això amb les moltes 1/4 de casa i l'escassetat de pisos grans.

8. <u>Vivenda.</u>	Propietat	119	25,42%
	Lloguer	332	70,94%
	Relloguer	1	0,21%
	Deshabitada	16	3,41%
	T o t a l	468	

Dintre de les 32 enquestes que falten cal comptar amb edificis sense amo conegut, però habitats, els que no han con-
testat o ho han fet a mitges.

9. <u>Preu del lloguer.</u> - de 500 ptes	15	4,98%
501-1000	141	46,84%
1001-3000	105	34,80%
3001-5000	35	11,63%
5001-8000	5	1,66%
T o t a l	301	

El lloguer oscil·la des d'unes 125 ptes./mes fins a ...
El veiem en connexió directa amb el tipus de vivenda: 1/4, 1/2,
normal, etc., antiguetat, potser inclús l'estat i situació de
la vivenda. El fet de què els lloguers siguin molt baixos ho
explica els molts 1/4 de casa que anem a veure, entre altres
factors.

Totalitza 301 casos, els quals, amb els 119 propietaris
pugen a 420. Alguns no l'han volgut dir, altres no paguen llo-
guer o la persona enquestada no sabia quant en pagaven.

10. Tipus de Vivenda

1/4	315	68,48%
1/2	93	20,22%
Normal	44	9,51%
Pis gran	3	0,65%
Altres	5	1,09%

	460	

En "altres" deu haver-hi el cas d'1/8 de casa, de
d'altres intermitges entre 1/4 i 1/2, etc., arrenjaments que la
gent es va fent si pot, apreciacions de l'enquestador segons el
que veu, a més de les adreces que queien en tendes, tallers-vi-
venda o a l'inrevés, bars, etc.

11.- Dependència de la Vivenda

Privada	421	94,18%
Oficial	10	2,24%
Gremi, Cooperat.	15	3,36%
Altres	1	0,22%
	<u>447</u>	

Queden les que no són de ningú, els que no contesten i les deshabitades.

12.- Nivell d'integració al barri

1. Hem trobo molt bé al barri i penso quedar-m'hi sempre	187	42,40%
2. Barri en el que s'hi està bé, però plè de problemes	232	52,61%
3. No m'hi trobe gens bé i, si puc, voldria marxar-ne	21	4,76%
4. Altres	1	0,23%
Total	<u>441</u>	

- Quins dels problemes que a continuació enumerem, creu que són els més importants i que vosté pateix:

- Ordre d'importància

13.- Vivenda petita, cara, incòmoda.

si	259	64,43%
no	143	35,57%

19.- <u>Vivenda</u>	1.	190	78,19%
	2.	38	15,64%
	3.	15	6,17%

14.- Equipament de la mateixa

si	190	51,49%
no	179	48,51%
	<u>369</u>	

20.- Equipament de la vivenda

1.	54	30,51%
2.	105	59,32%
3.	18	10,17%
	<u>177</u>	

15.- <u>Humitats, soroll, fums...</u> si 258 65,58% no 136 34,52% <u>394</u>	21.- <u>Humitats</u> 1. 102 43,97% 2. 57 24,57% 3. 71 30,60% 4. 2 0,86% <u>232</u>
16.- <u>Dificultats de desplaçament, principalment pel treball:</u> si 56 16,47% no 284 83,53% <u>340</u>	22.- <u>Desplaçament</u> 1. 2 20,00% 2. 4 40,00% 3. 2 20,00% 4. 2 20,00%
17.- <u>Problemes amb els veïns</u> si 20 6,62% no 333 94,31% <u>353</u>	23.- <u>Veïns</u> 1. 6 37,50% 2. 3 18,75% 3. - - 4. 6 37,50% 5. 1 6,25% <u>16</u>
18.- <u>Altres</u> si 40 10,93% no 326 89,07% <u>366</u>	24.- <u>Altres</u> 1. 24 66,60% 2. 5 13,88% 3. 2 5,55% 4. 5 13,88% <u>36</u>

- En el barri hi manquen moltes coses, quines creus que són més importants i necessàries	- Ordre d'importància
25.- <u>Equipaments escolars</u> si 245 62,50% no 147 37,50% <u>392</u>	31.- 1. 132 58,66% 2. 54 24,00% 3. 24 10,00% 4. 9 4,00% 5. 6 2,66% <u>225</u>
26.- <u>Equipament sanitari</u> si 242 61,73% no 150 38,28% <u>392</u>	32.- 1. 90 39,13% 2. 67 29,13% 3. 44 19,13% 4. 22 9,56% 5. 7 3,04% <u>230</u>
27.- <u>Llars d'avis</u> si 174 45,31% no 210 54,68% <u>384</u>	33.- 1. 38 22,48% 2. 37 21,89% 3. 40 23,66% 4. 31 19,52% 5. 21 12,42%

(segueix) 223

28.- <u>Centres d'esbarjo</u>	34.- 1. 28 16,86%
si 172 45,98%	2. 23 13,85%
no 202 54,01%	3. 36 21,68%
374	4. 36 21,68%
	5. 43 25,90%
29.- <u>Espais lliures</u>	35.- 1. 121 39,03%
si 340 81,53%	2. 101 32,58%
no 77 18,46%	3. 46 14,83%
	4. 28 9,03%
	5.- 14 4,51%
	310
30.- <u>Altres:</u>	36.- 1. 23 38,33%
si 89 24,92%	2. 10 16,66%
no 268 75,07%	3. 12 20,00%
357	4. 7 11,66%
	5. 8 13,32%
	60

37.- Si aquests problemes o alguns d'ells se solucionessin pas a pas, creu vos tè que el barri milloraria molt?

si	424	98,60%
no	4	0,93%
altres	2	0,46%
	430	

38.- Sap que la Barceloneta està pendent de la realització del Pla Comarcal?

si	387	86,38%
no	61	13,61%
	448	

39.- En front d'aquestes perspectives:

1. Estic d'acord amb tot aquest pla de remodelació del barri	18	4,03%
2. Estic d'acord sempre que en tota la realització del Pla es tingui en compte el barri	366	82,06%
3. No em preocupa el que puguin fer	20	4,48%
4. No ho entenc, no sé què dir	39	8,74%
5. Altres	3	0,67%
	446	

40.- Sigui quina sigui la seva actitud, per quina opció de totes les que a continuació enumerem, es determina:

1. Estaria d'acord amb la reconversió de les vivendes per aconseguir unes condicions mínimes d'habitabilitat... <u>sen</u> se que això canviés l'estructura del barri...	108	25,29%
--	-----	--------

2. No solament estaria disposat a l'alternativa anterior sinó també a canviar de casa sempre en el mateix barri i amb un lloguer social.	226	52,93%
3. No m'importa el que vuguin fer, ja que penso marxar del barri o perquè tant m'és.	6	1,40%
4. Per a mi millor que no toquin res; ja que sóc sol (o bé dues persones) i estic força bé.	82	19,20%
5. Altres.	5	1,17%
		total: 427

41.- En front de tot aquest panorama, què pensa vostè que és prioritari pel barri:

1. La qüestió de la reconversió de vivendes	216	50,94%
2. La qüestió dels equipaments del barri	170	40,09%
3. Altres	38	8,96%
	<u>424</u>	

3. La vivenda

Si donem un cop d'ull a l'enquesta ens adonem que la tercera part de les seves preguntes giren entorn de la vivenda: membres que hi viuen, lloguer, règim de tenència, equipament, etc. Es per això que abordarem en aquest capítol tota aquesta problemàtica sempre en base a la visió general anterior.

3.1. ESTRUCTURACIÓ DE LES FAMÍLIES SEGONS EL NOMBRE DELS SEUS MEMBRES

La població total de les 460 enquestes -o famílies- és de 1456 persones, el que representa que a cada vivenda hi viuen 3,16 persones per terme mig (dada que podem comparar amb les que ens dóna l'anàlisi estadística de la població).

Si tenim en compte que a la Barceloneta a nivell de vivenda el típic és el de 1/4 de casa, ens adonem que l'espai que correspon a cada individu és molt petit. Hom podria suposar que una bona part de les famílies compostes d'1, 2 ó 3 membres viuen en els d'1/4 de casa i les més nombroses en els tipus de vivenda més grans; desgraciadament els resultats obtinguts segons la distribució de membres no són pas tan optimistes. Tenim efectivament que de 315 vivendes d'1/4 de casa, en:

41	hi viu una persona	13,01%
90	hi viuen dues persones	28,57%
60	hi viuen tres persones	19,04%
60	hi viuen quatre persones	19,04%
31	cinc	9,84%
19	sis	6,03%
3	set a vuit	0,95%
<u>11</u>	casos que no consten	3,49%
315		

Veiem per tant que el quart de casa representa el 68,48% del total de les famílies i s'enduu un 64% de la població total. I en més d'una tercera part dels 1/4 de casa hi viuen famílies de quatre i més membres.

En referir-nos als 1/2 casa, veiem el mateix:

4	d'1 persona	4,30%	} 60,20%
26	de dues persones	27,95%	
26	de tres	27,95%	
14	de quatre	15,05%	} 39,77%
14	de cinc	15,05%	
8	de sis	8,60%	
1	de sis a vuit	1,07%	
<u>93</u>			

Que visquin en un pis gran consten únicament dades de dues famílies a nivell de distribució: una de dos membres i l'altra de sis. Totes aquestes dades manifesten, en definitiva que el que menys es dona és que a vivenda reduïda pocs membres, i a vivenda gran molts membres i al contrari: els 1/4 de casa allotgen famílies ben nombroses sigui quin sigui el nombre dels seus membres.

Cal remarcar que les famílies compostes d'1 o 2 membres solen correspondre a gent d'edat -viduus/es- que viuen sols. Els joves s'han posat sols o han marxat a viure fora del barri.

Encara que s'adonin que viure en 1/4 de casa resulta petit, per a molts hi ha un gran impediment per al canvi: els elevats preus del lloguer en altres indrets. I així van passant a l'espera que algun dia s'arreglarà; *"Ara rai -explica una senyora- érem onze i bé que ens hi ficàvem; avui quatre ens hi arreglem prou bé i com que aviat només quedarem tres..."*

L'anàlisi d'aquestes dades és prou clara. No cal gaire imaginació per veure que els quarts de casa apleguen el nombre més gran de famílies del barri, i que són els que més s'ha de tenir en compte a l'hora d'un canvi.

3.2. DISTRIBUCIÓ PER EDATS

Les dades són prou reveladores d'una situació. A més no oblidem la gràfica de l'anàlisi demogràfica. No calen gaires comentaris. El 27,33% correspon a una població menor als 20 anys i gairebé un 22% a gent de més de 60 anys.

La Barceloneta té una població molt envellida. Causes: Manca de treball? Poca natalitat? Taxa de mortalitat baixa? (Cf. part demogràfica). Per les nostres dades podem dir que l'edat és un factor important a tenir en compte a l'hora d'un canvi: uns perquè tenen un pis de propietat en el barri, altres perquè hi han viscut sempre, el que és cert és que les persones velles es troben molt bé en el barri, tenen ben poques ganes d'anar-se'n per dolentes que siguin les condicions en les que viuen. Tal com he dit abans els 1/4 de casa habitats per 1 o 2 persones són quasi tots de més de 60 anys i s'hi troben bé. Aquests engloben el 41,58% de famílies que viuen en aquest tipus d'habitable.

3.3. DEPENDÈNCIA DE LA VIVENDA

En general, les vivendes depenen de persones o empreses privades, en siguin amos, llogueters o rellogats. Hi ha emperò, un 3,36% que pertanyen a altres entitats: Gremi, Cooperativa, etc. i el 2,24% que pertany a organitzacions oficials. Cap a un 3% de casos que no consten (vegi's quadre de la "Visió general").

3.4. RÈGIM DE TENÈNCIA I TIPUS DE VIVENDA

Hi ha un total de 452 famílies que s'han pronunciat sobre si la vivenda era seva, de lloguer o bé hi viuen rellogats (1); suma, aquesta, que no correspon amb les del tipus de vivenda (460) perquè n'hi ha 8 que no consten.

El 1/4 de casa continua sent la vivenda tipus en la Barceloneta, tant pel que fa a les de propietat com a les llogades; en les primeres representa el 51,32% i en les de lloguer el 75,30%.

La 1/2 casa s'emporta el 32,74% en el cas d'ésser de propietat i només un 15,66% en el de lloguer.

En els pisos normals hi ha un 15% que són de propietat i el 7,83% que en paguen lloguer.

Una vegada més constatem que el cas dels pisos normal i sobretot gran (més de 4 cambres) són ben comptats a la Barceloneta.

3.5. PREU DEL LLOGUER

Malgrat l'anonimat en què es cobria l'enquesta, no sempre ha sigut fàcil l'obtenció de dades i menys encara sobre el què pagaven de lloguer. Alguns responien amb una certa vaguetat: "cap a...", "gairebé...", "poc!"; altres esquivaven la pregunta bo i al·legant que dir-nos el preu del que paga de lloguer no té cap interès.

(1) Hem observat que la situació de rellogat és rara si només atenem als casos comptabilitzats en l'enquesta però que en les observacions consten molts d'altres casos. Pel que fa referència a les deshabitades no tenim dades que permetin establir-ne una tipologia; per altra banda, de quins criteris disposava l'enquestador a l'hora de classificar-les?

1.- del que li deia la persona/es enquestada.

2.- del que ell podia veure personalment. Precisament és per això que moltes vegades li ha quedat el dubte de com classificar-ne algunes car alguns han engrandit el seu quart de casa de manera que gairebé és mitja casa; altres han fet obres a la seva 1/2 casa de manera que és com un pis normal en petitó i hi ha també qui lloga un 1/4 de casa per 1065 ptes./mes en el que hi viuen 5 persones majors de 18 anys (matrimoni i tres fills) però l'amo s'ha reservat per a ell una de les dues cambres, el que representa que els llogaters viuen en 1/8è!

Hi ha 2 ò 3 casos d'entrevistes que no paguen lloguer perquè no se sap qui és l'amo de la vivenda o perquè el propi amo va regalar-la a l'Ajuntament o a altres entitats car l'edifici estava inclòs en el Pla de la Ribera. També es dona la situació de rellogat en la modalitat d'entregar cambres de lloguer a gent sola o estudiants i treure'n un benefici.

Disposem de 301 enquestes; si els afegim els 119 casos de propietat voldrà dir que, de fet, cap a un 90% s'han pronunciat sobre aquesta qüestió.

Constatàvem en 1.1. que el fet d'haver-hi molts membres en una família no tenia cap relació en viure o no en pisos grans. Pel que fa referència als preus del lloguer aquesta situació continua. Un lloguer car no sempre vol dir un habitatge gran. Aquest és el quadre:

Tipus de vivenda → Preu	1/4		1/2		pis normal	
	- 500	14	6,16	2	4,44	1
501 -1000	121	53,77	18	40,00	3	11,11
1001 -3000	69	30,64	18	40,00	16	59,25
3001 -5000	21	9,33	6	13,34	5	18,51
5001 -8000	2	0,88	1	2,22	2	7,40
	227		45		27	
	pis gran		altres			
				-		
				-		
	no consta			-		
				2		
				-		
				-		
				2		

La dispersió de preus és evident en els 1/4 de casa (75,16%) i en els 1/2 (14,90%). Si en les primers preval el segon grup: 53,77% -lloguers compresos entre 501-1000 ptes.- en el segon tenim que els grups de quantitats compreses 501-3000 s'enduen el 80%! En canvi, en el pis Normal l'accent recau sobre el grup força definit dels preus 1001-3000 en un 59,25% seguit d'un 18,51% pel grup 3001-5000 i d'un 14,81% que no ultra passen les 1000 ptes.

Endemés del tipus de vivenda, és evident que el que fa el preu del lloguer a l'hora de formalitzar-lo són la seva situació, condicions, equipament. Així com l'antiguetat del lloguer.

La seva oscil·lació ateny avui quantitats insospitables. Ens consta que hi ha qui paga d'1/4 de casa 125 ptes. mes i qui en paga 6.000! I encara més! Un bon senyor que té en propietat 1/4 en pèssimes condicions d'habitabilitat pretén llogar-lo per 6.500. Per a justificar-ho al·lega que ell, almenys, no demana traspàs (1).

Ens hem trobat també que en un mateix edifici una senyora paga 900 ptes. mentre allí mateix un noi -estudiant?- en paga 4000 al mes.

La Barceloneta és un barri eminentment obrer en el que s'hi va instal·lar una forta població immigrada que, arribats a Catalunya, cercava acolliment fos on fos amb l'esperança de canviar quan podrien. Comparats amb altres indrets de Barcelona, els lloguers són relativament baixos. Una vegada instal·lats més bé o més malament (car l'immigrant no sol ser massa exigent en aquest sentit fins almenys que se sent la necessitat d'integrar-se i llavors el mimetisme li porta) els hi costa de canviar-se de pis a no ser que es tracti d'una ganga o d'una absoluta necessitat. Sovint però, les expectatives són poques davant els preus corrents en altres barris i la puixant situació d'atur en la que està immersa avui l'Àrea Metropolitana.

Hi ha qui troba la solució en procurar-se 2 1/4 de casa o un primer pis i un principal que els aportí l'essencial per a ells: més espai! Altres, la pròpia situació econòmica els ha permès de canviar-se en el mateix barri o a l'exterior i, com que pagaven poc allà on vivien, mantenen les dues vivendes més o menys habitables, amoblades, les freqüenten i en paguen el lloguer corresponent. Situació aquesta, que podríem estimar de l'ordre de 2 o 3 per cent segons la nostra informació.

(1) Els problemes que es creen a l'entorn dels trapassos també són ben interessants. Mirem-ne un cas: "Vella malalta que viu en un 1/8è pis sense aigua ni llum, cedides per la veïna. Fa 32 anys que hi és. No paga lloguer ni té amo, tota la finca està considerada "d'enderrocament". Cobra 1.500 ptes. de pensió, impossible doncs que canviï, almenys si s'ha de refiar d'aquest sou! Espera un pis gratis "dels que faran la Maquinista", des de fa una pila d'anys. Tot l'edifici continua deshabitada però resulta que els darrers llogaters se'n creuen amos i demanen cap a 60.000 ptes de traspàs, dient que ells bé n'hagueren de pagar; amb tot, ningú n'és amo...

4. El barri

Les aportacions sobre la situació global del barri són molt valuoses, encara que potser no seran agradoses per a tot hom pel realisme en què sovint han estat dites.

En aquest capítol disposem de poques dades a nivell comptabilitzable; d'aquí ve que de cara a la nostra exposició intentarem recollir molt més el material que ens ha arribat, una vegada classificat degudament, a l'entorn de tres punts que creiem cabdals, recollit tant de les observacions dels enquestadors com de les opinions dels entrevistats.

1. El barri de la Barceloneta està molt mancat de tot i la seva gent necessita airejar pulmons i retrobar-se amb espais oberts. L'enumeració que no és pas exhaustiva del que diu la gent us en farà donar compte. Els percentatges de l'enquesta presentats anteriorment mostren la importància que se'ls atribueix i la urgència que corre esmenar cada un d'ells; ens extendrem poc en comentaris puix les dades són prou eloqüents.

2. Denúncia de la seva problemàtica. En parlar del què és una necessitat primordial en el barri, allò que hi sobra i el què hi falta, ens adonem que els enquestats reaccionen de manera diversa, segons els seus propis interessos. Versemblantment això tindria el seu suc. Nosaltres, d'una manera precisa, retindrem únicament com es representa aquesta problemàtica la gent d'edat, encofurnats molts d'ells en els seus 1/4 de casa; els qui tenen la vivenda en propietat; l'opinió dels amos de bars i restaurants, davant les múltiples queixes que fan en contra d'aquests establiments.

3. Intentarem, finalment, recollir unes dades que ens situin la gent del barri davant el problema de la integració.

4.1. L'EQUIPAMENT DEL BARRI

De les converses amb els enquestats cal recalcar que:

1. Els veïns de la Barceloneta veuen el seu barri molt deficient a nivell sanitari.
2. Alguns carrers, a més de bruts, estan intransitables; caldria enquitranar-los.
3. Tot el barri està massa brut. S'hauria de cuidar més la seva neteja; acció, aquesta, que hauria d'ésser conjunta entre els veïns (procurant de no tirar deixalles per la finestra) i els serveis de neteja (a qui alguns titllen de poc eficients: recollint molt per alt les coses, etc.).

4. Convé una reorganització del tràfec, atesa la manca de vies d'accés. No són menys nombroses les queixes relacionades amb la via del tren.

5. Es veu de primera necessitat un millor equipament escolar a diferents nivells així com centres per a nens deficients.

6. S'ha de repensar seriosament i acurada el com dotar aquest barri d'espais verds.

7. Els joves de la Barceloneta volen fer esport i necessiten instal·lacions adients per a fer-ne. Reivindicació a la que s'ajunten, també, alguns pares, qui, ja per treure's de damunt altres preguntes amoinoses, ja perquè ho veuen d'absoluta necessitat per a llurs fills, ho reclamen. Tampoc falten els qui demanen centres d'esbarjo en el barri on poden trencar la monotonia de la vida quotidiana i trobar-se.

8. Altres, mares que tenen criatures petites, constaten la manca de guarderies.

9. També es troben a faltar biblioteques, cabines telefòniques públiques, estafetes de correus i un servei de Bombers propi per al barri.

10. Els avis voldrien un ambulatori de la Seguretat Social que els estalviï molts viatges i trasllats massa vegades fets en va. Uns i altres voldrien una major vigilància nocturna i protecció.

11. Hi ha, encara un altre bloc de demandes que giren en torn del que anomenarem sociabilitat. Efectivament, malgrat l'encofornament d'alguns en quedar-se a casa i l'egoisme dels altres (1), molts malden cercant locals i llocs on poder trobar-se, reunir-s'hi, canviar impressions, passar l'estona; altres voldrien crear una societat *en i per* al barri i hi ha també qui troba faltar bancs per a seure tant al carrer com a les places. Tot això sembla un aiguabarreig, però és l'expressió real de la gent. L'enumeració no té en compte cap prioritat, cosa que ja analitzarem en altres llocs.

Per a situar algunes d'aquestes instal·lacions els veïns de la Barceloneta, compten amb l'espai de la Maquinista i posen tota la força en reclamar-lo perquè temen que es destini a altres negocis; que no passi, vénen a dir, com en el cas dels aparcaments de camions allà prop de l'estació de servei que ja ningú es recorda que sigui del barri. Espais l'un i l'altre igualment reivindicats per a bastir-hi residències,

(1) Malauradament encara sota el "jo ja estic bé a casa meua i no em preocupa el barri" o "jo quan tinc problemes me'ls he de solucionar, els altres que s'espavilin", s'hi amaga massa gent.

pisos o altres equipaments en el moment de reestructurar el barri.

En donar aquesta pinzellada ràpida volíem resumir les observacions referents a equipaments. Veurem tot seguit què diuen els resultats de l'enquesta sobre la mateixa problemàtica, resolta la qual el 98,60% de la població creu que el barri "milloraria molt".

Per regla general, la gent es pronuncia sobre la necessitat de dotar el barri d'espais lliures (el 26,94%) i considerem que és el que hi fa més falta. Ara ve: els equipaments escolar i sanitari es discuteixen seguidament el lloc per la seva urgència (el 19,41% i el 19,17% respectivament).

Es pronuncien a favor dels: I en ordre d'importància

- Espais lliures	26,94%	121	28,00%
- Equipament escolar	19,41%	132	30,55% (1)
- Equipament sanitari	19,17%	90	20,83%
- Llars d'avis	13,78%	38	8,79%
- Centres d'esbarjo	13,62	28	6,48%
- Altres	7,05%	23	5,32%

Les llars d'avis ens adonem estan poc sol·licitades precisament pels vells de la Barceloneta. Fora d'aquells pocs que hi anirien per a superar la seva soledat, estar millor servits i cuidats en cas de malaltia, la majoria s'estima més quedar-se al barri però a la casa de sempre i passar com pugui. Encara que sigui "en ple carrer" no vol marxar d'allà on viu, manifesta un senyor qui, amb els anys, ha fet estalvis per a comprar-se el 1/4 de casa actual.

Constatem també que aquesta actitud hostil per part dels avis a aquests tipus de centres disminueix molt quan el qui opina és més jove; desconeixem, certament, si aquests es mantindran fermes en el què ara creuen però de fet, si que hi ha una postura i comprensió diferents de cara a aquests tipus de centres per part dels uns i dels altres.

(1) Cal fer notar que si a nivell de necessitats per al barri, la gent es pronuncia més a favor d'Espais lliures, i, en segon terme, pel d'Equipament escolar, és aquest el que li pren l'avençtatja (2,50%) en l'ordre d'importància, perquè els primers vots ja s'han distribuït pels primers llocs i l'Espai lliure ha estat també molt votat com a segon (en ordre d'importància).

4.2 DENÚNCIA DE LA SEVA PROBLEMÀTICA

Els veïns de la Barceloneta denunciaven els problemes creats per la manca d'equipaments de tot ordre: sanitari, escolar, parcs i jardins, centres esportius i d'esbargiment i tants d'altres! Denúncia que posa, emperò de manifest una trista realitat: l'estat de deixadesa en que es troba el barri per part de les Entitats Públiques però també per part dels seus habitants (així ho indiquen els mateixos enquestats).

Si bé és cert el creixent interès pel que fa referència al barri, la conscienciació progressiva per la seva problemàtica i la cura esmerçada a esmenar tantes deficiències per part de la seva gent existeix, malgrat tot, una actitud de denúncia dels altres -més que no pas de propi reconeixement- en el fet que molta gent constata el mal ambient, la brutícia, etc., com a comú denominador dels veïns: els altres tenen la culpa de tot.

Distingim entre *denúncia* i *reconeixement*, perquè en cap observació hem trobat que el qui la fa s'atribueixi el protagonisme més mínim d'aquesta deixadesa.

Gairebé tothom se sent conscient dels problemes de la venda i qui més qui menys s'esforça per sortir-se'n. En canvi, les deficiències del barri uns i altres les pateixen amb major o menor intensitat segons el sector on visquin i les possibilitats personals per a superar-les; però el que sí és cert és que ningú vol reconèixer que ell, els seus nens, el seu establiment, que allò que deixa al peu de la porta o que tira per la finestra allò enreda a l'altre i causa la brutícia.

L'ambient general, creu força gent, tendeix a empitjorar en el barri. Si davant d'aquesta situació molts mostren gran interès en conscienciar la seva gent, altres, per múltiples raons veuen que el barri va prou bé, no se'n preocupen i creuen "que les innovacions només agraden als joves", postura d'aquells que afirmen també "jo no surto de casa i no crec que en el barri hi hagi cap tipus de problemes; sempre l'he vist igual".

Hi ha també el tipus de persona que es manifesta "cremada" ja per tot això i pensa anar-se'n quan pugui o qui, desillusionat, no se'n preocupa ja i es justifica dient que "altres han lluitat contra tot això i no n'han sortit, perquè no hi ha res a fer; si el barri no funciona és perquè la gent que hi viu és dolenta".

"El veï", "aquell bar", "la gent", embruten el carrer, fan males olors i sorolls, són dolents. En general, però, a qui s'atribueix la brutícia dels carrers, les humitats i sorolls, és principalment:

- Als bars (1), Restaurants i "Merenderos" que s'han pro-
pagat excessivament pel petit que és el barri; se'ls titlla,
endemés, de perjudicials, de nius de vici, llocs on comencen
les baralles i gresques massa sovint de mal gust que acaben
fent escàndol pels carrers i en plena nit amoïnen a la gent.
(Es per això que no poca gent voldria una major vigilància noc-
turna).

Aquests tipus d'acusacions són força abundoses de cap a
cap de les enquestes; procedeixen, d'una manera especial, de
gent a qui el prestigi social assolit o les ganades d'enfilar-se
a una escala social superior -sigui perquè estan ben acomodats,
tenen el pis o un càrrec important- tot és que se senten con-
trariats per tot aquest "environnement" i descarreguen tot el
que els contraria tan bon punt se'ls en brinda l'oportunitat.

- El sector d'Hosteleria és molt criticat pel barri; és
per això que voldriem fer-vos oir ara la seva veu. L'enquesta-
dor parla d'un d'ells, amo d'un bar: "Señor que vive bastante
de espaldas al barrio ya que su trabajo le absorbe completa-
mente. Toda la finca donde tiene la vivienda es de su propie-
dad. A pesar de haber vivido toda su vida en la Barceloneta
(su abuelo fue quien montó el bar) no se encuentra bien porque
dice que el barrio ha cambiado mucho (aunque dice que él no sa-
le del Restaurante) y que se ha vuelto un barrio sucio. Pre-
guntándole a que lo atribuya dijo que la gente tiene la culpa
(echa basuras por la ventana). Sobre los bares y restaurantes
y la proliferación de ellos, admitió que pueda haber contri-
buído en esta falta de limpieza, aunque la Barceloneta ha teni-
do desde siempre muchos, que la función de servir a toda Bar-
celona en cuanto a lugar de restaurantes le viene de muy lejos,
pero que es indudable que en los últimos años se habrán esta-
blecido en el barrio restaurantes y bares con dueños ajenos
al mismo y que éstos de cierta manera podrán contribuir a ello
por falta de consideración".

L'altre que ha volgut respondre a l'enquesta represen-
tant també d'aquest sector, diu així: "Respecto al barrio, ten-
go plena conciencia de sus problemas pero opino que toda mejo-
ra del mismo sólo es posible si cambia la mentalidad de la gen-
te. Creo que es un problema de cultura; la gente únicamente vi-
ve de cara a la galería, alardeando de tener ésto y lo otro
(coche, tv) pero , a menudo viviendo en medio de suciedad y mi-
seria.

Creo que es un barrio con gente de mucho dinero que no
hace nada para mejorar el barrio aunque estan orgullosísimos
de él". "Le repele esta actitud hacia el barrio y piensa que se-
ría más positivo que los que se sienten tan orgullosos de ser
de la Barceloneta hagan algo por ella".

(1) Heus aquí una d'aquestes queixes: "El humo sube y se fil-
tra por el suelo, sube por las paredes. Utiliza -el señor del
bar X- el patio interior como almacén y los domingos, al no ha-
ber recogida de basura, la mete en el patio. No tiene chimenea".

Quant a la postura dels avis i de la gent d'edat en general queda potser molt reflexada ja per tot el que n'hem anat dient. Per tant no insistirem més.

Els amos o aquells que viuen en una vivenda de propietat s'han pronunciat diversament sobre l'interès o no del barri i de la seva problemàtica. D'entre ells cal encara distingir entre els que estan afectats pel Pla Comarcal i el que no. Els primers viuen sota la inseguretat i la por de que allò que amb els anys han anat construint o arreglant molts d'ells a pòls fins a trobar-s'hi bé els perilla; temen que un dia se'ls expropiïn cases i terrenys i no puguin fer res en contra de les grans empreses. Prou s'han preocupat i fet passos a nivell individual per assabentar-se'n (algú afirma inclús haver intentat informar-se amb arquitectes però que no els ha comprès). La por perdura i ara que es troben bé a casa no volen problemes ni que els en facis parlar més perquè no voldrien embolicar-se.

L'actitud d'altres podriem resumir-la amb aquestes paraules textuais: "per mi no cal que toquin res però m'adono que de cara a la majoria del barri seria positiva la seva remodelació". Ara bé, per a dur a terme aquesta reestructuració no voldriem que ningú hagi de marxar-ne i que sigui en profit -per alguns exclusiu- dels deus habitants, car tampoc voldriem que hi vagi a viure més gent.

Hi ha també qui trobant-se molt bé en el barri, diu que ell ja està en bones relacions amb els veïns, que se sent molt bé a casa i que si algú té problemes que se'ls resolgui.

Podriem dir que foren els interessos força diversos el què va aportar-nos dades també força diverses; així des de la persona reticent que s'enfadava pel que se li demanava en l'enquesta fins a la que es mostrava agressiva i insultant (1) o al qui, pel que fos, li venia molt gran de respondre, de n'hi-do de la varietat d'informacions. La por, però, i el qui sap que pretenen fer d'això que estic dient, del què pogués passar-los, engabiava probablement a moltes veus habitua des més als silencis que no pas a les denúncies des de fa 40 anys. El dret d'expressió ha estat tan de temps arrebatat.

(1) "La Barceloneta es el mejor barrio del mundo y no hay que cambiar absolutamente nada. Odio feroz a cualquier intromisión extranjera porque... yo soy español y he jurado sólo (subratllat en el text) una bandera". L'enquestador afegeix que dit senyor va resultar-li desconcertant, molt agressiu i obsessionat per la disciplina militar. Gairebé no deixava parlar i menyspreava, inclús a la joventut.

4.3. NOTES SOBRE LA INTEGRACIÓ DELS ENQUESTATS

Tant en els problemes de l'equipament com en les reflexions entorn de la problemàtica general del barri hem detectat ja un bon nombre d'elements i d'apreciacions per a valorar a quin nivell els grups socio-econòmics existents se senten integrats en el barri. No ens proposem, doncs, insistir-hi més.

En canvi, voldriem senyalar les dades empíriques referents a la pregunta núm. 12 -sobre integració- en relació amb el tipus de vivenda, variable que hem considerat molt important tot al curs d'aquestes planes.

El 52,61% de la població mostra trobar-se bé en el barri encara que el consideren ple de problemes i dificultats de tot ordre.

El 42,40% s'hi troben també molt bé i pensen quedar-s'hi sempre, mentre que un 5% escàs afirma no trobar-s'hi gens bé i vol marxar-ne.

En revisar aquest 42,40% que es troba tan bé en el barri per veure a quin tipus de vivenda viu, podríem pensar que s'estan als pisos més espaiosos i probablement de major confort. Les dades no sembla pas que així ho indiquin; tenim que el 66,29% viu en 1/4 de casa; el 20,30 en 1/2 i només el 7,73% en pisos normals, el què indica una vegada més que força gent té ja molt fixada la seva manera de viure, se sent totalment adaptada a la seva situació i, per tant, no veu la necessitat de canviar-la; encara menys mentre qualsevol possible oferta romanqui a nivell de plans i no pas de realitzacions.

Pel que fa als qui es troben prou bé en el barri però hi veuen molts problemes, tenim que el 70,17% viu en 1/4 de casa, el 18,42% en 1/2 i el 10,52% en pisos normals.

Ja en parlar de la vivenda constatarem que les famílies que viuen en pisos normals i grans són els que menys s'han pronunciat sobre els problemes de vivenda, i del barri i que les que ho han fet semblen aportar una problemàtica diferent dels que viuen en 1/4, 1/2 casa, la qual cosa posa més en evidència la importància que té tenir o no unes condicions mínimes d'habitabilitat.

Una darrera mirada global sobre el qui vol (voldria) marxar/quedar-se en el barri hauria d'indicar-nos versemblantment noves aportacions per a captar l'arrelament i integració existents en la població del barri. Hi ha qui es queda certament o vol quedar-se en el barri perquè li agrada, s'hi troba a ple i viu immers en un teixit de relacions possibles encara a nivell de barri, no ja a Barcelona en ple anonimat i més quan has de començar a zero. Actitud, aquesta, que notem en gent que ja duen molts anys en el barri, en immigrants procedents de petits pobles per als quals el barri i el seu ambient "en cara a l'abast de l'home" els fa de trampolí per a llançar-se

en una o dues generacions a la vida ciutadana.

No podem negligir, però, la cara de les necessitats i dels interessos immediats; qui necessita canviar urgentment per raons d'espai i fer-ho o no segons les seves possibilitats econòmiques; qui es queda ben bé perquè hi té el piset muntat, està més/menys adaptat al barri i no vol maldecaps. Hi ha encara casos -propietaris aquests- que volen anar-se'n: l'un perquè el parer de la filla pesa molt en la família i com que ella troba poc ambient en el barri, vol anar-se'n i marxarà tota la família i l'altre perquè el senyor veu massa "gamberrisme" en el barri i "poca civilització en la seva gent".

Els veïns de la Barceloneta estan preocupats pels problemes del seu barri, en denunciïen les deficiències i es mouen per a trobar unes solucions viables; malgrat l'immobilitisme d'alguns, hi ha cada vegada més uns sectors molt motivats qui, aprofitant la cohesió existent en el barri, mobilitzen la seva gent en la doble vertent de problemàtica individual-personal i col·lectiva. El Pla de la Ribera incideix a ambdós nivells i no són pas pocs els que volen pronunciar-se sobre això. Ho veurem tot seguit.

5. La reconversió del barri

La Vivenda. El Barri. Tal vegada el lector ens prendrà per obsessionats per aquests problemes, però el fet de que hi insistim tant, no és pas precisament a una invenció o a cap interès particular de la nostra part, sinó al clam col·lectiu gairebé, de la gent de la Barceloneta; és ella la que sofreix les conseqüències d'aquesta doble problemàtica, la viu i la denuncia i, a l'hora de considerar quin és prioritari, l'11% escàs es decanta pel primer.

Efectivament, entre la prioritat -nosaltres diríem la urgència- de la reconversió de les vivendes (50,94%) o bé els problemes creats entorn dels equipaments del barri (40,09%), es decantaren pel primer. Cal però fer notar que alguns no saben pas per quin decantar-se perquè, diuen, ambdòs són prou indispensables.

No va deixar de sorprendre'ns la postura d'un matrimoni gallec que viu aquí des de fa uns 3 anys. Després de mostrar-se molt interessat per l'enquesta i per allò que fes referència al barri, anteposava constantment els problemes generals del barri a la seva situació personal o familiar. Tanmateix, el seu "suposat palau" no és pas més que el típic 1/4 de casa i són 4 de colla. Patint per tant, el problema de la vivenda com tants d'altres, considerava primordial de resoldre els problemes d'equipament públic.

Versemlantment, emperò, caldria plantejar tots aquests problemes no pas en ordre de prioritats sinó que, degut a la seva estreta relació, molt probablement en la mida que se n'afronti un, no es treballarà pas endebades per a l'altre. I a l'inrevés. Aquesta és, creiem, la lliçó que pot desprendre's de la poca diferència de percentatges.

5.1. EL PLA COMARCAL

Més d'un 97 % es manifestaren sobre la coneixença o no d'aquest Pla, per a molts d'ells favorable, mesiànic, inclús, per a uns altres, indiferent, gens agradós quan no hostils a la seva realització. Així tenim que el 86,38% de la gent sap que la Barceloneta està pendent de tirar endavant un Pla Comarcal mentre un 13,61% ho ignora.

Distingim els que en voldrien la seva realització i el com d'aquells que en són contraris. Del primer grup, molts estan a favor de la seva realització, en veuen la conveniència "per als altres" o la urgència que personalment i col·lectiva

ment els corre. Ara bé: tampoc manquen els que no creuen que sigui possible fer-lo, el titllen d'"irrealitzable", d'"utòpic" i hi ha qui està convençut de que, com tantes altres coses, servirà per als de dintre a treure'n un bon benefici; més explícitament, citarem el cas d'aquell que dubta de l'"honestitat de les Autoritats Municipals" en tot el que fa referència a la Reconversió. Actituds -entenem- pessimista i desconfiada, sinó generalitzades, sí existents entre els veïns, amb les quals caldrà comptar a l'hora de prendre decisions serioses, si es pretén, almenys, de prendre-les amb el suport del més gran nombre. Cal comptar, igualment, amb l'existència dels que s'ho tiren a l'esquena perquè no creuen que se'ls pugui consultar res -ignorem si llur actitud és deguda a anteriors escarments o simple postura- i amb els que, escèptics o moguts per algun interès salten amb el "ja està bé"-conformat o conformista- del "tal com està".

Hi ha també qui, pel què sigui -interessos personals, adaptació al seu medi, condicions materials passables, etc. etc., es troba a ple tal com està i no veu -o no vol veure- la necessitat de canviar res. Algú sense cap mena d'explicació, titlla el Pla Comarcal de "sucio absurdo".

La panoràmica seria molt negra si el ventall d'intervencions s'acabés aquí. L'hem presentat, tanmateix, per tal de no passar-nos per alt un grup pessimista a la vegada que adelerit de que es dugui a terme el Pla Comarcal; per tal de no negligir els que no mostren cap interès quan es vulgui concretar coses i per a que es tinguin en compte les veus que, acòstumades al silenci, reclamen ser-hi, tement potser que se'ls treurà del barri: "que ningú estigui obligat a marxar de casa, abandonar el barri", diuen, a fi, per acabar, que, es plantejgi el que es plantegi, se sàpiga que els veïns de la Barceloneta volen col·laborar-hi (el 82,06% així ho manifesten) i creu que els primers -i únics- beneficiaris n'han de ser ells, de la mateixa manera que, molts d'ells, en són ja els primers i únics afectats.

Si bé és cert que a la ratlla d'un 20% de les famílies consultades s'estimen més que no toquin res perquè no són més que 1 o 2 persones, ho és també que el 78,22% "estan d'acord amb la reconversió de les vivendes per aconseguir unes condicions mínimes d'habitabilitat... sense que això canviés l'estructura del barri" (25,29%) i no només això sinó "també a canviar de casa sempre en el mateix barri i amb un lloguer social" (52,92%).

Opció sobre la qual, val la pena recalcar-ho, s'han pronunciat a favor o en contra el 93% de la població enquestada: amos, llogueters, rellogats.

Anem a veure, emperò, les dades de més a prop: (Cf.preg. 40, 12). El 78,22% es decideix per l'alternativa que s'ajusti en un arreglar, en un reconvertir les vivendes de manera que tornin a tenir l'espai i les condicions d'habitabilitat normals per a viure-hi decentment. Amb aquestes condicions el 52,93% estaria, inclús, disposat a canviar de casa en el mateix barri, i amb un lloguer social. (Fem notar que aquest percentatge global no està lluny d'aquell 82% que accepta la realització del Pla Comarcal -o d'un altre tal vegada- si realment es té en compte a la gent i la greu problemàtica que pateix).

Hem volgut, també, donar un darrer cop d'ull per veure quin tipus de gent es decidia per a no canviar res. D'aquest 19,20% tenim que la tercera part són propietaris (quan a nivell global dels enquestats aquests no representen més que el 25,86% de la població). En quant a l'altra variable que també creiem important, l'edat, tenim que el 50,63% d'aquestes vivendes, llurs habitants, depassen els 60 anys. N'hem exclòs les que hi viuen més de dos membres i les que algun d'ells no arriba a aquesta edat.

Ens adonem també que preval el "millor que no toquin res" i el "ja està bé" sobre l'explicativa "ja que sóc sol (o bé dues persones)" perquè la distribució per membres ens dóna els següents resultats:

.	10	casos de 3	persones	(7	propietaris)
.	7	"	4	"	4
.	3	"	5	"	2
.	2	"	6	"	1

, l'altre paga un lloguer comprés entre les 3001-5000 ptes.

Al nostre entendre, són múltiples els factors que frenen a la gent de cara a qualsevol canvi, alguns més acusats que altres, essent l'edat, el règim de tenència, el preu del lloguer, la integració al barri, els múltiples interessos personals dels més importants.

5.2. CONDICIONS I SUGGERÈNCIES PER A UNA ALTERNATIVA AL PLA COMARCAL

El primer problema que sorgirà és el de l'espai: com podem engrandir les vivendes, refer el barri, dotar-lo dels equips indispensables, es pregunten molts, si no s'adquireixen espais nous? Immediatament tothom pensa en la solució -màgica- dels terrenys de la Maquinista o l'espai dels aparcaments. Ningú, en canvi, fa esment com és ara de les cases i moltes vivendes deshabitades i ruïnoses que hi ha en el barri i que, degudament arreglades, podrien habitar-se.

On anirà la gent mentre durin les obres ? Una suggerència apunta a construir una "gran caserna" -i respectem els mots textuais- "en la Maquinista o al lloc del Cinema Marina", on anirien a viure la gent mentre es facin les obres allà on viuen actualment. Es reservaria el final del Passeig per espais verds, zones d'esport i esbargiment.

Altres parlen de pisos-pilot als que s'assigna igualment la funció d'interinitat, d'entre-temps, mentre:

a.- es va arreglant el barri per sectors. Admetrien canvis importants.

b.- s'arregla el més indispensable de les vivendes (el que no permetria, segons algú, de fer pisos gaire alts perquè taparien el sol i la llum a les vivendes petites).

Altres, sense plantejar-se què cal fer amb la gent que viu al barri, diuen que el què cal és enderrocar-ho tot i refer de nou en nou el barri. I llavors...

Rera cada plantejament, rera cada suggerència caldria escatir si el qui parla està afectat o no pel Pla de Remodelació, així com el règim de tenència de la vivenda en què viu -encara que alguns propietaris desitgin el canvi- els preus del lloguer actual i l'edat.

Emprenquem la realització del Pla Comarcal o la d'un altre, li diguin Remodelació o Reconversió amb totes les seves notes específiques, tot és que els veïns de la Barceloneta volen ser-ne els primers beneficiaris -també són els afectats de la situació actual!-, exigeixen que ningú hagi d'anar-se'n -almenys- del barri, i la gairebé totalitat volen que se'ls tingui en compte a l'hora de fer plans -encara que força pensen que no serà pas així- i demanen que les noves vivendes que, una vegada feta la reconversió, se'ls pugui oferir, es mantinguin a uns preus assequibles.

Tingudes en compte aquestes condicions, hi ha molt bones disposicions per al diàleg, per a la negociació i creiem que es pot arribar a acords francament satisfactoris. Alerta, emperò, a no pecar d'optimistes perquè hi ha un 20% aproximat que s'estima més que "no toquin res"; Que en altres comptarà molt la força del costum i l'"ara ja estic fet així i aquí", "ja m'hi ha adaptat"; alerta, també, a aquells que dieun que al barri tot va de primera i molta consideració igualment per als qui han anat pujant el pis a pols i ara, diuen. "no me'n moc per res del món".

En quant a obrir perspectives per a nous lloguers tenim ben poques dades. De totes maneres, per alguns les condicions en què viuen són tan dolentes, l'espai és tan reduït, que amos i llogueters afluixarien -sembla- si se'ls oferís viure decentment, de tal manera que una senyora d'edat que viu sola

en 1/4 de casa, deia, estaria disposada inclús a pagar 3.000 ptes. de lloguer si tingués més espai i la casa d'una altra manera. Actualment en paga 600 al mes.

En intentar de plegar veles -valgui l'expressió dels homes de la mar- notem que les propostes apuntades no són més que simples aportacions. Però recordem que la problemàtica del barri afecta d'una manera desigual a la seva població, d'on la diversitat d'actituds.

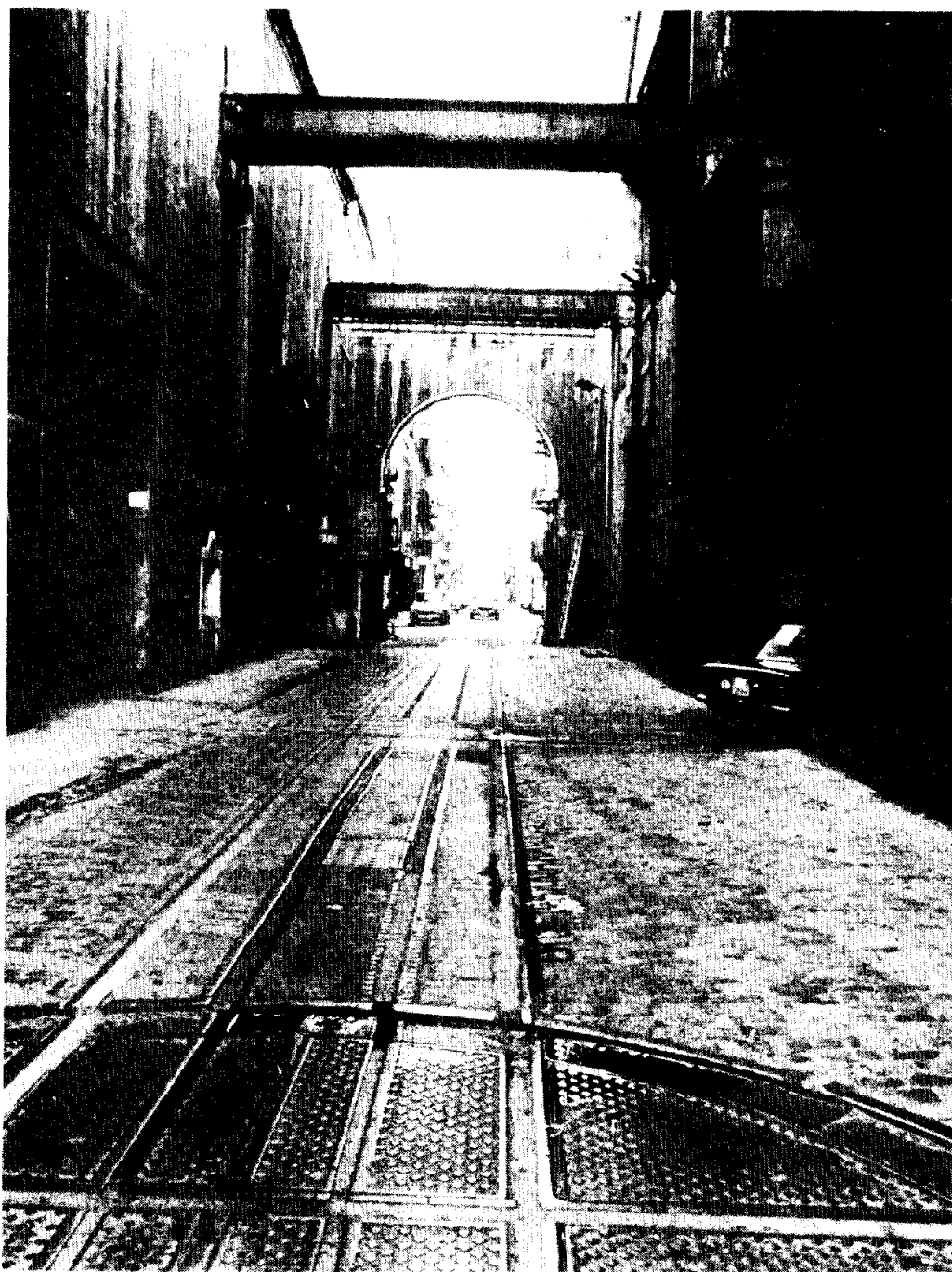
Malgrat tot, si no podem aportar una via clara i única del que s'ha de fer i el com, una sola alternativa -tasca que tampoc pretenia assolir el nostre sondeig- sí, en canvi, que podem dir què no vol la gent que es faci.

Així cal tenir en compte trets tan rellevants com:

1. La importància atribuïda als problemes entorn de la vivenda i del barri és molt semblant en ordre de prioritat.
2. L'èxit o el fracàs de qualsevol alternativa al Pla Comarcal el veiem condicionat per la major o menor participació democràtica dels afectats en la seva elaboració.
3. La reconversió de les vivendes i del barri o digueu-li com vulgueu suposa el no treure la gent de casa -del barri almenys-, tenir en compte el com es planteja, el què s'ofereix en cas de dur-la a terme i estudiar per endavant o negociar si és possible amb els afectats els criteris que de terminaran posteriorment el preu del lloguer.
4. Considerar les possibilitats de crear alguna comissió elegida democràticament de cara a la negociació amb els propis interessats dels casos que puguin presentar-se com a més difícils.
5. L'envelliment demogràfic de la Barceloneta planteja no tan sols greus problemes d'aquest ordre sinó també els que es deriven de les pèssimes condicions d'habita-cle i del refús a tot el que suposi canvis. De totes maneres, aprofitant els que de bona gana es retirarien en un centre d'avis i els que les condicions actuals els ho aconsellen, seria tal vegada hora de plantejar seriosament què es pot fer a aquest nivell sobretot avui que en aquest camp s'han fet aportacions molt valuoses.

6. Si el barri, finalment, malda per a sortir d'una deixadesa massa generalitzada tant a nivell de la seva gent com pel que fa referència a la d'equipaments, tantmateix no pot oblidar-se que la vivenda, el 1/4 de casa típic amb totes les deficiències, requereix un pla urgent de reconversió.

VIII. SÍNTESI I ORIENTACIONS PER L'ACTUACIÓ DEL SECTOR PÚBLIC EN LA REMODELACIÓ.

V I I I . S I N T E S I I O R I E N T A C I O N S
P E R A L ' A C T U A C I O D E L
S E C T O R P U B L I C E N L A
R E M O D E L A C I O D E L B A R R I

1. SINTESI DE L'ESTUDI
2. L'ACTUAL PLANTEJAMENT
3. EL PLA ESPECIAL DE REFORMA INTERIOR
4. L'OPERACIO DE LA MAQUINISTA

SÍNTESI DE L'ESTUDI

Fins aquí hem vist la realitat actual de la Barceloneta, des de diversos prismes. Hem vist quina és la població, quina tendència ha seguit en els darrers anys, l'envelliment progressiu que comporta la marxa dels joves i la corresponent reducció dels nuclis familiars i del seu tamany. Sabem també, amb una certa aproximació, a què es dedica aquesta població, i podem afirmar que la part activa té un caire treballador, distribuït entre el sector industrial i el sector serveis.

Després hem fet un ampli estudi del medi físic on aquesta població viu, començant per la quantificació del problema de l'habitatge, problema que s'estableix en termes de dimensió dels habitatges i dels serveis mínims que pot acollir una dimensió mínima com és el Quart de Casa (28 metres quadrats útils), i també de la vella estructura constructiva del barri. Sabem també que la propietat d'aquestes vivendes està molt repartida, ja sigui entre els propietaris de finques, o bé a través del propietari de la vivenda que hi ha arribat a través del procediment de venda de la finca per pisos. Tenim identificats els propietaris que són significatius perquè sobresurten d'aquesta tònica mitja de petita propietat de la que parlem, tan si són organismes públics, entitats jurídiques o particulars. I establím una diferència important. Així com la propietat dels habitatges està repartida, la propietat del sòl té un grau de concentració molt més elevat. El pes de les propietats industrials, Maquinista i Catalana de Gas és molt important i decisiu en la discussió del sòl nou que el barri necessita.

S'ha fet una ampla valoració dels equipaments actualment existents. A més de constatar el voluminós dèficit que apareix en quasi tots els àmbits quan es treballa amb una densitat de 1.100 hab./ha., es fa una valoració detallada dels actuals, constatant dues coses: les deficiències que tenen els que estan en servei i que s'han de corregir urgentment i el poc servei que donen altres, ja que en prou feines si estan oberts els seus locals.

Finalment, dins d'aquesta part dedicada al marc físic hi tenim un capítol dedicat als usos no residencials, és a dir, els establiments industrials, de serveis i comercials, remarcant en aquest darrer cas el tema dels establiments gastronòmics, que porta a definir la Barceloneta com un espai gastronòmic dins la ciutat.

Coneixent la població i el marc físic en que desenvolupa les seves activitats quotidianes, va resultar fonamental en l'estructura del treball afegir-hi el què pensa aquesta població sobre el tema de la remodelació que tan directament l'afecta. Es aquest el darrer capítol, que analitza detalladament les respostes que els veïns van donar a un sondeig fet a 500 famílies escollides aleatoriament.

Situats en aquesta visió general del contingut del treball, ens fem la següent pregunta: quin és el problema central avui a la Barceloneta? O bé: quins són els elements que n'extreiem de l'anàlisi realitzada per poder afirmar que la Barceloneta és un barri en degradació? I també: quins altres elements ens donen suport per afirmar que la Barceloneta ha de continuar éssent un barri residencial, per sostenir la validesa de la seva estructura urbana actual i alhora la defensa dels seus habitants contra els processos d'expulsió, ja siguin naturals (provocats per les condicions de vida), ja siguin forçats (operacions d'expropiació)?

Com respostes diríem que el problema de la Barceloneta té tres vessants complementàries:

- És un problema dels habitatges, però entés el terme habitatge en un sentit ampli, en el sentit d'una forma de vida que ve condicionada per uns habitatges mínims, uns serveis també mínims, o inexistents, i uns equipaments col·lectius molt insuficients.
- Es també un problema d'espai, de congestió del marc físic, provocat per una tupida xarxa de carrers combinada amb l'excessiva elevació dels cossos edificats i la manca d'elements d'esponjament d'aquesta trama (siguin places, passeijos, jardins, etc.)
- Finalment, direm que hi ha també un problema gros en l'escala de la gestió, en el sentit de que els petits operadors que han configurat al llarg dels anys el barri: petits propietaris, administradors, petits constructors, petit volum financer..., no pot afrontar la resolució dels problemes generals del barri, als que ells també hi han contribuït. Es fa necessària la intervenció d'un operador potent per afrontar els temes dels habitatges, equipaments i espais lliures. Entenem que els interessos de la població resident avui dia al barri només poden ser respectats per una intervenció de l'Administració Pública, que estigui per damunt d'altres actuacions privades.

Per contra, els elements en els que recolzem la defensa de la supervivència del barri i dels seus habitants són els següents:

- Les possibilitats que ofereix l'estructura urbana actual, entenent que és possible reconvertir el Quart de Casa i passar a una Mitja Casa en la majoria dels casos, de manera que sense alterar la modulació i forma del barri actual es pot resoldre quantitativa i qualitativament el problema de l'habitatge.
- La disposició a curt i llarg plaç de nou sòl urbà, que permetrà, amb la definició d'una nova estructura d'habitatges, equipaments, espais lliures, afrontar el moviment de població que l'anterior proposta comporta, i dotar alhora al barri d'alguns dels serveis que necessita.
- La voluntat explicitada de permanència de la població al barri, resultat d'una llarga sedimentació dels seus habitants i per tant d'uns esquemes de vida arrelats en la forma del barri, el que dona com a resultat una riquesa de la vida comunitària, amb més intercomunicació entre els seus habitants, que entenen sovint la seva identificació col·lectiva dient: "som de la Barceloneta".

Aquest és el nostre balanç.

2. L'ACTUAL PLANTEJAMENT

El Pla General Metropolità pren posició respecte al futur del barri de la Barceloneta. I ho fa des d'una visió que entén el barri tal com s'ha configurat al llarg del temps: com una "bossa" dins la ciutat, una àrea identificable no sols per la seva característica estructura, sinó també per les barreres que l'aïllen d'altres àrees properes, com per exemple el Poble Nou, i en general, de la ciutat. El paper històric jugat per la xarxa de trens que arrenquen de les estacions de França i Rodalies vindrà reforçat pel Cinturó del Litoral, autopista urbana que reforça aquesta traça es

tablerta en el litoral, entre el port i el Besòs, tot i que una part substancial de l'activitat ferroviària serà absorvida per la nova estació central de Sants. Des d'aquesta òptica, no són possibles altres opcions com podrien ser aprofitar el sòl ferroviari i estendre el barri en direcció al Pla de Palau i el barri de la Ribera, trencant la poderosa línia d'infra-estructures. Però el planejament actual continua aïllant el barri, el que contribueix a que les operacions de remodelació es tanquin sobre sí mateixes i redueixin la seva influència sobre el mateix barri.

El Pla General Metropolità ofereix, en aquesta línia, un instrument que defineixi els termes de la remodelació pública: el Pla Especial de Reforma Interior, del qual les normes generals no diuen pràcticament res de com ha de ser i de quins criteris ha de seguir, i ho deixa tot en les mans dels que redactin el Pla Especial.

Centrada aquí la qüestió, pasarem a discutir la conveniència d'aquest instrument que el Pla General proposa.

3. EL PLA ESPECIAL DE REFORMA INTERIOR

Diriem que es fa necessària la redacció prioritària i immediata d'aquest Pla Especial de Reforma Interior (PRI) aportant els següents arguments:

- El PRI ha de permetre l'articulació en l'espai i en el temps de les intervencions tant públiques com privades, en la línia de la remodelació total del barri. Això significa que el PRI és prioritari, per tal de que qualsevol intervenció que sigui possible per una conjuntura determinada estigui en relació amb la filosofia de fons que porta una operació com la remodelació. En aquest sentit, el PRI és una necessitat urgent per aturar la concessió de llicències a promotors privats, cosa que serà difícil evitar a partir del venciment de la congelació de llicències d'edificació que es produirà el juliol del present any.
- La delimitació de zona del PRI permet posar en joc tots els terrenys industrials que calen, tot el sòl que el barri necessita com a mínim per poder parlar seriosament de remodelació. D'aquesta forma el sòl de la Maquinista i Catalana de Gas entra des

del començament en les previsions que la dinàmica de remodelació comportarà.

- En una visió general, diríem que, en els termes en que plantejem la remodelació la situació actual del barri i la dinàmica que porta els darrers anys la favoreix, que és aquest un bon moment per començar a alterar la situació degradada del barri.

Per contra, constatem el greu buit legal que actualment tenim a la legislació per plantejar un PRI que proposi la intervenció pública sobre els habitatges en zones velles de les ciutats. Buit legal que es veu acompanyat per un buit d'experiències a què referir-se en el nostre país encara més desolador. Perquè la intervenció pública no significa sols la construcció de vivendes públiques, equipaments i jardins, i l'expropiació de sòl per aconseguir aquests objectius, sinó també el control de possibles processos especulatius que farien que els beneficis d'una forta inversió col·lectiva a través de l'Administració Pública anessin a parar a mans privades, amb greus conseqüències socials i humanes que això comportaria en barris de característiques com la Barceloneta.

Clouríem aquest apartat dient que, en un període de transició política tan important com el que estem atravesant, creiem que aquest darrer argument no adquireix la suficient força com per contrarrestar tots els altres que recolzen la necessitat immediata de la redacció del PRI.

Entenem que, com a conclusió d'aquest estudi, el PRI que es redacti ha d'assumir plenament els següents punts:

- Defensar la població actual, entenent les condicions en que es troba en quan edat, tamany dels nuclis familiars, nivell econòmic i la voluntat que té de quedar-se al barri.
- Reconvertir el Quart de Casa, amb el procés de passar de dos habitatges a un, el que significa al mateix temps la defensa de l'estructura urbana actual, negant la validesa d'altres criteris de sanejament com podria ser l'obertura de vials. En aquest sentit s'han d'eliminar definitivament les propostes d'eixamplament del carrer Ginebra i prolongació del carrer Almirall Churruga fins al mar, que resten grafiats en els planells d'ordenació física actuals, encara que sotmesos al que determini el PRI. S'haurà d'aprofundir el coneixement de l'estat actual dels habitatges i establir el nombre i situació dels habitatges buits i aquells que es troben en situació ruïnosa.

- Establir una política d'equipaments que contempli la utilització a fons i unes condicions correctes de tots els edificis que avui ja podrien saber-ho i no ho són per deixadesa o bé de particulars o bé de la mateixa Administració Local.
- Establir la distribució dels usos per habitatges, equipaments i zones lliures en els terrenys de Maquinista i Catalana de Gas, indicar les prioritats i els plaços necessaris fins la total ocupació.

Ja hem dit que aquest plantejament de la Remodelació Pública només serà factible en la mida que sigui assumit pels organismes públics corresponents i afrontin realment la gestió de tot el procés, en alguns casos gestionant directament i en altres controlant la gestió d'altres operadors.

Però alhora entenem que la remodelació no serà possible si no hi ha una participació de les entitats i veïns del barri des de la seva gestació, una participació que es canalitzarà a través de l'organisme de barri que es cregui convenient impulsar. I la participació dels veïns i entitats significa poder establir un control efectiu sobre les decisions que en cada moment l'Administració Pública gestiona i porta la iniciativa de la remodelació per sobre d'operadors privats, i el barri, a través de l'organisme corresponent participa en aquest procés a través de la informació i coneixement i control del que es decideix.

4. L'OPERACIÓ DE LA MAQUINISTA

L'Ajuntament de Barcelona ha arribat a un acord amb l'empresa La Maquinista Terrestre i Marítima per adquirir els terrenys que aquesta té a la Barceloneta. També ha arribat a un acord amb el Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme per a la construcció de dues-centes vivendes de tipus social en els terrenys abans indicats, i està en el camí d'arribar a acords amb els diferents ministeris per poder completar l'operació de la Maquinista amb els equipaments que decideixi. Aquesta operació es realitzarà a través d'un projecte arquitectònic que compregui tot el que s'ha considerat convenient per part de l'Ajuntament de Barcelona posar als terrenys de la Maquinista.

Nosaltres voldriem fer les següents precisions: aquesta importantíssima actuació per al barri, de la Maquinista, només serà vàlida i tindrà sentit si s'interrelaciona estretament amb el procés general de remodelació. Es a dir: la construcció dels nous habitatges i la reconversió dels Quarts de Casa són dos processos paral·lels i que no poden desvicular-se, de la mateixa manera que no es pot separar la construcció de nous equipaments d'una política d'utilització a fons de les possibilitats que ofereixen els equipaments actuals.

Dient-ho d'una altra manera: l'operació de la Maquinista no es pot presentar com 200 habitatges, equipaments i espais lliures que serveixen per localitzar les primeres 200 famílies afectades per la Remodelació, resoldre alguns dels dèficits greus d'equipaments i donar un pulmó al barri pel qual pugui respirar una mica millor.